

stratejik
araştırmalar
merkezi
T.C. Dışın Bakanlığı

PREPARING FOR PUBLICATION AND BOOK DESIGN
YAYINA HAZIRLAYAN VE KİTAP TASARIMI
Ayşegül İzer

EDITOR EDİTÖR
Demet Binan, Hasan Ulusoy

ISBN:
978-625-00-1488-2
June 2023
©Copyright
SAM Publications

ALL RIGHTS RESERVED,
IT CANNOT BE USED, REPRODUCED OR
DISTRIBUTED WITHOUT THE PERMISSION
OF THE OWNER.

BU KİTABIN TÜM HAKLARI SAKLIDIR,
SAHİBİNİN İZİNİ OLMADAN KULLANILAMAZ,
ÇÖĞALTILAMAZ VE DAĞITILAMAZ.

AVRUPA BİRLİĞİ İLETİŞİM STRATEJİSİ KAPSAMINDA
GERÇEKLEŞTİRİLEN ULUSLARARASI PANEL VE
SERGİ ETKİNLİĞİ
INTERNATIONAL PANEL AND EXHIBITION EVENT
HELD WITHIN THE SCOPE OF EUROPEAN UNION
COMMUNICATION STRATEGY

PANEL PANEL

DR. HASAN ULUSOY

Açılış Konuşması Introductory Speech

PROF. DR. DEMET BİNAN

Moderatör Moderator

PROF. DR. MEHMET ÖZDOĞAN

Contribution of Prehistoric Anatolian Cultures in the
Formation of European Civilization

PROF. DR. FAHRİ İŞİK

Olimpian Gods And Goddesses Of Anatolian Origin

PROF. DR. MUSTAFA SAHİN

The Role of Anatolia in the Institutionalization of
Christianity

DR. KOERT DEBEUF

Harran, Bridging Universal Knowledge For
Renaissance

SERGİ EXHIBITION

PROF. DR. DEMET BİNAN

Küratör Curator

PROF. DR. MEHMET ÖZDOĞAN

The Mother Goddess As The Cultic Symbol Of
Prehistoric Anatolia

ASSOC. DR. MELTEM DOĞAN ALPARSLAN

Hikâites: The Belief System of the first

Indo-Europeans in Anatolia

ASSOC. DR. AYTAÇ ÇOŞKUN

Zerzevan Castle - Mithraeum

PROF. DR. HAVVA İŞİK

Patara - Lycia From Apollon To St. Nicholas

PROF. DR. NICHOLAS CAHILL

Jewish Faith and Christianity in Sardinia

ASSOC. DR. GÜLER ATEŞ

Bergama Red Hall: Sacred Building for Pagan and
Monoteist Religions

ESRA BİDEÇİ TÜRK

Faith in Ephesus: From Artemis to Virgin Mary

DR. PETER TALLEN

Faith in Sagalassos: Imperial Cult and
Christianity in Anatolia

PROF. DR. MUSTAFA SAHİN

Nikaia (İznik) In The Institutionalization Of
Christianity Doctrine

PROF. DR. ENĐİN AKYÜREK

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

Byzantine Painting in Anatolia

ETKİNLİK DÜZENLEME KURULU

EVENT ORGANIZATION BOARD

DR. HASAN ULUSOY

The Embassy of the Republic of Türkiye in Brussels

PROF. DR. DEMET BİNAN

Mimar Sinan Fine Arts University

PROF. DR. ZEYNEP KOCEL ERDEM

Mimar Sinan Fine Arts University

ASSOC. PROF. DR. KENAN EREN

Mimar Sinan Fine Arts University

ASSOC. PROF. DR. SELÇUK SEÇKİN

Mimar Sinan Fine Arts University

ETKİNLİK TARİHİ EVENT DATE

PANEL PANEL

10 Mayıs May 2022

SERGİ EXHIBITION

10-16 Mayıs May 2022

ETKİNLİĞE DESTEK VERENLER

SUPPORTERS OF THE EVENT

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

The Union of Chambers and Commodity Exchanges
of Türkiye

T. C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı

Turkish Ministry of Culture and Tourism

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

Türk Hava Yolları Turkish Airlines

KÜRATÖR CURATOR

PROF. DR. DEMET BİNAN

GRAFİK TASARIM GRAPHIC DESIGN

PROF. AYŞEGÜL İZER

CONTENT İÇİNDEKİLER

PREFACE | ÖNSÖZ

ON THE EVENT "ANATOLIAN ROOTS OF PRESENT-DAY CIVILIZATION" |

"GÜNÜMÜZ UYGARLIĞINDA ANADOLU İZLERİ" ETKİNLİĞİ ÜZERİNE

DR. HASAN ULUSOY - The Embassy of the Republic of Türkiye in Brussels **6-7**

INTRODUCTION | GİRİŞ

AN INTERNATIONAL ACADEMIC PANEL AND EXHIBITION UNDER THE AUSPICES OF THE EMBASSY OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE IN BRUSSELS, WITHIN THE SCOPE OF THE EUROPEAN UNION COMMUNICATION STRATEGY | TÜRKİYE CUMHURİYETİ BRÜKSEL BÜYÜKELÇİLİĞİ HİMAYESİNDE, AVRUPA BİRLİĞİ İLETİŞİM STRATEJİSİ KAPSAMINDA, BRÜKSEL' DE GERÇEKLEŞTİRİLEN ULUSLARARASI SERGİ VE AKADEMİK PANEL ETKİNLİĞİ

PROF. DR. DEMET BİNAN - CURATOR | KÜRATÖR 8-11

PANELISTS AND TOPICS | PANELİSTLER VE KONULAR 12-13

KEYNOTE SPEECH BY AMBASSADOR DR.HASAN ULUSOY - IMPORTANCE OF ANATOLIA FOR THE SOCIO-CULTURAL FOUNDATIONS OF EUROPE

DR. HASAN ULUSOY -The Embassy of the Republic of Türkiye in Brussels **14-17**

SUMMARY AND PRESENTATIONS OF PANEL PARTICIPANTS | PANEL KATILIMCI ÖZETLERİ VE SUNUMLARI 19

PROF. DR. MEHMET ÖZDOĞAN - CONTRIBUTION OF PREHISTORIC ANATOLIAN CULTURES IN THE FORMATION OF EUROPEAN CIVILIZATION | ANADOLU TARİH ÖNCESİ KÜLTÜRLERİN AVRUPA UYGARLIĞINA KATKISI **20-107**

PROF. DR. FAHRİ İŞİK - OLIMPIAN GODS AND GODDESSES OF ANATOLIAN ORIGIN | ANADOLU'DAN ÇIKAN OLİMPOS TANRI VE TANRIÇALARI **108-159**

PROF. DR. MUSTAFA ŞAHİN - THE ROLE OF ANATOLIA IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY | HRİSTİYANLIĞIN KURUMSALLAŞMASINDA ANADOLU'NUN YERİ **160-235**

DR. KOERT DEBEUF - HARRAN, BRIDGING UNIVERSAL KNOWLEDGE FOR RENAISSANCE | HARRAN, EVRENSEL BİLGİNİN RÖNESANSA KÖPRÜSÜ **236-263**

EXHIBITION PARTICIPANTS AND TOPICS | SERGİ KATILIMCILARI VE KONULARI 265

PROF. DR. MEHMET ÖZDOĞAN - THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF

PREHISTORIC ANATOLIA | TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA **266-293**

ASSOC. PROF. DR. MELTEM DOĞAN ALPARSLAN - HITITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA | HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ **294-323**

ASSOC. DR. AYTAÇ ÇOŞKUN - ZERZEVAN CASTLE (882 BC-639 AD) AND SANCTUARY OF MITHRAS - MITHRAEUM {2nd-3th century AD} | ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI - MITHRAEUM (MS. 2. VE 3. YÜZYIL) **324-349**

PROF. DR. HAVVA İŞKAN - IŞIK PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS | APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA - PATARA **350-375**

PROF. DR. NICHOLAS CAHILL - JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDİS | SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK **376-403**

ASSOC. DR. GÜLER ATEŞ - BERGAMA RED HALL: A SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS | BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI **404-427**

ESRA BİDEÇİ TÜRK - FAITH AT EPHEBUS : FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY | EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA **428-453**

DR. PETER TALLOEN - FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA | SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK **454-479**

PROF. DR. MUSTAFA ŞAHİN - NİKAİA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE | HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK) **480-505**

PROF. DR. ENGİN AKYÜREK - BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA | ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI **506-531**

EXHIBITION BOARD IMAGES | SERGİ PANO GÖRSELLERİ 533-553

EVENT ORGANIZATION COMMITTEE MEMBERS AND PARTICIPANTS' CVS | ETKİNLİK DÜZENLEME KURULU VE KATILIMCILARIN KISA ÖZGEÇMİŞLERİ 555-576

EVENT IMAGES | ETKİNLİK GÖRSELLERİ 577-617

SOCIAL MEDIA AND PRESS ADVERTISEMENTS | SOSYAL MEDYA VE BASINDA ÇIKAN DUYURULAR 618

ON THE EVENT “ANATOLIAN ROOTS OF PRESENT-DAY CIVILIZATION”

Nothing is static but in constant evolution in social life. Cultures that are the formation of norms and values are also the product of such evolution. In this sense, today's European culture is a resection of all its attributes evolved in constant interactions with adjacent lands, such as the Anatolian peninsula. The autochthonous belief systems and cultures in Anatolia are among the founding values that contributed to build what is now known as European culture. Christianity and Judaism have coexisted and developed in a culture of living together with other belief systems, including Islam, in the Anatolian peninsula in their transition to the European continent. Anatolia is thus one of the breeding grounds of contemporary values embraced in Europe. The event entitled “ANATOLIAN ROOTS OF PRESENT-DAY CIVILIZATION” that is organized by the Embassy of Türkiye in Belgium in collaboration with Scholars from Mimar Sinan Fine Arts University, consisting of an academic panel and exhibition aims to contribute to this discussion.

Dr. Hasan Ulusoy
The Embassy of the Republic of
Türkiye in Brussels

GÜNÜMÜZ UYGARLIĞINDA ANADOLU İZLERİ “ ETKİNLİĞİ ÜZERİNE

Sosyal hayatta her şey sürekli bir evrim içindedir. Normların ve değerlerin bün olan kıtrler de bu evriminden etkilenir. Bu anlamda, günümüz Avrupa kültürü, Anadolu yarımadası gibi kıtaya bitişik topraklarla sürekli etkileşim içinde gelişen tüm niteliklerinin bir manzumesidir. Anadolu'daki otokton inanç sistemleri ve kültürleri, bugün Avrupa kültürü olarak bilinen şeyin inşasına katkıda bulunan kurucu değerler arasındadır. Hristiyanlık ve Musevilik, Avrupa kıtasına geçişlerinde Anadolu yarımadasında İslam da dahil olmak üzere diğer inanç sistemleriyle birlikte yaşama kültürü içinde bir arada var olmuş ve gelişmiştir. Dolayısıyla Anadolu, bugün Avrupa'da benimsenen çağdaş değerlerin ilk ortaya çıkış alanlarından biridir.

Türkiye'nin Belçika Krallığı nezdindeki Büyükelçiliği ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi öğretim üyelerinin iş birliğiyle düzenlenen “Günümüz Uygarlığında Anadolu İzleri” başlıklı akademik panel ve sergi, bu tartışmaya katkı sağlamayı amaçlıyor.

Dr. Hasan Ulusoy
T.C. Brüksel Büyükelçisi

AN INTERNATIONAL ACADEMIC PANEL AND EXHIBITION UNDER THE AUSPICES OF THE EMBASSY OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE IN BRUSSELS, WITHIN THE SCOPE OF THE EUROPEAN UNION COMMUNICATION STRATEGY

The purpose of the event is to emphasize the concept that the autochthonous belief systems settled in Anatolia are among the founding values that contributed to build European civilization. Christianity and Judaism, which are said to form the basis of belief system within the set of values of European civilization, have coexisted and developed in the culture of living together with other belief systems, including Islam, in the Anatolian lands during their transition to Europe. Therefore, it is aimed to underline that Anatolia is, in fact, one of the breeding grounds of contemporary values embraced in Europe.

“Anatolian Roots of Present-Day Civilization” aims to directly reveal the aforementioned roots, in the light of “belief” that developed in the natural evolution process of humanity, and without any coercion, and “archaeology”, which manifests this development with tangible evidence. The topics and places of the event, organized as a panel and exhibition, are specified accordingly.

Within the scope of the panel, the direct and indirect effects of belief systems and culture in Anatolia on today’s civilization in the light of finds and data unearthed in archaeological excavations

are shared with us by archaeologists from Türkiye and an ancient history expert from Belgium.

The exhibition presents tangible data on the topics discussed by archaeologists in the panel, based on archaeological finds in ten different areas. Anatolian lands, where agelong and continuous interactions, monotheistic or polytheistic autochthonous beliefs and monotheistic religions exist and develop, extending from Kybele to Demeter, Artemis and even the Virgin Mary, can thus be followed as a place where all beliefs live together in harmony and transform.

In the context of European Civilization and belief, it is evident that the spread pattern of belief systems, which left a deep-rooted trace in today’s civilization, appeared or developed in Anatolia. However after the division of Christianity, caused by the “Schism” arguably severed the cultural and religious flow from the East to the West. Hence the exhibition focuses on the places and traces of belief in many semantically and physically multi-layered areas of Anatolia, finalising towards the separation of the Eastern and Western churches (Orthodoxy and Catholicism). We would like to thank the valuable scientists participated in the Panel

and Exhibition for sharing the data of Anatolian belief and culture with us in the light of archaeology. We would like to thank the esteemed academics of Mimar Sinan Fine Arts University, who undertake the organization, exhibition curation and design of the event. We would also like to thank The Union of Chambers and Commodity Exchanges of Türkiye for providing the event venue and facilities, Turkish Ministry of Culture and Tourism, and Ephesus Museum and Burdur Museum for providing us with data, and Turkish Airlines for transportation.

Prof. Dr. Demet Binan
Curator

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BRÜKSEL BÜYÜKELÇİLİĞİ HİMAYESİNDE, AVRUPA BİRLİĞİ İLETİŞİM STRATEJİSİ KAPSAMINDA, BRÜKSEL' DE GERÇEKLEŞTİRİLEN ULUSLARARASI SERGİ VE AKADEMİK PANEL ETKİNLİĞİ

Etkinliğin amacı; Anadolu'da yerli otokton inanç sistemlerinin Avrupa medeniyetini oluşturan değerlerin temellerinden olduğu; Avrupa medeniyeti olarak adlandırılan değerler bütünü'nün inanç temellerini oluşturduğu söylenen Hristiyanlık ve Musevilik inançlarının Avrupa kıtasına geçiş sürecinde Müslümanlık dahil diğer inanç sistemleriyle beraber Anadolu topraklarında birlikte yaşama kültürü içinde var olup geliştiğini, dolayısıyla da ülkemiz topraklarının bugünkü Avrupa değerlerinin çıkış noktalarından biri olduğunu vurgulamaktır.

Günümüz Uygarlığında Anadolu İzleri etkinliğinde; zorlamanın olmadığı insanlığın doğal evrim sürecinde gelişen “inanç” ve bu gelişimi elle tutulur kanıtlarıyla ortaya koyan “arkeoloji” nin ışığında; bu izlerin olduğu gibi, doğrudan ortaya koyulması hedeflenmiştir. Panel ve sergi olarak düzenlenen etkinlikte konular ve yerler bu doğrultuda belirlenmeye çalışılmıştır.

Panelde; Anadolu'daki arkeolojik kazılarda ortaya çıkan buluntu

ve verilerin ışığında Anadolu'daki inanç sistemleri ve kültürün günümüz uygarlığına doğrudan ve dolaylı etkileri Türkiye' den katılan arkeologlar ve Belçika'dan katılan eski çağ tarihi uzmanı tarafından bizlerle paylaşılıyor.

Sergi; panelde arkeologlar tarafından ele alınan konuların 10 ayrı yer özelinde arkeolojik buluntular üzerinden somut verilerini içeriyor. Ana tanrıca Kybele'den, Demeter'e, Artemis'e ve hatta Meryem Ana'ya uzanan derin zamanlı ve süreklilik gösteren etkileşimlerin, tek tanrı ya da çok tanrılı otokton inançların ve Semavi dinlerin var olduğu ve geliştiği Anadolu toprakları tüm inançların birarada hoşgörülle yaşadığı ve dönüştüğü yer olarak izlenebilmektedir.

Avrupa Medeniyeti ve inanç bağlamında, günümüz uygarlığında köklü iz bırakan, Anadolu'da başlayan yada gelişen inanç sistemlerinin yayılım özelliğinin, Hristiyanlık' ta İznik Konsilleri ile başlayan süreç sonrasında gelen “Schism” ile Hristiyanlığın Doğu ve Batı kiliseleri (Ortodoksluk ve Katoliklik) olarak ayrışmasının ardından Anadolu Avrupa arasında koptuğu görülmektedir. Bu doğrultuda sergi konuları Anadolu'nun pek çok alanında inancın anlamsal ve fiziksel olarak çok katmanlılık içinde süreklilik gösterdiği yerleri ve izleri takip ederek; Hristiyanlıkta Doğu ve Batı

Kiliselerinin ayrışmasına doğru giden süreçte nihayetleniyor

Panel ve Sergi etkinliğine katılan değerli bilim insanlarına, Anadolu'nun inanç ve kültüre ait verilerini arkeolojinin ışığında bizimle paylaştıkları için çok teşekkür ederiz. Etkinliğin gerçekleşmesinde yer alan; etkinliğin düzenlenmesi, sergi küratörlüğü ve tasarımını üstlenen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi' nin değerli akademisyenlerine, etkinlik mekanı ve olanaklarını sunan TOBB' ye, verilere ulaşmamızı sağlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Efes Müzesi ve Burdur Müzesi'ne, ulaşım için Türk Hava Yolları'na etkinliğin gerçekleşmesindeki destekleri için çok teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Demet Binan
Küratör

INTERNATIONAL PANEL AND
EXHIBITION EVENT HELD WITHIN
THE SCOPE OF EUROPEAN UNION
COMMUNICATION STRATEGY/
ANATOLIAN ROOTS OF PRESENT-DAY
CIVILIZATION

AVRUPA BİRLİĞİ İLETİŞİM
STRATEJİSİ (ABİS) KAPSAMINDA
GERÇEKLEŞTİRİLEN ULUSLARARASI
AKADEMİK PANEL VE SERGİ ETKİNLİĞİ:
GÜNÜMÜZ UYGARLIĞINDA ANADOLU
İZLERİ

10-16 MAY MAYIS 2022
BRUSSELS BRÜKSEL

PANEL PANEL

Ambassador Dr. Hasan Ulusoy
Introductory - Keynote Speech
Açılış Konuşması
Importance Of Anatolia For The
Socio-Cultural Foundations
Of Europe

Prof. Dr. Demet Binan
Moderator Moderatör

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan
Contribution of Prehistoric
Anatolian Cultures in the
Formation of
European Civilization
Anadolu Tarih Öncesi Kültürlerin
Avrupa Uygarlığına Katkısı

Prof. Dr. Fahri Işık
Olimpian Gods And Goddesses
Of Anatolian Origin
Anadolu'dan Çıkan Olimpos
Tanrı ve Tanrıçaları

Prof. Dr. Mustafa Şahin
"The Role of Anatolia in the
Institutionalization of Christianity
Hristiyanlığın
Kurumsallaşmasında
Anadolu'nun Yeri

Dr. Koert Debeuf
Harran , Bridging Universal
Knowledge For Renaissance
Harran, Rönesans İçin
Evrensel Bilgi Köprüsü

KEYNOTE SPEECH BY AMBASSADOR DR.HASAN ULUSOY

IMPORTANCE OF ANATOLIA FOR THE SOCIO-CULTURAL FOUNDATIONS OF EUROPE

Excellencies, distinguished panellists, guests, ladies & gentlemen, Welcome to our event that we are organizing within the scope of Türkiye's EU communication strategy in collaboration with Turkish Ministry of Foreign Affairs, Directorate for EU Affairs. Our event has been made possible thanks to the valuable contribution of the esteemed academics from the Mimar Sinan Fine Arts University of Istanbul. The panel titled ANATOLIAN ROOTS OF PRESENT-DAY CIVILIZATION is of high academic value.

We should start with an observation: Nothing is static, but in constant evolution in social life. Cultures that are the formation of collective norms and values are also the product of such evolution. In this sense, today's Europe is a reflection of all its attributes evolved in constant interactions with adjacent lands, such as the Anatolian peninsula.

That is what we would like to discuss today, with various but insightful contributions from the panellists. The title in fact has two key words: Anatolia and the Present day civilization. With your indulgence, I would like to share some opinions as food for thought to today's discussion.

First, what is Anatolia? Though it is a geographical term, practically, it refers

to the territories of our country, Türkiye, including the half of Istanbul, but except for our lands laid in the Thrace in the Balkans.

Anatolia (Turkish: Anadolu) geographically encompasses the central uplands of modern Türkiye, stretching from the coastal plain of the Aegean Sea to the western edge of the Highlands in the east and from the shores of the Black Sea in the north, to the Taurus mountains and Mediterranean Sea coast in the south¹.

Anatolia has always been one of the most important lands in the history of the world. Throughout history, it has been a centre of attraction for humanity and for civilizations; not only as a crossroad and passage, but also as a breeding ground for societal and cultural interactions .

Human habitation in Anatolia dates back to the Paleolithic era². As we will discuss today, it has been home to both monotheistic and non-monotheistic belief systems for millennia.

In short, all autochthonous monotheistic belief systems or religions including Islam have coexisted and developed in a culture of living together with each other, in the Anatolian lands for centuries.

I think, that would be enough for now as to Anatolia. Now, Let me deal upon the concept of civilization. What should we understand from this?

The concept of 'civilisation' is not easy to be defined clearly. This is not solely due to etymological and semantic ambiguities in defining the concept. Even the root word of 'civilisation', which comes from Latin does not relate to one single but two concepts, civis [citizen] or civitas [city] ³.

Yet, the concept ⁴ also differs in meaning due to the duality of its use. In other words, civilisation has different meanings depending on its singular and plural uses. The term civilisation is also mixed with the term culture. In fact, it is understood that in practice the two words have had a close association, and are sometimes referred to as the same thing.

So, conforming to the general argument, that the meaning of a concept lies in its usage, it is accepted that the concept of civilisation was first used in its singular form.

It is also argued that the plurality of civilisations as a fact of life does not deny the existence of a general concept of civilisation in the singular form. Even Toynbee ⁵, known as the most persistent and ardent advocate of the plurality of civilisations, accepts the existence of civilisation - with a capital C, i.e. singular form of civilisation. The concept of Civilisation in this singular use refers to

an ideal stage to be reached by societies (civilisations) as the ultimate goal. Here, one can see that the singular use of the concept of civilisation is of an abstract entity, an ideal.

In the singular use of civilisation, the concept seems to generally refer to a level of development of mankind superior to other levels in both material and intellectual senses. In other words, civilisation consists of the idea of progress, of development, elevation to perfection. In this form of use, civilisation is endowed with a positive connotation ⁶.

To make it short, what the title refers to, namely "present day civilisation", is the highest level of universal values and norms enjoyed in all walks of life. In this context, we can refer to the concept of civilisation as developed by Al-Farabi. Being from the Central Asia, Turkistan, Al Farabi also known as Alfarabius in western world, was a Muslim Turkic philosopher of a great calibre who lived in the 10th century ⁷.

In his studies entitled *siyaset-ül medeniyye*, Al Farabi, by attributing the concept of *medeniyye* to the concept of being civilized, described civilisation in fact as a place of civilized attributes, as a form of societies of highest level of universal values and norms enjoyed in all walks of life ⁸.

Based on these explanations that I have just mentioned, I hope today's discussions can be better elaborated. Against this background, today's debate is as follows: with reference to the

position of Europe in the understanding of contemporary civilization which today constitutes the set of universal values and norms, the socio-cultural foundations that make up Europe, including autochthonous belief systems derived from monotheism, such as Judaism, Christianity and Islam, together with even prehistoric belief patterns, also existed and were developed in Anatolia in a spirit of culture of living together of the time. As a follow-up to this, the territory of Türkiye, including Anatolia, that is altogether an integral part of Europe, lies in fact as one of the breeding grounds and also passage of those aforementioned contributing to the formation of today's values and norms embraced in Europe.

Today, Europe, as we understand, is and should be both a continent and set of common values and norms, where peoples of different origins can live without discrimination and without stigmatization due to their origins, in a culture of living together through social and cultural cohesion in inclusive societies respecting all.

¹See <https://en.wikipedia.org/wiki/Anatolia>

²See <https://www.tarihbilimi.gen.tr/paleolitik-cagda-anadolu/>

³See Yurdusev, A.N.(1995), *The concept of Civilisation and the Study of International Relations: With Special Reference to the Work of Arnold J. Toynbee, unpublished Ph.D. Thesis, University of Leicester, chapter.7.*

⁴See for details: Ulusoy, H (2004), "Importance of Identity Building in Avoiding the Clash of Civilisations in the Age of Globalisation (With some reflections on Türkiye-EU relations)",

⁵Toynbee, A. (1978). *Tarih Bilinci*, translation Jane Kaplan, İstanbul.

⁶See Ulusoy, H. (2007), "One Policy, Many Identities: The Consistency of Türkiye's Foreign Policy with Special Emphasis on Its Security Dimension in the Post-Cold War Era, A Constructivist Appraisal ", *The Isis Press, İstanbul.*

⁷See <https://en.wikipedia.org/wiki/Al-Farabi>

⁸See for details: OKTAY, A.S (1999). *Farabi'nin Felsefesinde Erdemli Medeniyet Teorisi (THEORY OF VIRTUOUS CIVILIZATION IN FARABI'S PHILOSOPHY)*, www.sosyalarastirmalar.com, Volume: 12, Issue: 64 and Ebu Nasr El-Farabi, (2017), *Es-Siyasetü'l-Medeniyye veya Mebadi'ül-Mevcudat*, translated by Prof. Dr. Mehmet S. Aydın, Prof. Dr. Abdulkadir Şener and Mehmet Rami Ayas, Büyüyenay kitapevi.

SUMMARY AND PRESENTATIONS OF PANEL PARTICIPANTS
PANEL KATILIMCI ÖZETLERİ VE SUNUMLARI

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan

CONTRIBUTION OF PREHISTORIC ANATOLIAN CULTURES IN THE FORMATION OF EUROPEAN CIVILIZATION

Neolithic era marks the time of major cultural transformations by the onset of living in permanent settlements; the development of food producing practices featured a new way of living, simple dwellings to become buildings, buildings to function as houses and eventually as homes. The new way of life based on food production led to consequential changes from land ownership, inheritance, division of labour, social organization to processing and preparing food, developing new technologies involving architectural practices, metallurgy, pottery for storing, cooking and fermenting. Innovative changes taking place in every aspect of life particularly in Upper Euphrates-Tigris basins, triggering surplus-economy models, through time led to the emergence of stratified complex societies, to state formations. The modalities of this new way of life dispersed from Anatolia by endemic migrations, cultural contacts, transfer of knowledge and of commodities to other geographies including Europe, to become a global model.

ANADOLU TARİH ÖNCESİ KÜLTÜRLERİN AVRUPA UYGARLIĞINA KATKISI

Neolitik dönem içinde Anadolu'da yaşayan toplulukların yerleşik düzene geçerek besin üretimine başlamaları, barınağın yapıya, yapının yeni işlevler yüklenerek konuta dönüştüğü, besin hazırlamaktan saklamaya, sunmaya kadar yaşamsal her ögenin değiştiği, günümüz uygarlığının temellerinin atıldığı bir dönem olmuştur. Neolitik dönem ile başlayan yeni beslenme düzeni ve yaşam, zaman içinde "devrim" olarak tanımlanan önemli gelişmelere yol açmış, artı ürünün artı değere dönüştüğü katmanlı toplumsal doku, yönetim erki, ekonomik düzen, başta maden alışmaları olmak üzere yeni teknolojileri de tetikleyerek kent, devlet, imparatorlukları ortaya çıkartmıştır. Anadolu'da, özellikle Yukarı Fırat-Dicle havzalarında gelişen bu süreç Anadolu'dan Avrupa ve diğer coğrafyalara yayılarak günümüz küresel modelini oluşturmuştur.

CONTRIBUTION OF PREHISTORIC ANATOLIAN CULTURES IN THE FORMATION OF EUROPEAN CIVILISATION

LAYING THE FOUNDATIONS OF OUR PRESENT-DAY CIVILIZATION

24

25

**THE NEOLITHIC PERIOD IN ANATOLIA
IS ONE OF THE MOST INNOVATIVE PERIODS
IN THE HISTORY OF CIVILIZATION
CONSEQUENTIAL TO NEW MODALITIES FOR LIVING**

among them

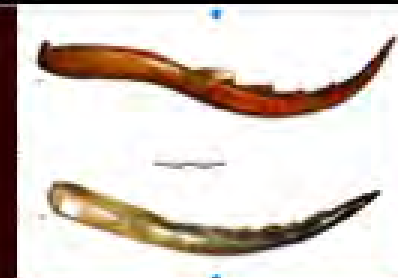
- FOOD PRODUCING

Farming,

Animal husbandry

New modes in preparing, serving, storing food

Land Ownership -inheritance

- ARCHITECTURE

Load bearing walls

Foundation, Corner binding

Mudbrick

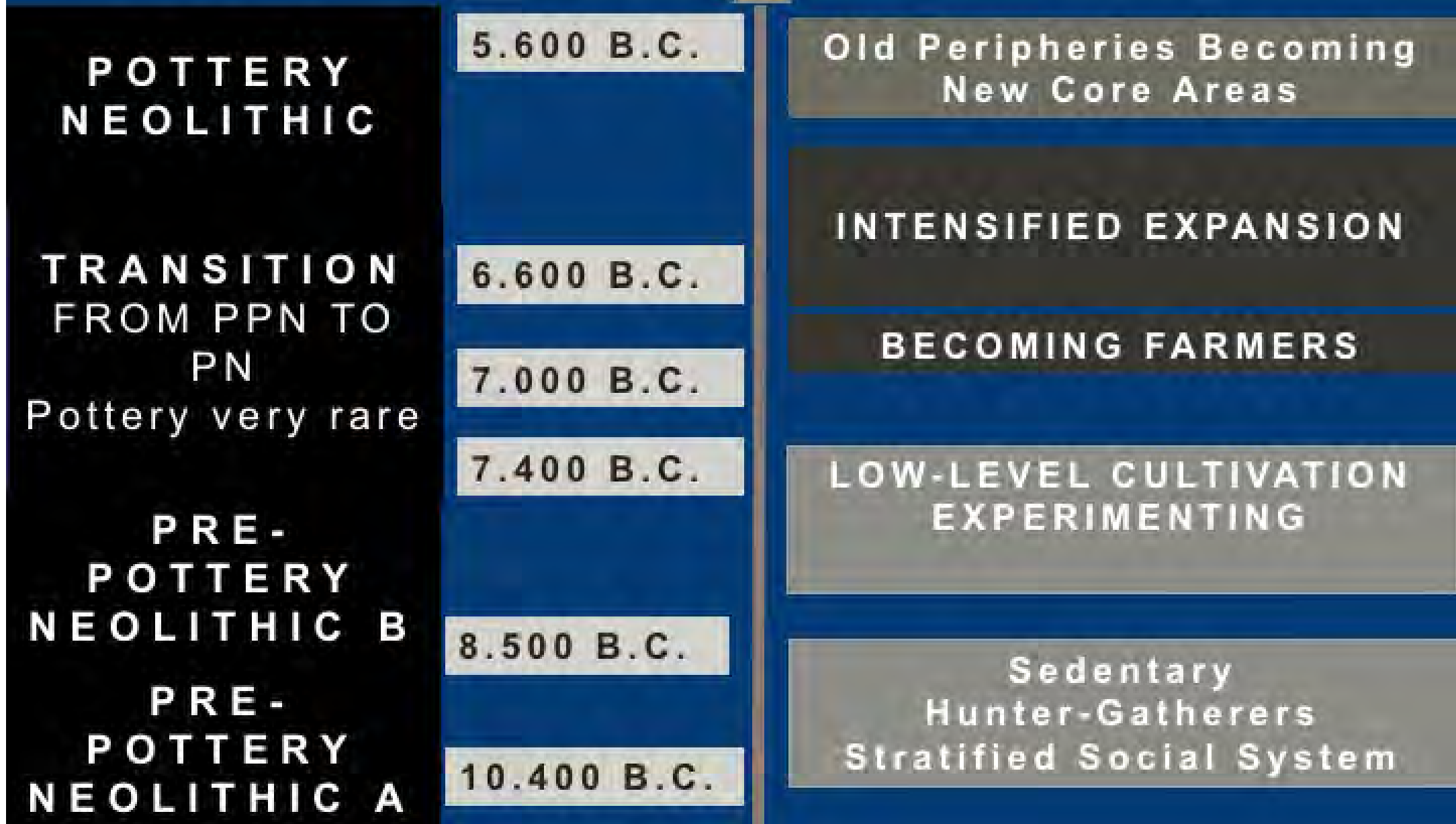
- SEDENTARY LIFE

THE NEOLITHIC RESETTING LIFESTYLES ON FARMING AT GLOBAL SCALE

FROM FOREGING TO FOOD PRODUCING SOCIAL STRUCTURING

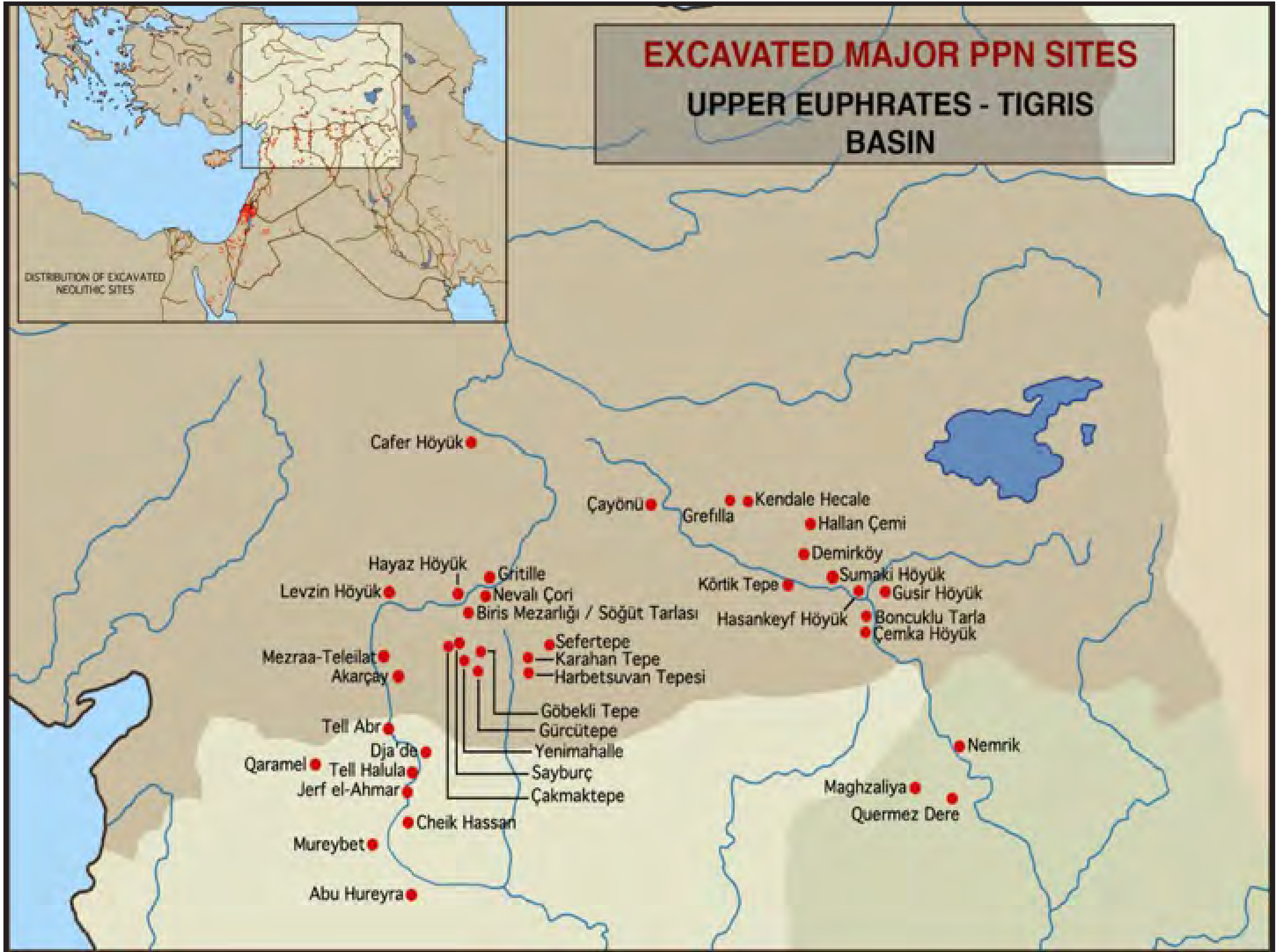

CORE AREAS OF NEOLITHISATION AND THE EMERGING SECONDARY CORES

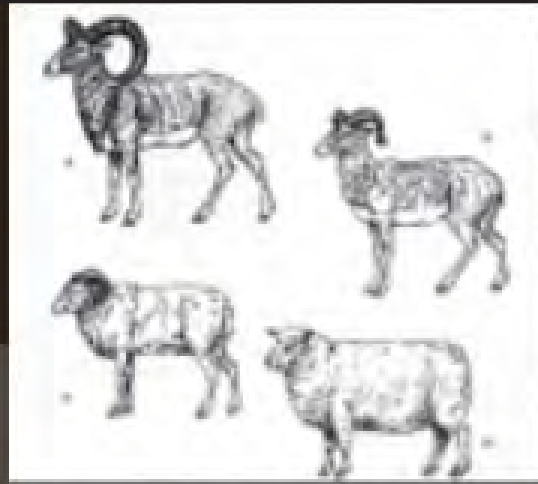
- AT LEAST FOUR DISTINCT ZONES OF PRIMARY NEOLITHIC FORMATION
- SOCIO-ECONOMIC SETTING OF EACH ZONE DIFFERS FROM THE OTHERS
- THEY INTERACT, SHARING KNOWLEDGE AND TECHNOLOGIES
- REMAINED DEVELOPING IN THE SAME AREA FOR THREE THOUSAND YEARS

PRIMARY COMPONENTS OF NEOLITHIC REVOLUTION

A close-up photograph of numerous Emmer wheat grains. The grains are dark brown, oval-shaped, and have a slightly textured surface. They are densely packed and fill the entire frame.

Emmer Wheat

A close-up photograph of numerous Triticum wheat grains. The grains are dark brown, oval-shaped, and have a slightly textured surface. They are densely packed and fill the entire frame.

Triticum Wheat

SOME OF WHAT WE OWE TO ANATOLIA

A close-up photograph of numerous Barley grains. The grains are dark brown, oval-shaped, and have a slightly textured surface. They are densely packed and fill the entire frame.

Barley

A close-up photograph of numerous Lentil grains. The grains are green, round, and have a smooth surface. They are densely packed and fill the entire frame.

Lentil

INDISPENSABLE CONSEQUENCE OF THE ANATOLIAN NEOLITHIC WAY OF LIFE

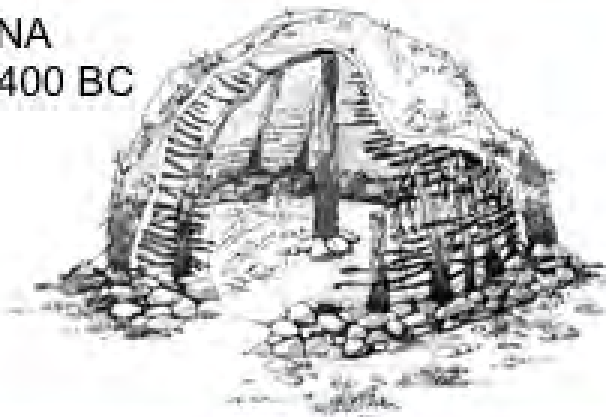

THE BIRTH OF ARCHITECTURE IN PURSUIT OF NEW SOCIAL LIFE

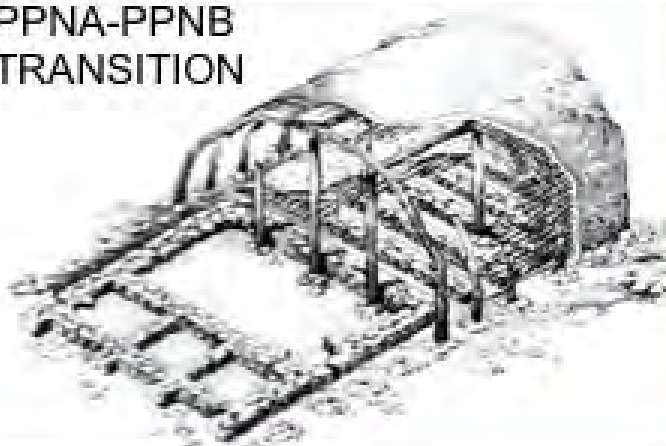

CAMP SITES BECOMING VILLAGES
 SHELTERS BECOMING CONSTRUCTIONS
 HUTS BECOMING HOUSES
 HOUSES BECOMING HOMES
 ATTAINING NEW FUNCTIONS

PPNA
 10.400 BC

PPNA-PPNB
 TRANSITION

PPNB
 8500 BC

LOAD-BEARING WALLS

FIRST MUDBRICKS

THE FIRST MODEL OF A HOUSE

FIRST STAIRS

GIVING RISE TO MULTI-STOREY BUILDINGS

A Late Neolithic – Halaf sherd depicting multi-storey buildings with balconies

LAND OWNERSHIP – REBUILDING IN THE SAME PARCEL

POTTERY NEOLITHIC 7000 – 5500 B.C.

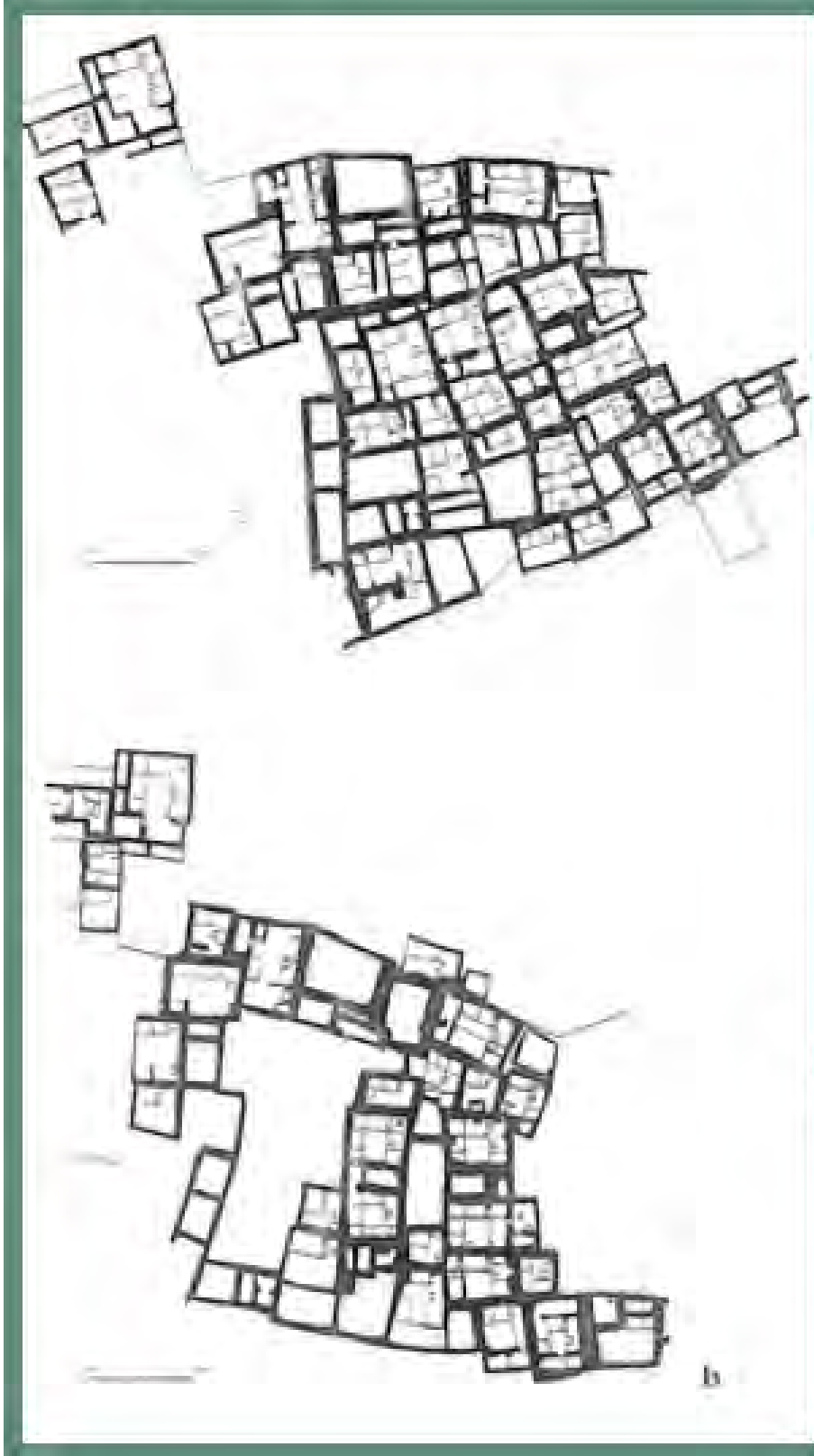
**COLLAPSE OF PRE-POTTERY NEOLITHIC CULTURE
CONSOLIDATION OF FARMING ECONOMIES**

“A NEW MODE OF LIFE”

**SETTLEMENTS BECOMING “VILLAGES”
ATTAINING SOCIAL COMPLEXITY**

NUMBER OF NEOLITHIC EXCAVATIONS IN TURKEY HAS CONSIDERABLY INCREASED DURING THE LAST DECADES NECESSITATING A NEW OUTLOOK ON NEOLITHIZATION

CONSOLIDATION OF FARMING ECONOMY IS COINCEDENTAL WITH THE COLLAPSE OF THE PRE-POTTERY CULTURE

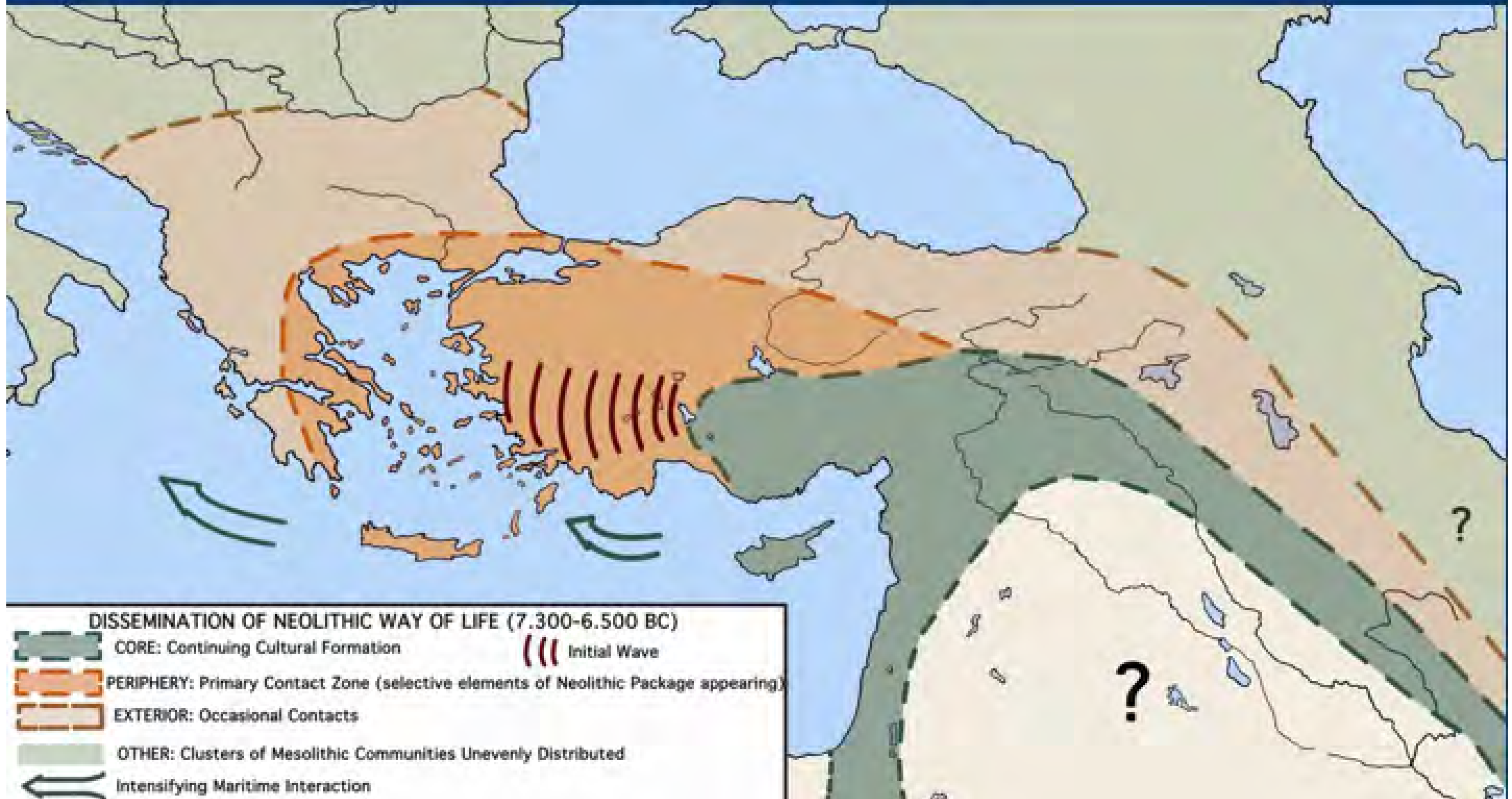
Environmental Deterioration – Social Turbulences

THE BREAK-UP OF THE NEOLITHIC CORE BEING CAUSATIVE TO IMIGRATIONS

INITIAL EXPANSION

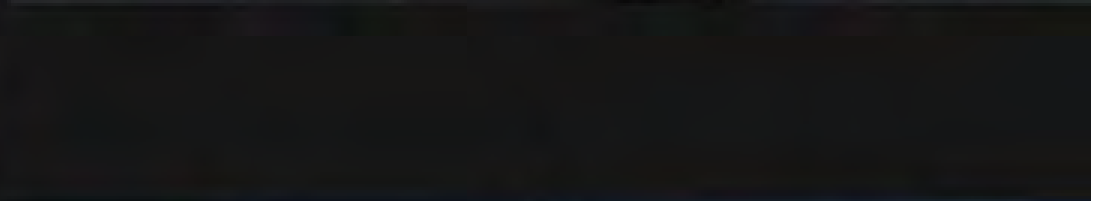
VERY SPORADIC AND RANDOM – WANDERING HERDSMEN, SCOUTING GROUPS
EVIDENTLY IN COMPLIANCE WITH LOCAL MESOLITHIC COMMUNITIES
MAINTAINING CONTACT WITH THE HOMELAND, TRADESMEN MOVING TO AND FROM
BOTH BY LAND AND SEA

POTTERY BEING INTRODUCED

Changing Food Preservation, Preparation, Presentation
Boiled Food Replacing «Kebab»

RAPID AND MASSIVE DISPERSAL OF NEOLITHIC WAY OF LIVING TRAJECTORIES TOWARDS GLOBALIZATION

EXPANSION OF THE NEOLITHIC WAY OF LIVING

- WAS NOT AN INSTANTANEOUS EVENT
- LASTED FOR AT LEAST 1500 YEARS IN DIFFERENT WAVES
- ITS PACE INCREASED IN TIME

IT WAS A MULTIFARIOUS HAPPENING

- FOLLOWING DIFFERENT TRAJECTORIES
- TAKING PLACE IN A DIVERSITY OF MODES
  - ORGANIZED COLONIZATION
  - DISSEMINATED INFILTRATION
- EACH HAVING ITS DISTINCT NEOLITHIC PACKAGE

IN THE AREAS VOID OF DENSE MESOLITHIC HABITATION

THE PACE OF IMMIGRATION WAS FAST AND RAPID

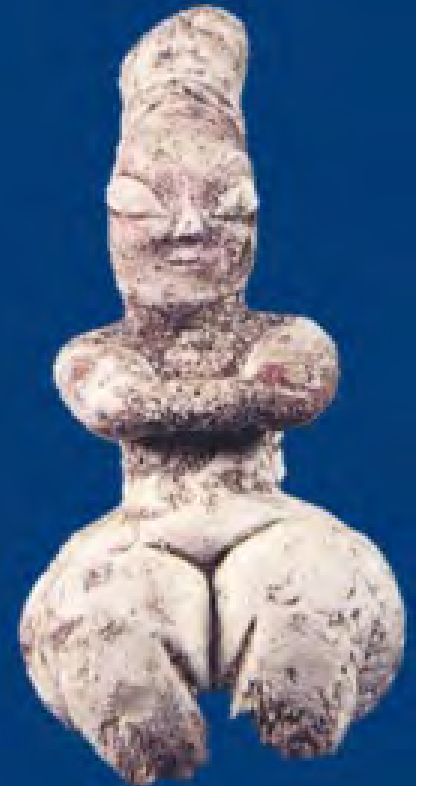
IN THE AREAS WITH DENSE MESOLITHIC HABITATION

- PACE OF IMMIGRATION IS SLOW, INTERMITTENT AND RANDOM
- MOSTLY BOTH CULTURES MERGED WITH EACH OTHER

NEW CORES – NEW PERIPHERIES
 CHANGING CULTURAL BOUNDARIES
 MULTIPLE TRAJECTORIES DIFFERENT MODALITIES OF MOVEMENTS

WITH MIGRATING GROUPS MOTHER GODDESS

Çatalhöyük

Aşağı Pınar

Çatalhöyük

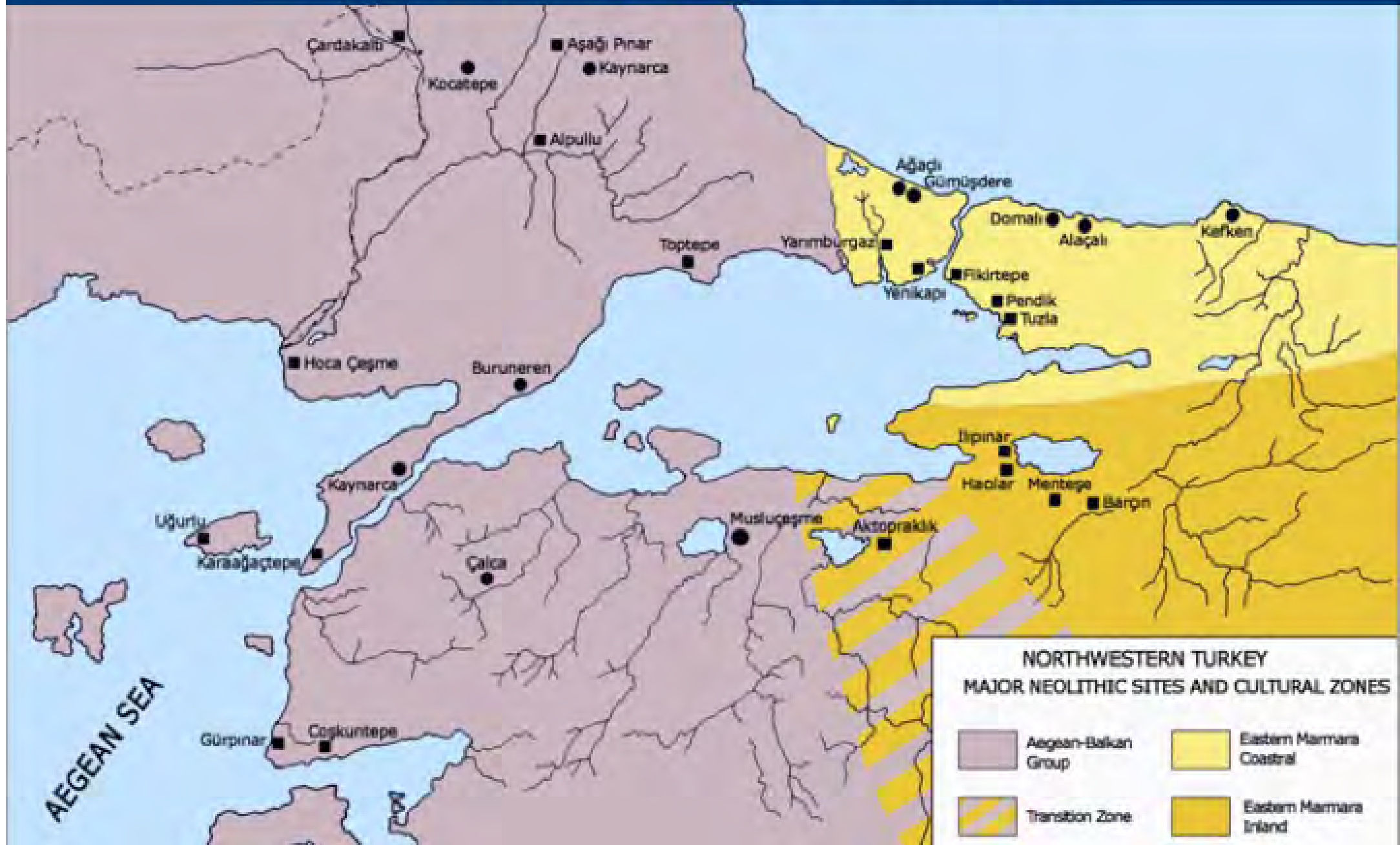

THRACE - WHERE DISTINCT CULTURAL TRADITIONS INTERSECT

EARLY NEOLITHIC AT THE MEETING POINT OF ANATOLIA WITH EUROPE DIFFERENT MODES OF NEOLITHISATION

WEST MARMARA GROUP

HOCA ÇEŞME, UĞURLU, GÜRPINAR, AŞAĞIPINAR

c. 6400 – 4900 BC

EAST MARMARA GROUP

DEMİRCİHÖYÜK, KANLITAŞ, AKTOPRAKLİK, BARÇIN, MENTEŞE, ILIPINAR
BAHÇELİEVLER, PENDİK, TUZLA, FİKİRTEPE, YENİKAPI, YARIMBURGAZ

c. 7400 – 4900 BC

MOVING INTO NEW ENVIRONMENT
FORESTED AND RAINY
NECESSITATING CHANGE IN BUILDING TECHNIQUES
WOOD AND THACH REPLACING STONE AND MUDBRICK
MAINTAINING RECTAGULAR PLAN FOR SOME TIME

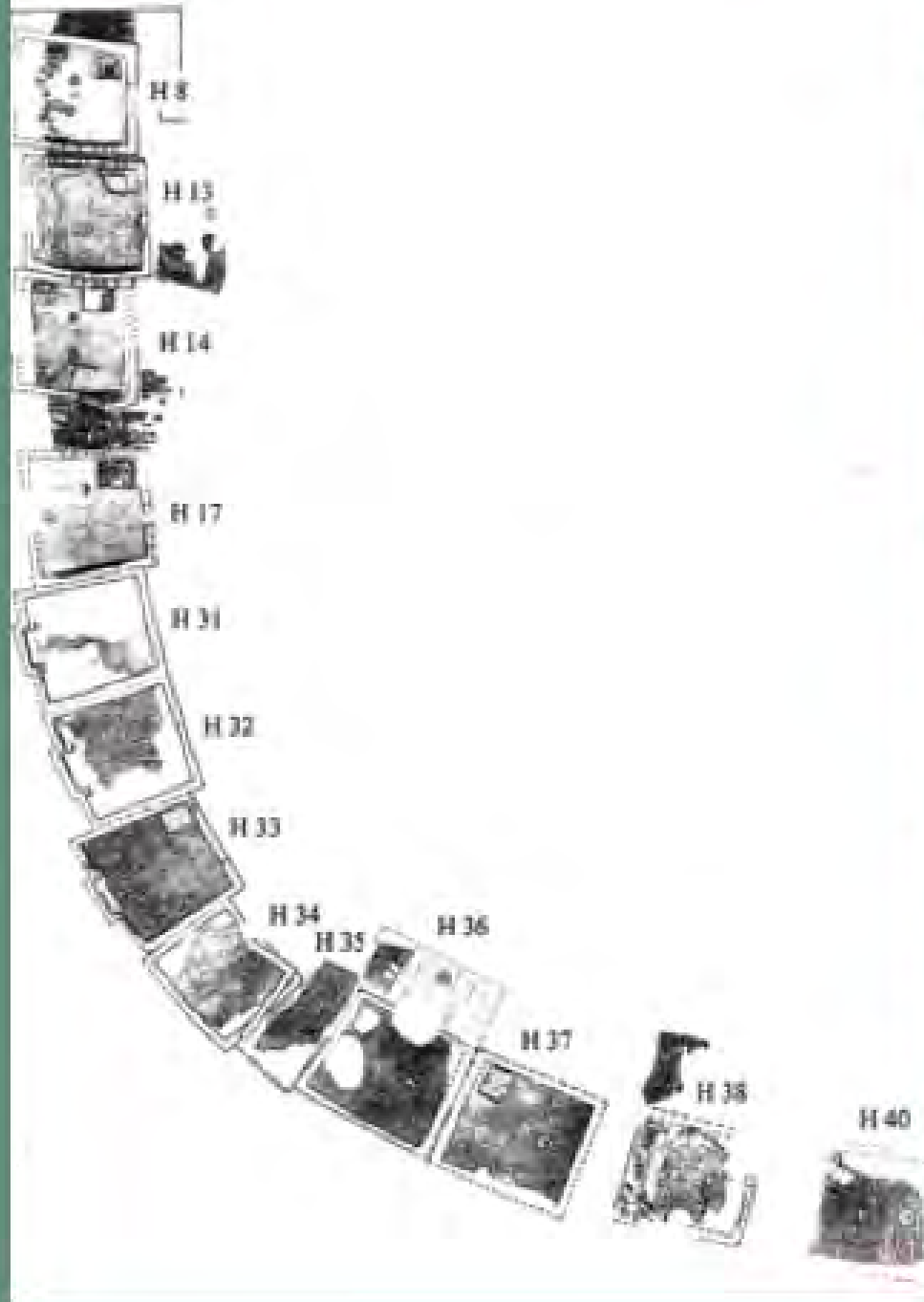
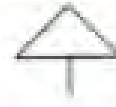

HUTS OF LOCAL COMMUNITIES (Modelling of Fikirtepe dwellings)

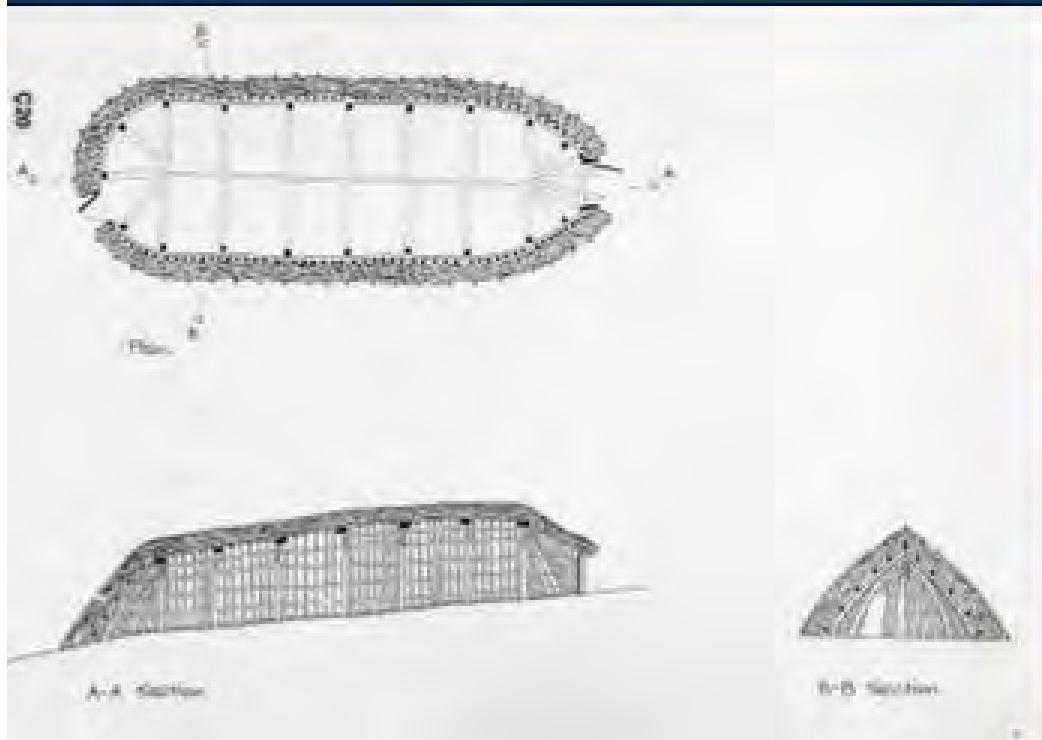

ILIPINAR HÖYÜK

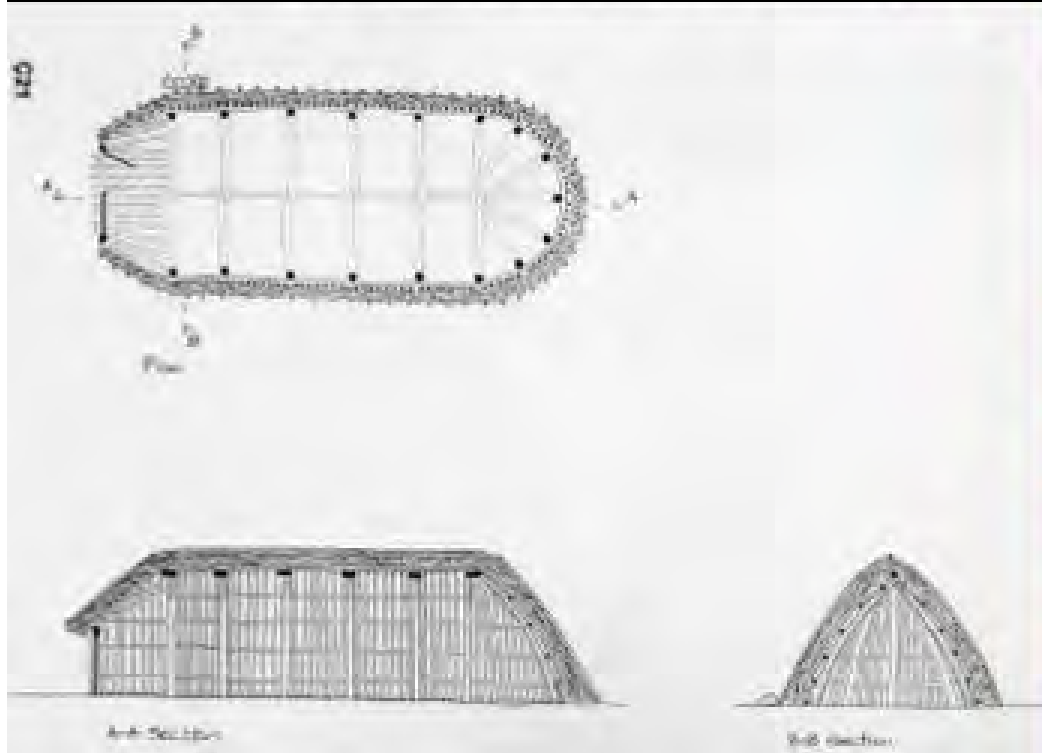

SETTLEMENTS OF MIGRANT COMMUNITIES LINEAR ARRANGEMENT NO SPECIAL BUILDINGS

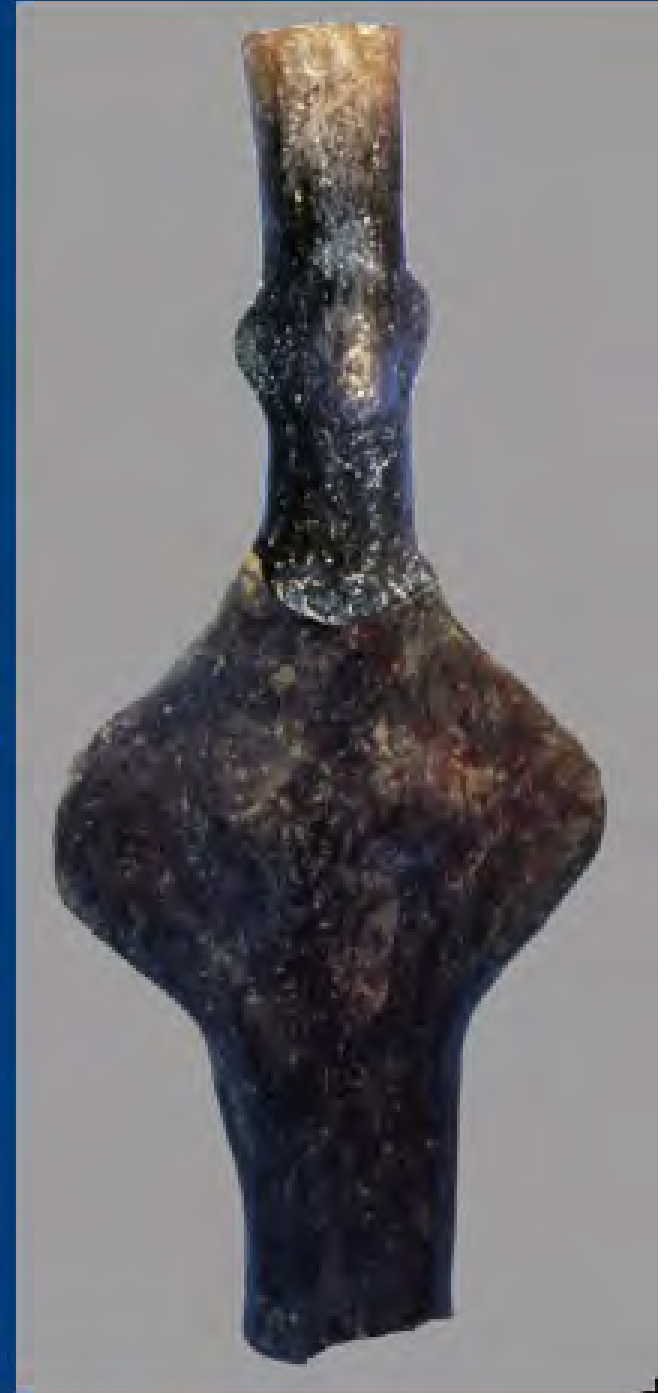

THE ONSET OF OVAL CRUCK-STRUCTURES

IN THRACE CHANGING IMAGE OF THE MOTHER GODDESS

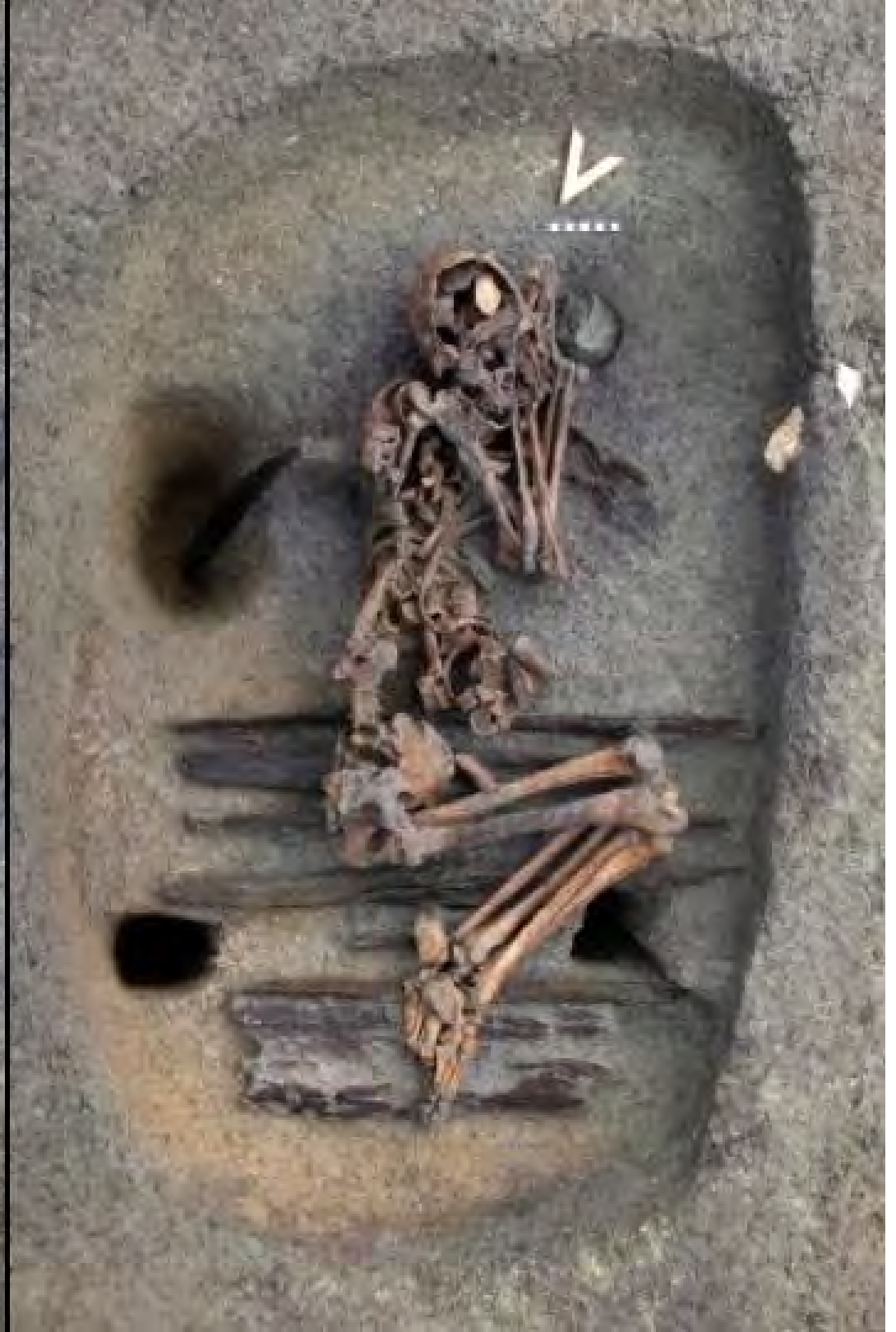

EAST MARMARA
SEVERAL INTRAMURAL BURIALS
WEST MARMARA
ALMOST NO BURIALS

**TO CLARIFY AND HARMONIZE
WHAT IS IMPLIED BY THE TERMS**

CORE – PERIPHERY AND EXTERIOR
NEOLITHIC PACKAGE
NEOLITHIC WAY OF LIFE

WITHOUT OVERLOOKING

CHANGING TRAJECTORIES
CHANGING CULTURAL BOUNDARIES
FORMATION OF NEW CORES
TIME SCALE AND CHRONOLOGY
RELIABILITY OF DATA

SYNTHESIZING DIFFERENT APPROACHES

ARCHAEOLOGY
BIOGENETICS

THROUGH THE DISPERSAL ALL TAKING PLACE SIMULTANEOUSLY : COLLECTIVE MIGRATION-SEGREGATED MIGRATION-INFILTRATION – ACCULTURATION – SELECTIVE ADAPTATION

Prof. Dr. Fahri Işık

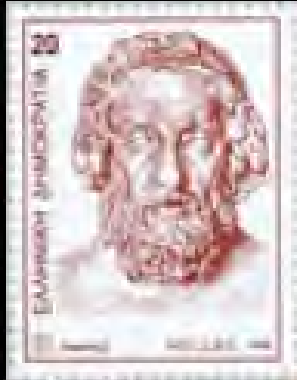
OLIMPIAN GODS AND GODDESSES OF ANATOLIAN ORIGIN

In its paper presented in the 2nd Congress of Turkish History in 1937, Clemens Bosch declares: "In reality, the Anatolian Mother Goddess has a share in the creation of the Hellenic culture. Because, all the great goddesses of the Hellenic Pantheon such as Hera, Demeter, Aphrodite, Athena, Artemis and afterwards Leto, Hecate; all of them are the creations of pre-Hellenic cultural layers in these lands. Thus, they divided the work of the Great Mother, and differentiated their appearance. Herodotus writes: "Anatolian Hesiod and Homer lived about 400 years before me. And they planted the genealogy of the gods in Hellas, gave them names, divided duties and labour among them, defined their shapes". According to Achim Lichtenberger (2015), "The transformation of the Olympian gods into Hellenic forms was due to the influence of Athens in the 6th and 5th centuries BC". The paper is on the archaeological evidence of these determinations.

ANADOLU'DAN ÇIKAN OLİMPOS TANRI VE TANRIÇALARI

Clemens Bosch'un 1937'de sunduğu 2. Türk Tarih Kongresi bildirisinden alınmıştır: "Gerçekte Anadolu Ana Tanrıçası, Hellen kültürünün yaratılmasında kendini gösterecek boyutta pay sahibidir. Çünkü Hellen Pantheonu'nun büyük tanrıçaları Hera, Demeter, Aphrodite, Athena, Artemis ve sonrakilerden Leto, Hekate; hepsi bu topraklarda Hellenler öncesi kültür katmanlarının yaratıdır. Ve onlar Büyük Ana'nın işlerini bölüşmüş, görünüşleriyle de farklılaşmışlardır". Herodotos yazıyor: Anadolulu "Hesiodos ve Homeros benden yaklaşık 400 yıl önce yaşadılar. Ve onlar Hellas'ta tanrıların soyağacını diktiler, onlara adlar verdiler, aralarında görev ve iş bölümü yaptılar, onların şekillerini tanımladılar". Achim Lichtenberger'e göre de (2015), "Olympos tanrıalarının Hellen biçimlerine dönüşmesi, MÖ 6. ve 5. yüzyıllarda Atina'nın etkisiyle olmuştur". Bildirim, bu saptamaların arkeolojik kanıtları üzerinedir.

so called «HELLEN» CREATORS
of OLYMPIAN PANTHEON

«I believe Hesiodos and Homeros were lived before me, 400 years ago.
And they planted the genealogy of Gods in Hellas,
they gave their names, they divided duties and labor among themselves.,
and they defined their shapes», *Herodotus II, 53*

If you don't own
it!!!

Smyrnian Homeros and ILIAS

Cymeian Hesiodos and THEOGONIA

By this, *Herodotus* means, they are "the prophets of the polytheistic religion of antiquity», *A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü (1972) 6*

AEGEAN MIGRATIONS 1200 BC

Not just Western Anatolia...

Atina, Nea Ionia Subway Station December 2008

«Pamphylians, Lycians, Pisidians –are also-
HELLENIC peoples»

DECLARATION OF CONFESSION

On a cruise ship between Gythion-Rethymno, April, 2000

«As asked by an educated worker» with Bertolt Brecht's «pen»:
 «A victory is written on each page of the books.
 But who cooks the meal of victory.»

DECLARATION OF ANATOLIAN IONIANS

Grave inscription of Amenophis III early 14. cent. BC

r/ lavana IUNIA Aa me/aduna (...)
 Luviya Great Ionia Maddunassa

Ephesian Artemis
(arlemi)

... and Zeus Karios *(tarhum)*

Aphrodisias Aphrodite
(pedritta)

ANATOLIAN SISTERS in OLYMPOS

Pergamon Athena
(maliya)

Samian Hera
(eni mahantahi)

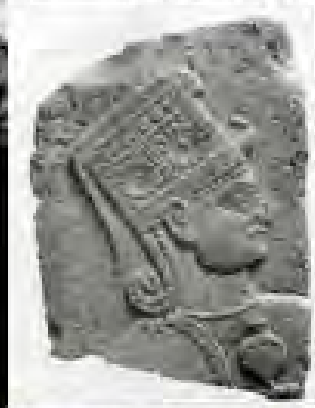
KUBABA / KYBELE

Kayalıpınar, Hitite Kubaba

Hitite, Kubaba

Kargamis, Neo-Hittitian Kubaba

Gordion, Kybele

Ankyra, Kybele

MOTHER GODDESS and BULL

Çatalhöyük, Great Mother

Gordion, Kybele

Antiochia, Iuno

MOTHER GODDESS and LION

Çatalhöyük

Phryg, Kybele

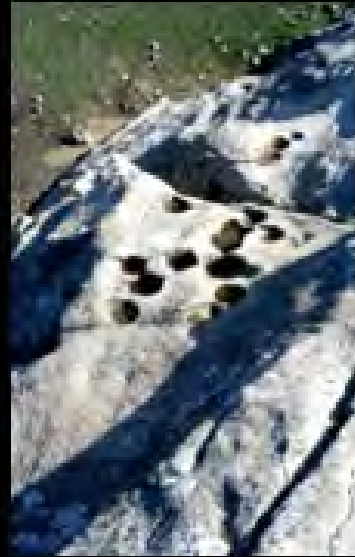
Roma, Magna Mater

(ROCK ALTARS) ROCK CUT NICHES)

Sipylos, (Altar) Niche of Kubaba

Aslankaya, (Altar) Niche of Kybele

(ROCK PITS) ROCK CUT BOWLS

Hattuşa, Hitit

Göynüş, Phryg

STEPPED ROCK (CUT) ALTARS

Pertek, Urartu

Midaskent, Phryg

Sun Goddess from Arinna, Hittit

Virgin Mary, Middle Ages

YENİ EK!!!

«In Early Christian Anatolia, the Mother of the Gods became identical with Mary, Mother of God, in art and mentality. The cult places of Kybele transformed into religious centres of Early Christianity; her temples often became Christian temples», F. Naumann, *IstMit* 28, 1983, 296.

Delphi, ZEUS and Europe

Neo Hittite, TARHUNT and Illuyanka

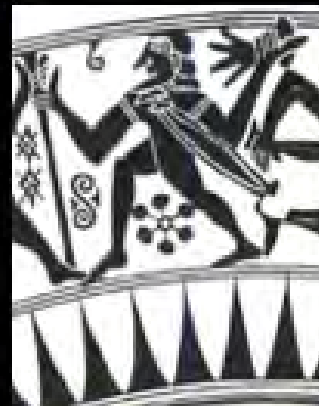

Hellas, ZEUS and Typhon

TARHUNT / *ŠIUŠ* / ZEUS

Neo Hittite, TARHUNT, 8. cent.

Korinth ZEUS, 7. cent.

Tenos jar, ZEUS, 670 e.

Urartu, TEIŞEBA, 800 e

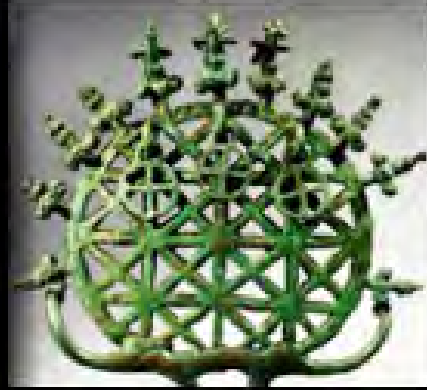
Heraklion, Ida Cave, ZEUS, 8. cent.

DAĞ TANRI: BOĞA ve KAYA (yerine!) MOUNTAIN GOD: BULL and ROCK

Çatalhöyük, Mountain God

Alacaböyük, Hatti Horned Religious Standard

Kilikia, Hittite Mountain God

Daday, Zeus Korepizos

Tegea, Zeus Karios /Tarhun

Hazzu, Mountain God Cult Rock

Latmos, Mountain God Cult Rock

Pergamon, Zeus Cult Rock

ANADOLU BÜYÜK ANA'sı / HELLEN HERA'sı ve AĞAÇ KÜLTÜ ANATOLIAN GREAT MOTHER / GREEK HERA and TREE divinity CULT

Samos, Lygos tree and Great Altar of Hera, c. 560 BC

Samos Hera, Rome

Aphrodisias Aphrodite, Rome

Hattuşa, Lion Gate, Hittite

Mykenai, Lion Gate, Hellen

Göynüş, Lions Tomb, Phryg

Anadolu BÜYÜK ANA'sından
Hellen HERA'sına

from ANATOLIAN GREAT MOTHER into GREEK HERA

Kybele, Aslankaya, 8. cent.

Hera, Theben, 680-70

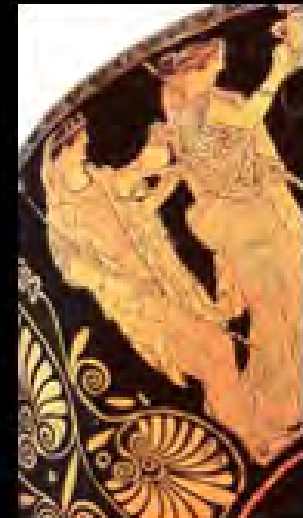
Hera, Samos, 9. cent...

Great Mother, Pat., 7/6th mil.

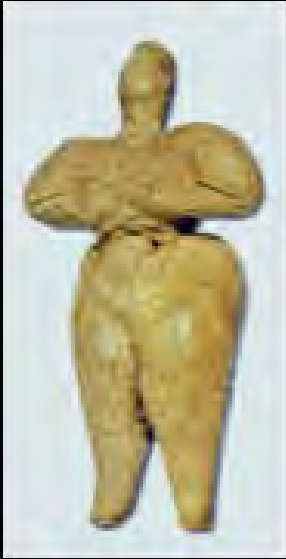

Samos Heraion, Votive offerings

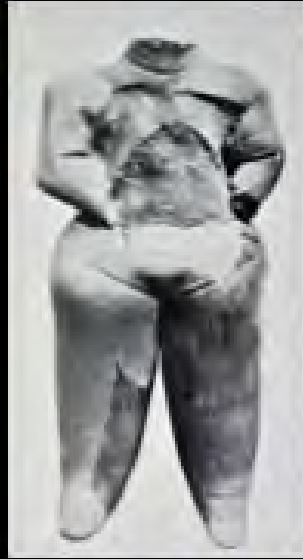

Hera with lion, Athens, 5. cent.

BÜYÜK ANA ve KIZI / DEMETER ve KORE GREAT MOTHER and her DAUGHTER / DEMETER and KORE

Hacılar, 6th mill.

Thessalia, 4th mill.

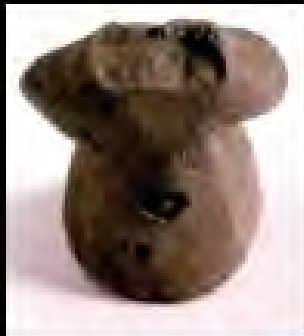
Çatalhöyük, 7th mill.

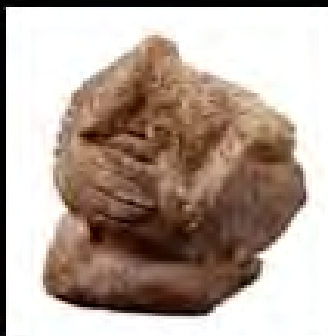
Alacahöyük, 3th mill.

Theben, Demeter-Kore, 7. cent.

Çatalhöyük, Seed Mother, - life and death

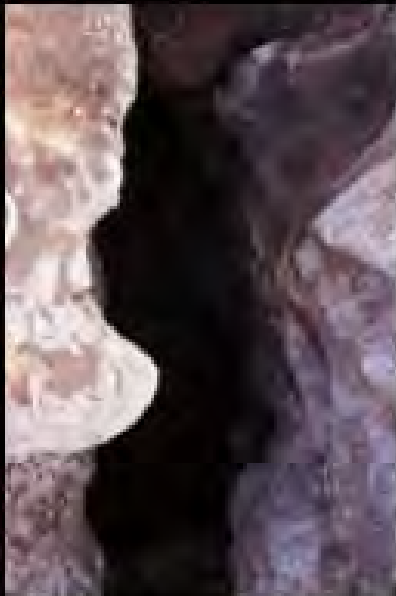

Kaunos, Demeter-Kore, 5. cent

DEMETER is like KYBELE

meter oreia / matar kibeleya:
MOUNTAIN MOTHER

Kaunos, Demeter Rock crevice

Knidos, Demeter (altars) Niches

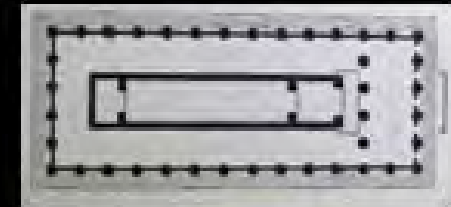
Maltaş, Kybele Pit

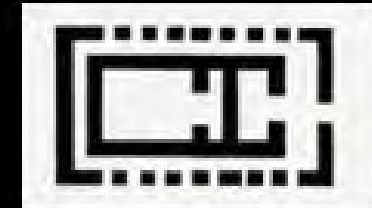
Ephesos, Demeter's pit

Akragas, Demeter Cult Rock

Selinus-F, Demeter Temple

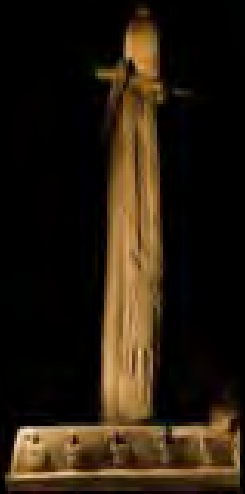

Pessinus, Kybele Temple

ARTAMI / ARTEMIS

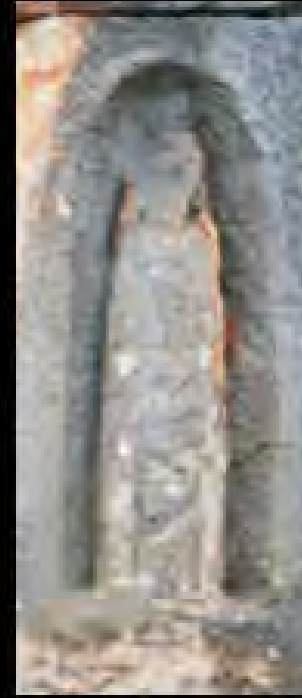
Göbeklitepe, 10th mil.

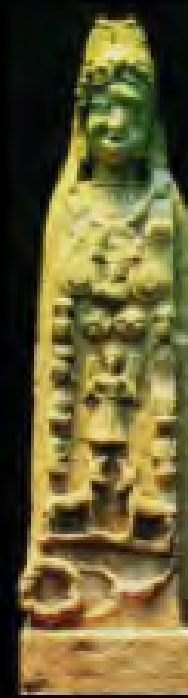
Boğazköy, Kybele

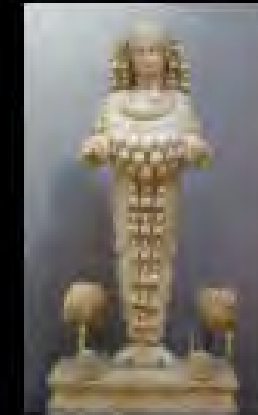
Perge, Vanassa

Myra, Eleuthera

Kaunos Artemis

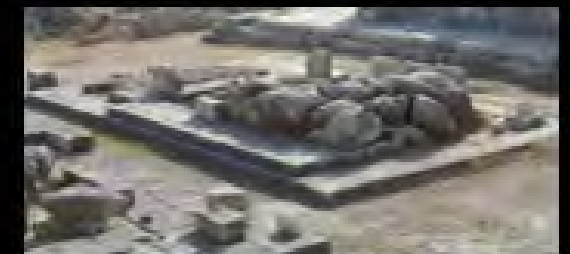

Ephesos Artemis

Artemis Huntress

«The origin of the name Artemis / Ertemi, should be ariyatti-mi, which means mountain or height in Luvian language . It is Artami in Luwian», E. Raimond, Persler (2017) 72-74.

Letoon, Ertemi Rock Temple

GATES of the HOUSE of GOD

ARTEMIS is KYBELE

Aezani, Kybele Rock Temple

Ephesos, Artemis Temple

Aslankaya, Kybele Gate

«Athene etymologie is like
 'Leukophryne' or 'Steunene';
 its origin is in
 Pre-Hellen -Anatolian-
 languages»,
Cl. Borch, II. TTK, 1937, 8

ANATOLIAN ATHENAS / MALIYA

Side, (Narb) Athena with pomegranate

Olba, Athena Kriosa Oreia

Miletos, Bearded Athena

Assos, Athena Ergane

HELLENIC ATHENA BORN in ANATOLIA

Karian Athena, Miletos, 680 c.

Hellenic Athena, Tenos, 670 c.

Troan Athena, Ilios, Hell.

ANATOLIAN APHRODİTE

Melos Aphrodite, Hell.

Aphrodisias Aphrodite, Rome

Ištar Šavoška, Malatya, 12. cent.

Aphrodite, Elmalı, c. 590

Aphrodite, Gela, c. 550

APHRODİTES from MILETOS

ASPENDOS, Aphrodite Kastnietis

Aphrodite, Aphrodisias, Rome

Aphrodite, Miletos, 7. cent.

Aphrodite, Miletos, Early 6. cent.

Great Mother, Elmali, c. 590

Artemis Eleuthera TYPE

Artemis Ephesia Type

APOLLON / LYKEGENES / APALIUNAS

Hattuşa, East Gate: «Apaliunas»

Didyma, Apollon Temple

Letoon, Leto-Ertemi-Apollon temples

Delphi Apollon, 670 c.

Elmalı, Leto and her children, 600 c.

PATARA, Leto Date Palm- (Field yerine) Grove and (Tekerlek yerine) Wheel Lake

PATARA , Acropolis of Tepecik

Anatolia, 8. cent.
Great Mother in Date-Palm (Field) Grove

Hellas, 4. cent.
Leto in Date Palm- (Field) Grove

Patara Apollon

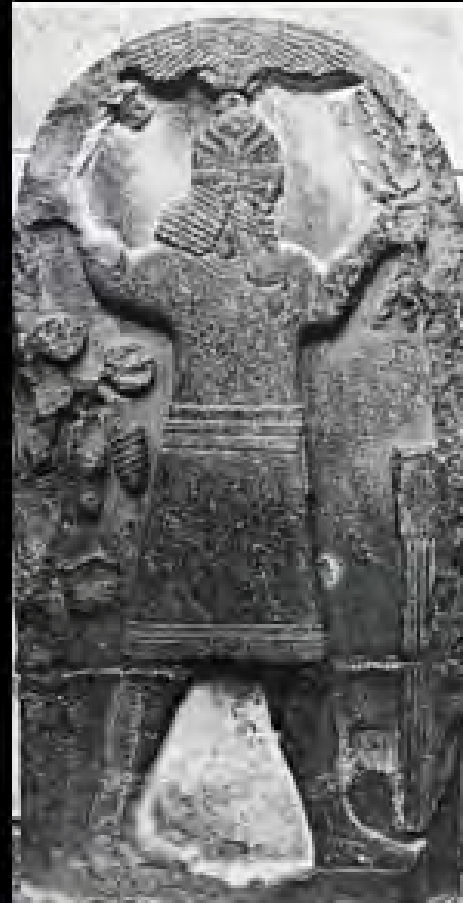
«Tarhunzas of vineyard»,
Yamti Dikwa, Bar

BAKIVA / BAKKHOS / DIONYSOS

«...yes I'm from there,
I am Lydian!»,
Euripides, Bakkhaiar 29

Ivriz

Niğde

Tarhunzas

Dionysos, cult transported to Hellas

NOT: bu yanı sıra Demeter ile yenilendi, lütfen ek yazıları gözden geçiriniz!

«The Hellen gods and goddess of Olympos had been depicted in Eastern /Anatolian types until 6. and 5.centuery B.C.», *J. Leclunberger, Kasseler Vortrag über frühen griechischen Götterkultographie (2015) 233*

When the gods began to transform into Hellenic forms in Classical Athens
Is it a Hellenic creation?

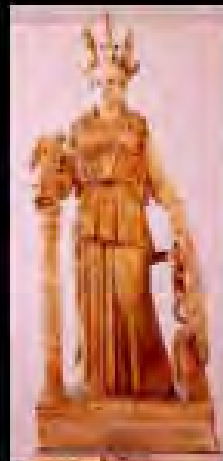
Zeus

Hera

Demeter

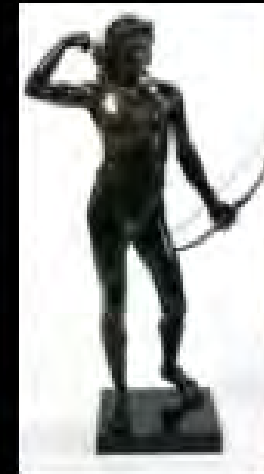
Athena

Artemis

Aphrodite

Apollon

Dionysos

«I would like to go from the exemplary to the origin; the development of the first cause is the main element that still remains as a mystery», *Paul Klee*

Friedrich Nietzsche finds in Apollon and Dionysos the «deepest traces of Hellen genius»; they are also «responsible for the culture of Hellen society».

Prof. Dr. Mustafa Şahin

“THE ROLE OF ANATOLIA IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY “

One of the most important characters in the theological establishment, shaping and spreading of Christianity religion is St. Paulus and his travels. His birthplace is Tarsus and the first mission journey between the years 46-48 starts from Antakya (Antiokheia).

Anatolia also hosted the apostles who dispersed to different parts of the world to spread Christianity. The House of Virgin Mary (Ephesus), the Meeting Place of the 1st Council (Nikaia), St. Pierre Church (Antakya), St. Paulus House (Tarsus) are in Anatolia.

Anatolia, where religions approach each other with tolerance, is a bridge where Christians emerged as the first communities and spread all over the world. On the one hand St. Paulus, and on the other hand Anatolian pagan religious rituals played an important role in the formation of Christianity. For this reason, until the creation of Christian culture based on the Bible in the 7th century Christianity continued its development under the influence of pagan elements.

The ancient city of Nikaia is well known in Christian circles as the place from which an early and important statement of faith was issued: The

Nicene Doctrine. The remains of the basilica church were discovered approximately in 2 or 3 meters of depth, and 50 m from the shore of the İznik Lake, outside the city walls that surround the ancient city of Nikaia in 2014. The basilica was evidently an early Christian church. The basilica had three aisles and extended in an east-west direction. The central apse faced the east. Excavation questions include to whom the structure was dedicated, why and when the church was demolished and submerged under the waters of the lake. In 2019, excavation was carried out in the atrium where we thought a water well was situated. This is because the British pilgrim, Willibald, pointed out that the site of the 1st Council had a rectangular open roofed courtyard with a sacred source of oil in the middle. Although we went down 60 cm deeper than the foundation walls, we could not find the bottom of the well. It was also found that the well was filled with stone. Therefore, we think that the structure was **abandoned in the approximately 13th century A.D. and then sank into the lake waters.**

“HRİSTİYANLIĞIN KURUMSALLAŞMASINDA ANADOLU’NUN YERİ “

Hristiyanlık dininin teolojik kuruluşunda, şekillenmesinde ve yayılmasında en önemli karakterlerden biri de St. Paulus ve seyahatleridir. Doğum yeri Tarsus’tur ve 46-48 yılları arasındaki ilk görev yolculuğu Antakya’dan (Antiokheia) başlar. Anadolu, Hristiyanlığı yaymak için dünyanın farklı bölgelerine dağılan havariilere de ev sahipliği yapmıştır. Meryem Ana Evi (Efes), 1. Konsil Toplantı Yeri (Nikaia), St. Pierre Kilisesi (Antakya), St. Paulus Evi (Tarsus) Anadolu’dadır. Dinlerin hoşgörüsü ile birbirine yaklaştığı Anadolu, Hristiyanların ilk topluluklar olarak ortaya çıkıp tüm dünyaya yayıldığı bir köprüdür. Bir yanda St. Paulus, diğer yanda Anadolu pagan dini ritelleri Hristiyanlığın oluşumunda önemli rol oynamıştır. Bu nedenle 7. yüzyılda İncil’e dayalı Hristiyan kültürünün oluşumuna kadar Hristiyanlık, pagan unsurların etkisiyle gelişimini sürdürmüştür.

Nikaia antik kenti, Hristiyan evrelerinde, erken ve nemli bir inanç bildirisinin yayınlandığı yer olarak iyi bilinir: İznik Doktrini. Bazilika kilisesinin kalıntıları, 2014 yılında Nikaia antik kentini çevreleyen

surların dışında, İznik Gölü kıyısından yaklaşık 2 veya 3 metre derinlikte ve 50 m açıktaki bulunmuştur. Bazilika’nın bir erken Hristiyan kilisesi olduğu anlaşılmaktadır. Bazilika üç nefli olup doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Merkezi apsis doğuya bakmaktadır. Kazı soruları yapının kime adandığını, neden ve ne zaman kilisenin yıkıldığını ve gölün sularına gömüldüğünü içeriyor. 2019 yılında su kuyusu olduğunu düşündüğümüz atriyumda kazı yapıldı. Bunun nedeni, İngiliz hacı Willibald’ın, 1. Konsey bölgesinin ortasında kutsal bir petrol kaynağı olan dikdörtgen açık çatılı bir avluya sahip olduğuna dikkat çekmesidir. Temel duvarlarından 60 cm derine inmemize rağmen kuyunun dibini bulamadık. Ayrıca kuyunun taşla dolu olduğu da tespit edildi. Bu nedenle yapının yaklaşık M.S. 13. yüzyılda terk edildiğini ve daha sonra göl sularına gömüldüğünü düşünüyoruz.

The Role of Anatolia in the Institutionalization of Christianity

Hristiyanlığın Kurumsallaşmasında Anadolu'nun Yeri

Prof. Dr. Mustafa Şahin, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Görükle – Bursa
E-mail: mustafasahin@uludag.edu.tr

St. Peter's Church
Antioch on the Orontes
(Antakya, Türkiye),

Saint Paul's Contributic
to the New Testament

Holy Peter, Paul
and Barnabas
worked in Antioch

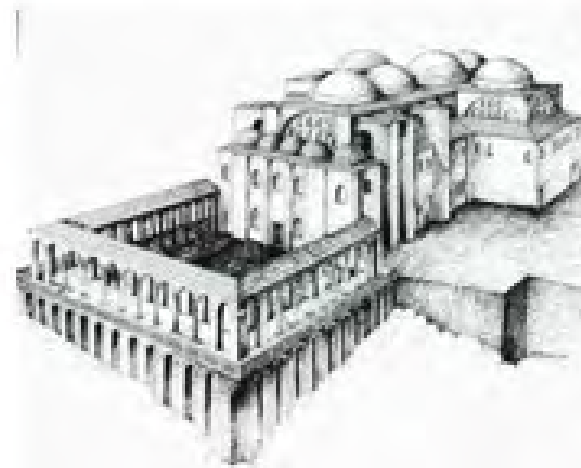
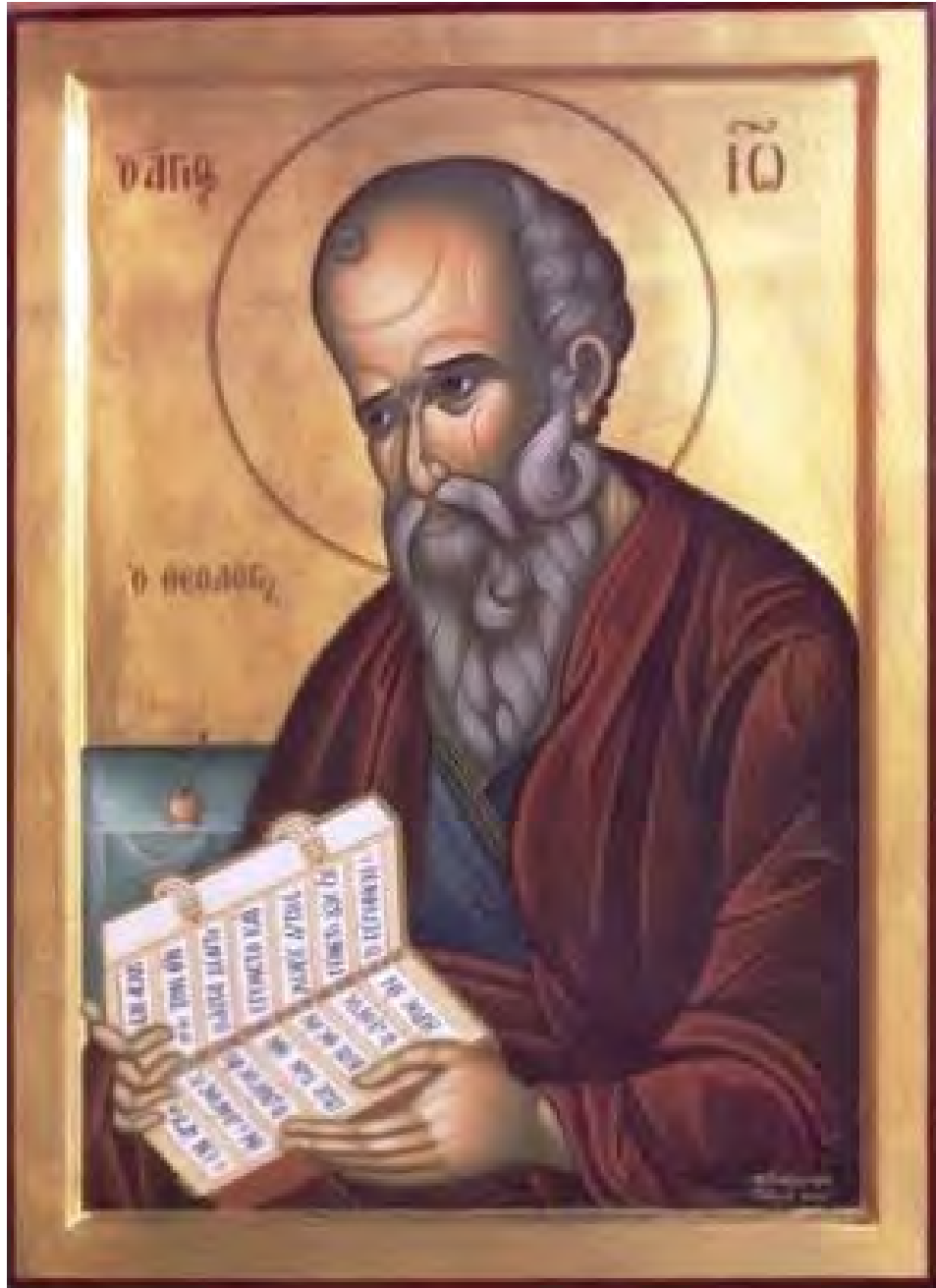
2nd Missionary Journey. Acts 15:36; to 18:22;

Paul was a busy missionary...while in Ephesus, he gave daily talks in the lecture hall of Tyrannus about the gospel of Jesus Christ. He gave direction and counsel to church leaders and healed the sick.

Basilica of St. John in Ephesus

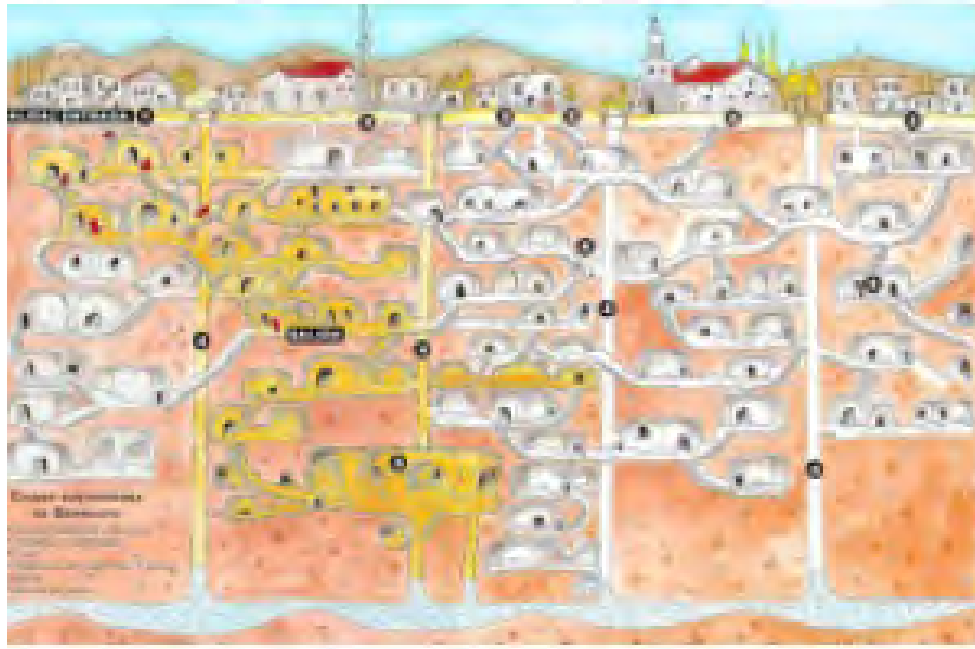

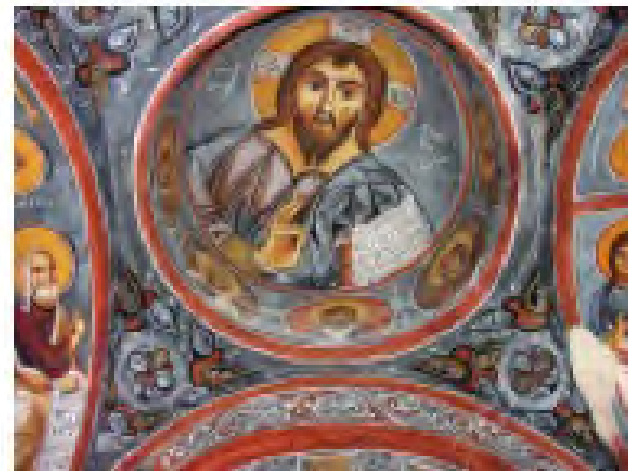
Persecution of the Christians at Rome by Nero. Illustration for *The Pathway of Life* by T. Dewitt Talmage (Johnson, 1890).

Lydian dedication of Stratonikos, priest of **the One and Only God** and of Hosios kai Dikaios

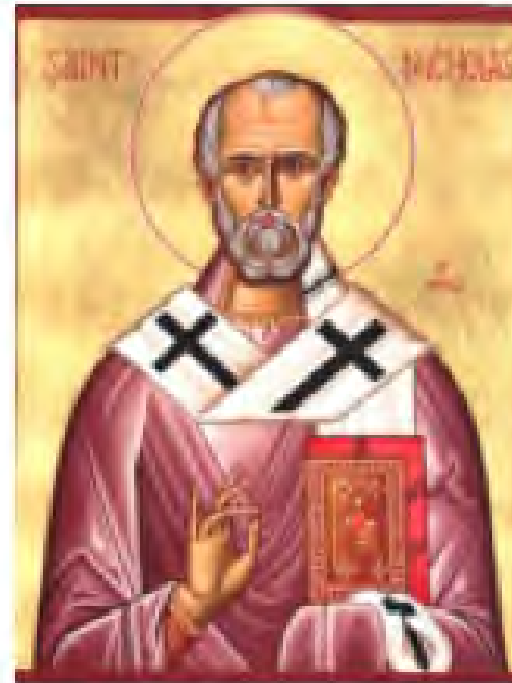

Paul of Neocaesarea

Eusebius of Caesarea

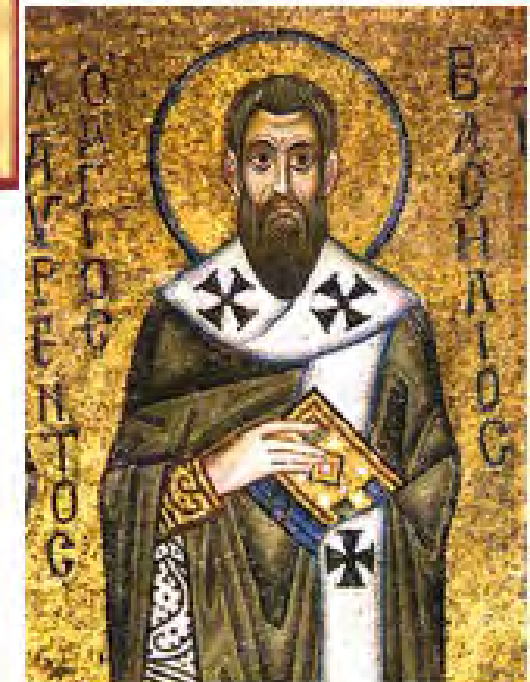
Nicholas of Myra

Gregory of Nyssa

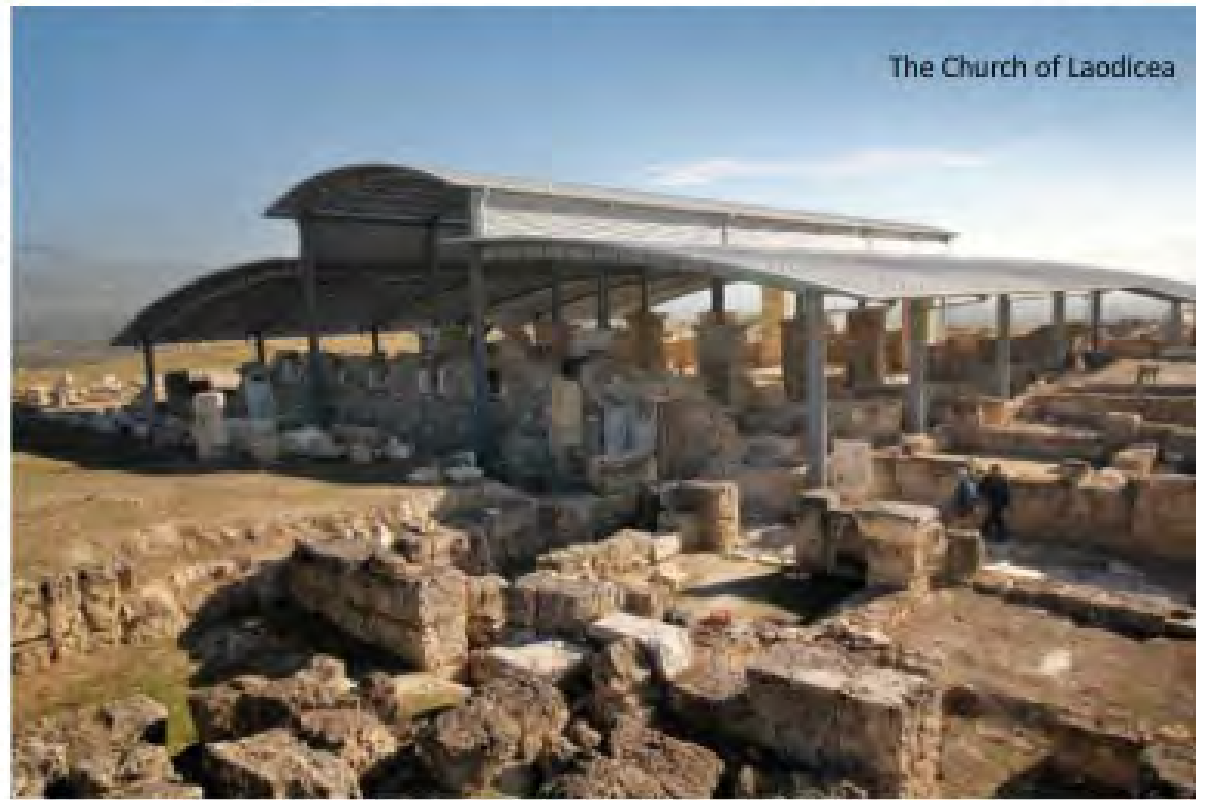

Eustathius of Antioch

Basil of Caesarea

The Church of Laodicea

Binbirkilise Church

Tullian Chamber Saint Angelo
 At the left, three allegorical figures pulled by horses from in great hurry towards the summer palace.

Christ sits next to God the Father in Heaven

COUNCILUM
 NICENENSE

Hosius

Hermogenes

Aziz Paul

Arius

Hilarius, 318 psikoposun kabildığını söyler (dipnot 74)

... ..

... ..

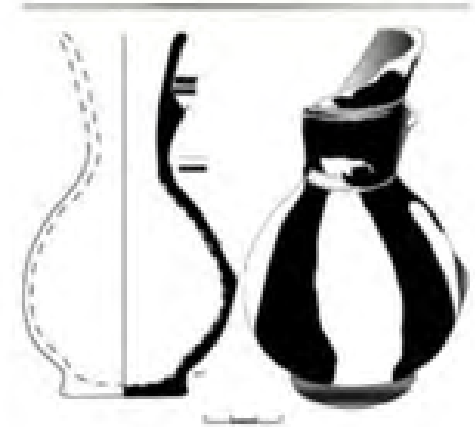

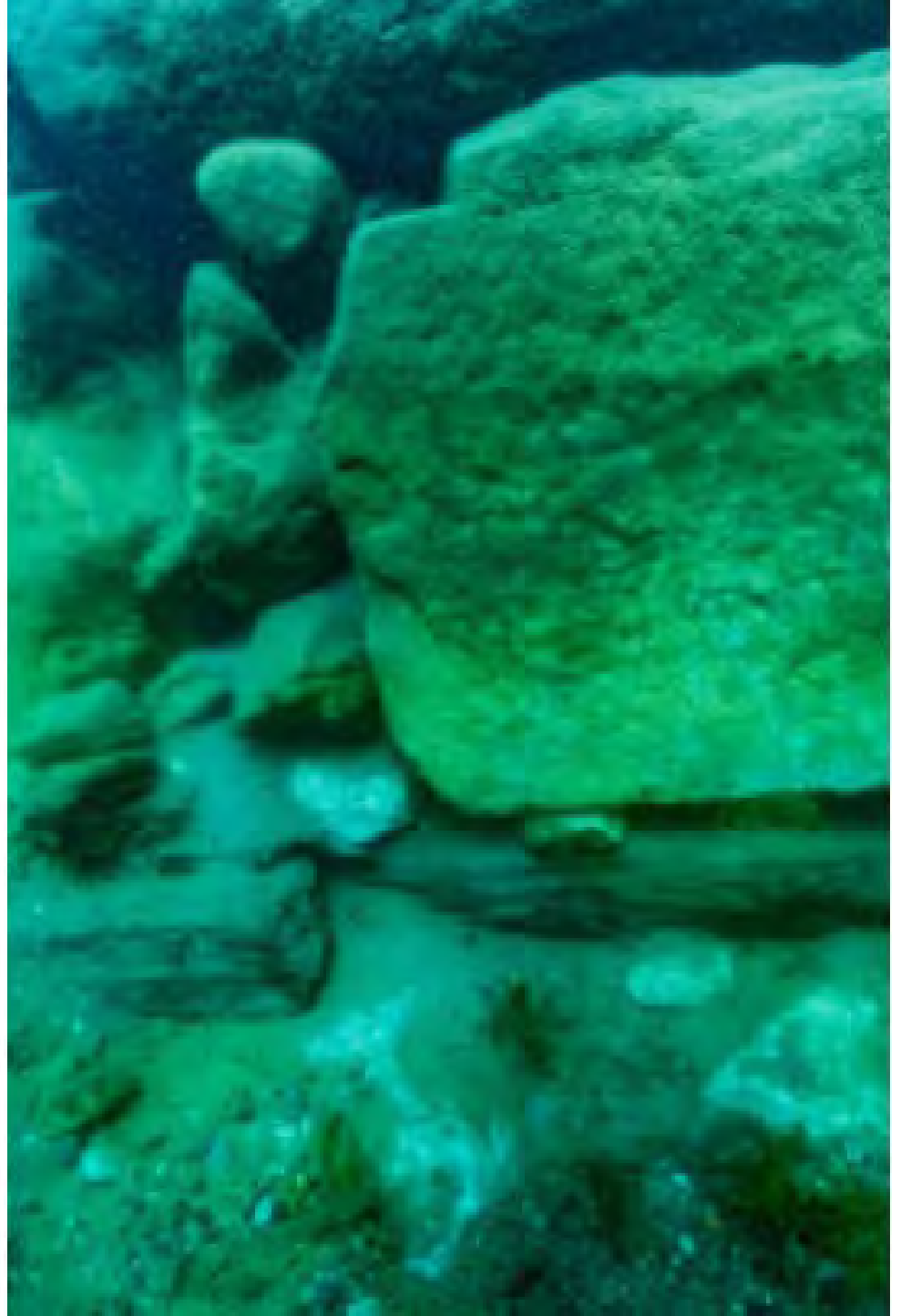

Dr. Koert Debeuf

HARRAN, BRIDGING UNIVERSAL KNOWLEDGE FOR RENAISSANCE

In most Western books on the history of philosophy, philosophy is considered as a Greek invention, lost in the Middle Ages, but found again in Europe in the early Renaissance. This picture is wrong, as the real history is much more interesting. There is no doubt Greek philosophers took their inspiration from Egypt and the Persian empire. It is no accident that the first Greek philosophers lived in Asia Minor (Anatolia), on the fringes of the Persian empire. After the destruction of the library of Alexandria, many philosophers moved to Antioch (Antakya-Anatolia). After the closure of the School of Athens in 529, the last Greek philosophers moved to Harran (Anatolia). It was in Harran that philosophical and scientific books were kept and translated from Greek into Syriac and then to Arabic on the request of the Abbasid Caliphate in Baghdad. The knowledge then moved to Cairo and Cordoba and was translated into Latin in Northern Spain and Southern Italy. The ideas were not just translated but also enriched with new ideas. The translated books caused an intellectual revolution, first in Paris, then in Italy where they helped to trigger the European Renaissance.

HARRAN, EVRENSEL BİLGİNİN RÖNESANSA KÖPRÜSÜ

Batı'da yayınlanan pek çok felsefe tarihi kitabında felsefenin Orta Çağ'da kaybolmuş bir Hellen icadı olduğu ve erken Rönesans döneminde Avrupa'da yeniden keşfedildiği varsayılır. Bu resim yanlıştır ve gerçek tarih çok daha ilginçtir. Hellen filozoflarının Mısır ve Pers İmparatorluğu'ndan esinlendiklerine hiç şüphe yoktur ve ilk Hellen filozoflarının Pers imparatorluğunun sınırlarındaki Küçük Asya'da (Anadolu) yaşamaları tesadüf değildir. İskenderiye kütüphanesinin tahrip edilmesinden sonra da pek çok filozof Antioch'a (Antakya-Anadolu) taşınmıştır. 529'da Atina Okulu'nun kapanmasından sonra en son Hellen filozofları da Harran'a (Anadolu) göçmüştür. Haran felsefe ve bilim kitaplarının Hellenlerden Süryaniceye ve sonrasında Bağdat'taki Abbasi halifelerinin isteğiyle Arapçaya çevrildiği yerdir. Bu bilgiler önce Kahire'ye, oradan da Cordoba'ya iletilmiş ve Latinceye çevrilerek Kuzey İspanya ve Güney İtalya'ya ulaşmıştır. Bu sadece fikirlerin tercümesi değildir ve yeni düşüncelerin eklenmesiyle bu bilgiler zenginleştirilmiştir. Tercüme edilen kitaplar önce Paris'te, sonrasında İtalya'da entelektüel bir devrim yaratmışlar ve Avrupa Rönesansı'nın başlamasını tetiklemişlerdir.

Anatolian Roots of Present Day Civilization

Harran, Bridging Universal Knowledge For Renaissance.

Dr. Koert Debeuf

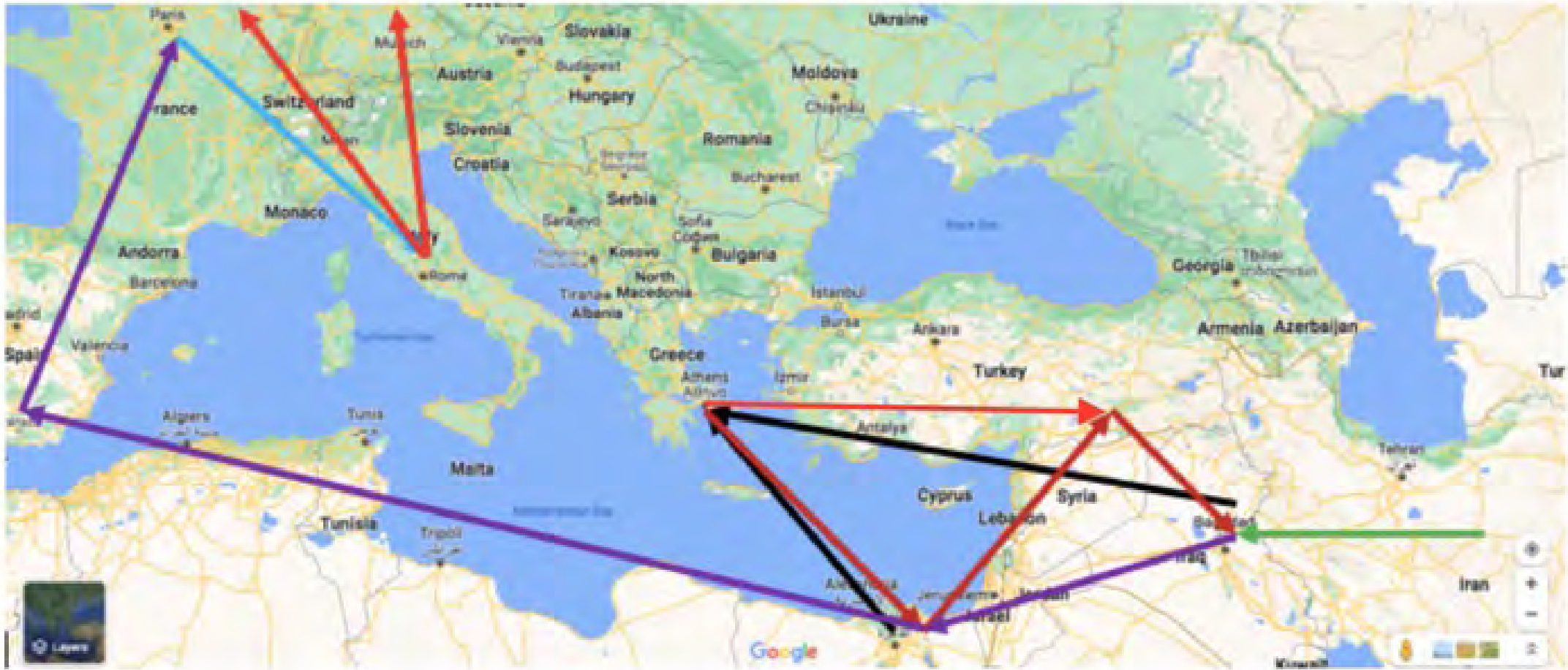
10 May 2022

Books on the history of philosophy

- Philosophy is a Greek invention
- Started with Thales of Miletus (624-535 BC)
- High point: Socrates, Plato, Aristoteles

- From the fall of Rome (476), during Middle Ages, this knowledge was largely lost
- It was found back in the early Renaissance in abbeys, and through translation of Greek works after the fall of Constantinople (1453)

- This was the start of the Renaissance in Europe.

Harran

- Border city between Roman Empire and Parthian Empire, later between Byzantine Empire and Sassanid Empire, and later between Byzantine Empire and Umayyad/Abbasid Empire
- Battle of Carrhae (53 BC)
- Known for Hermeticism (Hermes Tresmigistos)
- Centre of paganism (Hellenopolis)
- Assyrians speaking Aramaic or Syriac

529 AD

- Emperor Justinian closes the School of Athens, or Plato's Academy.
- Last philosophers leave Athens and go to Ctesiphon, capital of the Sassanid Empire.
- In 532 they go to Harran
- Greek books translated into Syriac
- From 744 until 750 Caliph Marwan II moved the capital of the Umayyad Empire from Damascus to Harran.

Sabeans

- Abbasid Caliph Al Ma'mun (813-833) allegedly forces the people of Harran to become Ahl al Kitab: Muslims, Christians, Jews, Zoroastrians, Sabians.
- They choose to be Sabians and remain so until 11th century. In reality they remained pagan.

Translation movement

- Started under the Umayyad Caliphs.
- Pushed by Caliph Harun Al Rashid (786-809) and the foundation of Beit Al Hikma.
- Translations from Greek to Syriac to Arabic
- Later from Greek directly into Arabic
- First head of the Beit Al Hikma is Al Kindi, who supervises translations.

Al Farabi (870-950)

- Born in today's Afghanistan or Kazakhstan
- Studied in Harran under Christian Nestorian teacher
- Lived in Baghdad
- Known as The Second Master (the First being Aristotle)

- Important idea: there is revealed truth and scientific truth. If both contradict, scientific truth gets priority. Scientific truth is for the philosophers, revealed truth for the masses.

The Double Truth

- The idea of two truths, with reason prevailing over faith, started travelling.
- Averroes or Ibn Rushd (1126-1198) in Cordoba
- Translation of Averroes in Latin (13th century)
- Movement at Paris University: the Averroists
- Condemned by the Church, calling it *Duplex Veritas*
- Attacked by Thomas Aquinas (1270): *De Unitate Intellectus, contra Averroistas*

From Paris to Italy

- After the condemnations the Averroists fled Paris and went to Padova and Bologna.
- Marsilius of Padova wrote *Defensor Pacis* (1324) on the separation between State and Church
- His ideas were used by Machiavelli and later Spinoza.
- The idea of secularism as well as that scientific truth is higher than religious truth are core ideas of the Renaissance.

From Rome to Istanbul

- After the Ottomans captured Constantinople (1453), Greek works were translated into Latin, and Latin works into Greek.
- One of the books Mehmet II kept with him is *Summa contra Gentiles* of Thomas Aquinas. A book against Islamic beliefs, but also against the Greeks, or paganists and unbelievers.

Conclusion: From Harran to Istanbul

1. Secularism has roots in Harran
2. It travelled and further developed in Baghdad, Cordoba, then Paris, Padova and Bologna and give an intellectual basis to the Renaissance.
3. The attack on secularism by Thomas Aquinas came back to Istanbul and the Ottoman Empire.

Prof. Dr. Demet Binan
Curator Küratör

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan
The Mother Goddess As The Cultic
Symbol Of Prehistoric Anatolia
Tarih Öncesi Anadolu'da İnanç ve
Ana Tanrıça

**Assoc. Prof. Dr. Meltem Doğan
Alparslan**
Hitites: The Belief System of the
first Indo-Europeans in Anatolia
Hititler: Anadolu'daki İlk Hint-
Avrupalıların İnanç Sistemi

Assoc. Prof. Dr. Aytaç Çoşkun
Zerzevan Castle And Sanctuary Of
Mithras - Mithraeum
Zerzevan Kalesi Ve Mithras Kutsal
Alanı -Mithraeum

Prof. Dr. Havva Işık
Patara - Lycia From Apollon To St.
Nicholas
Apollon'dan Saint Nicholas'a
Lykia- Patara

Prof. Dr. Nicholas Cahill
Jewish Faith and Christianity in
Sardis
Sardis'te Yahudi İnanıcı ve
Hristiyanlık

Assoc. Prof. Dr. Güler Ateş
Bergama Red Hall: Sacred Building
for Pagan and Monoteist Religions
Bergama Kızılavlu: Çok Tanrılı ve İlahi
Dinlerin Kutsal Mekanı

Esra Bideci Türk
Faith in Ephesus: From Artemis to
Virgin Mary
Efes'te İnanç: Artemis'ten Meryem
Ana'ya

Dr. Peter Talloen
Faith in Sagalassos: Imperial Cult and
Christianity in Anatolia
Sagalassos'ta İnanç: Anadolu'da
İmparatorluk Kültü ve Hristiyanlık

Prof. Dr. Mustafa Şahin
(İznik / Nikaia (İznik) In The
Institutionalization Of Christianity
Doctrine
Hristiyanlık Öğretisinin
Kurumsallaşmasında Nikaia

Prof. Dr. Engin Akyürek
Byzantine Painting in Anatolia
Anadolu'da Bizans Resim Sanatı

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA

Figurative representations of the mother goddess signifying fertility and plenitude was prevalent in prehistoric Anatolia. Actually, the concept of the mother goddess, mirrored by the so-called “venus” figures, dates back to the early stages of Late Palaeolithic era, when abstractions such as spell, magic and telematic began to conjure up. In this respect, it is of interest that the earliest sedentary communities of Anatolia, conveniently addressed as the “Göbeklitepe Culture” have surfaced male symbolism over female figures. In spite of the dominance of male, phallic symbolism in the cult buildings of this Early Neolithic communities of the Upper Euphrates-Tigris basin, female figures also occur, but mainly in the domestic quarters. The distinction between masculine and feminine depictions is not just on their distribution pattern, masculine figures are occasionally of stone, monumental, skillfully shaped, while those of the females are exclusively small, simply clay figurines mostly depicting pregnancy, being reminiscent of fertility symbolism of later periods (Fig.1). The disparity

between the masculine, phallic symbolism in communal areas and feminine figures in residential quarters, evidently signify marked diversity between the commons and the domineering social groups. These sedentary communities, gradually developing the modalities of farming, remained in the same region until a system collapse took place some 9000 years ago stirring up endemic movements; simple farmers taking with them seeds of cultivated plants, domesticated animals dispersed to other regions, in particular towards west into Anatolia and from there to Europe via Balkans. Migrating farmers had the concept of female symbolism, masculine being left behind. The female figure, originally featuring fertility, as farming economy consolidated came to stand as the goddess of plenitude. In Central Anatolia, where farming is crucial for subsistence, at Neolithic sites such as Çatalhöyük, the mother goddess depictions feature authority and power (Figure 2,3). The domineering figure of the mother goddess moved with the emigrant farmers to Mediterranean basin, Aegean, Thrace and from there to Eastern Europe. However, as the Neolithic way of living became dispersed to regions beyond the area of its origin, it encountered different ecological settings, thus

necessitating to develop new adaptive strategies; the changing modalities of life eventually reflecting depictions of the mother goddess (Figure 4). In this respect, moving into rain rich forest zone of the Balkans, farmers became less dependent on agriculture, developing a mixed subsistence pattern combining hunting, fishing, collecting fruits and nuts along with low-level agriculture. The imagery of the mother goddess modified accordingly, smaller breasts though still having large buttocks (Figure 5) eventually becoming less domineering imagery of a tall, slim deity (Figures.6, 7). Nevertheless, in spite of apparent changes, the mother goddess imagers sustained to be the symbol of Anatolian communities through Chalcolithic to Early Bronze Ages (Fig.8). The 2nd Millennium in Anatolia is the time of changes, the emergence of centralized power, state formation, laying the fundamentals of empires to emerge. Authoritative structuring of state reevoked masculine representations, now as imposing statues or bas-reliefs. Still, the social memory of the mother goddess was so deeply rooted to perpetuate occasionally as the accompanying goddess or queen, in places a powerful deity, Kubaba of Phrygia (Figure 9) or the Artemis of Ephesus (Figure 10) eventually to rise Virgin Mary.

IMAGE CAPTIONS:

Picture 1a – Çayönü, clay female statuette; The Pottery Neolithic Period; Diyarbakir Museum
Picture 1b – Çayönü, pregnant clay figurine; The Pottery Neolithic Period; Diyarbakir Museum
Picture 1c – Mezraa Teleilat, clay pregnant woman figurine; The Pottery Neolithic Period; Sanliurfa Museum
Picture 2a,b – Çatalhöyük, figurine of a woman sitting on a throne accompanied by leopards, Neolithic Period, Ankara Museum
Figure 3a,b, c,d – Çatalhöyük; female figurines symbolizing power; Neolithic, Ankara/Konya Museums ???
Picture 4a – Köşkhöyük, strong woman; Chalcolithic period.
Picture 4b – Çukurkent; Late Neolithic – Chalcolithic period, Istanbul University prehistory collection
Figure 5 – Aşağı Pınar, Late Neolithic; her breasts have shrunk, her hips have preserved their fullness. Kırklareli Museum
Figure 6a, 6b – Aşağı Pınar, Chalcolithic period, with a slender waist and emaciated body. Kırklareli Museum
Picture 7 – Toptepe female shaped vessel, Chalcolithic period, Tekirdağ Museum
Picture 8a – Alacahöyük, Early Bronze Age, Ankara Museum
Picture 8b – Hasanoğlan, Early Bronze Age, Ankara Museum ???
Picture 9a – Iron Age Cybele statue, Bayındır Tumulus, Antalya Museum ???
Picture 9b – Iron Age Cybele statue, Elmalı Tumulus. Ankara Museum
Picture 10 – Roman Period, Artemis of Ephesus, Izmir Museum

TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Tarihöncesi Anadolu toplulukları, bolluğu, bereketi, doğurganlığı simgeleyen ve genel olarak ana tanrıça olarak adlandırılan heykelciklerle özdeşleşmiştir. Esasen ana tanrıça figürünün geçmişi, “Venüs” olarak ünlenen heykelciklerle insanların büyü ve tılsımı soyutlayarak düşünmeye başladığı Üst Paleolitik Çağ gibi eski bir döneme kadar geri gider. İlginç olan, “Göbeklitepe kültürü” olarak da bilinen Anadolu'nun en eski yerleşik toplumlarında dişinin yerini eril bir sembolizmin almış olmasının yanında Yukarı Fırat-Dicle havzası bu İlk Neolitik toplumunun inanç sistemini yansıtan kült yapılarında eril, fallik bir sembolizmin baskın olarak görülmesine karşın aynı dönemin konutlarında ise kadın heykelciklerinin görülmesidir. Kamusal kült yapılarında çok ustalıkla yapılmış, sanatsal nitelikleri öne çıkan, taştan büyük boy erkek ve fallus heykelcikleri varken, konutlarda çok basit olarak yapılmış kilden küçük kadın heykelcikleri bulunmuştur (Resim 1); bunların çoğunda daha sonraki dönemlerin doğurganlığı simgeleyen kadın heykelciklerinde olduğu gibi gebelik vurgulanmıştır. Konutlarda dişil, kamusal kült yapılarında eril simgelerin görülmesi, yönetim erkiyle toplumun inanç

sistemlerinin göstergelerinin birbirinden farklı olmasıyla açıklanabilir. Günümüzden yaklaşık 9000 yıl öncelerinde ilk çiftçiliğin geliştiği Güneydoğu Anadolu bölgemizde sistemin çöktüğünü ve çiftçilerin evcilleştirdikleri hayvanlar ve tarıma aldıkları tohumlarla başka bölgelere, özellikle batıya Anadolu içlerine ve oradan da Balkanlar'a geçerek Avrupa'ya yayıldığını görmekteyiz. Bu süreçte eril figür geride kalmış, dişil figür çiftçilerin gittiği her yere onlarla yayılmıştır. Daha önceleri doğurganlığın simgesi olan dişil figür, çiftçilerin yayılımıyla aynı zamanda bereketi, bolluğu da simgeleyen ana tanrıçaya dönüşmüştür. Beslenmede tarımın yaşamsal önem kazandığı İç Anadolu'da Çatalhöyük ve Hacılar örneklerinde olduğu gibi ana tanrıça heykelleri artık gücü simgeler şeklinde betimlenmişlerdir (Resim 2, 3). İç Anadolu'da yaşam bulan güçlü ana tanrıça figürü, kısa bir süre içinde çiftçilerin göçüyle Akdeniz havzasına, Ege ve Trakya'ya kadar yayılmış, buradan da Avrupa içlerine aktarılmıştır. Çiftçi topluluklar Anadolu ve çevresine yayıldıkça farklı çevre koşullarının olduğu bölgelere de girmişler ve İç Anadolu'da tarıma dayalı ekonomik model gidilen bölgenin ortamına göre çeşitlenerek farklılaşmış, bu durum ana tanrıça figürünün betimlerine de yansımıştır (Resim 4). Örneğin, İç Anadolu'dan

farklı olarak yağışlı ve zengin doğal çevre ortamının hakim olduğu Trakya ve Balkanlar'da tahıl tarımına dayalı beslenme yerini av, toplayıcılık ve su ürünlerinin de dahil olduğu karma bir ekonomik modele bırakmıştır. Anadolu'dan Trakya'ya geçen ilk gelen çiftçilerin ana tanrıça figürleri, İç Anadolu'da olduğu gibi bolluğu simgeleyecek şekilde betimlenmiştir, göğüsleri iri, tombul ve iri kalçalıdırlar. Kalkolitik Çağ'a doğru yaşamın değişmesiyle birlikte inanç sistemini simgeleyen dişil figür de değişmeye başlamış, önce göğüsleri küçülmüş (Resim 5), giderek beli incelmış ve Kalkolitik Çağın sonuna doğru da ince kalçalı uzun boyunlu farklı bir görünüş almıştır (Resim 6, 7). İç Anadolu'da gördüğümüz güçlü ana tanrıça figürü giderek farklı şekillere girmişse de Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı boyunca Anadolu inanç sisteminin temel göstergesi olmayı sürdürmüştür (Resim 8). MÖ. 2. binyıl Anadolu'da giderek yaşamın değiştiği ve güçlü bir devlet erkinin ortaya çıkarak sonraki dönemlerin imparatorluk sisteminin temellerinin atıldığı bir dönemdir; güçlü devlet erkiyle birlikte eril betimlemeler yeniden görülmüş, giderek heykel boyutlarında güçlü yönetimin simgesi olmuşlardır. Ancak ne var ki toplumun ruhsal dünyasında “ana tanrıça” kavramının çok güçlü bir yeri olduğu, devleti ve gücü simgeleyen erkek kral ve

tanrıların yanı sıra dişil figürün de görülmesinden anlaşılmaktadır; bu durumun kimi yerde tanrıların buluşması, kimi yerde güçlü bir ana tanrıça olarak, Frigya'da Kubaba-Kibele (Resim 9), Efes'te Efes Artemisi'nin (Resim 10) Meryem Ana'ya dönüşmesi gibi tarihi çağlara kadar süregelmiştir.

Resim 1a – Çayönü, kilden kadın heykelciği ; Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem; Diyarbakır Müzesi
Resim 1b – Çayönü, kilden gebe kadın heykelciği; Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem; Diyarbakır Müzesi
Resim 1c – Mezraa Teleilat, kilden gebe kadın heykelciği; Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem; Şanlıurfa Müzesi
Resim 2a,b – Catalhöyük, leoparların eşlik ettiği tahtta oturan kadın heykelciği, Neolitik Dönem, Ankara Müzesi
Resim 3a,b, c,d – Catalhöyük; güç simgeleyen kadın heykelcikleri; Neolitik, Ankara/Konya Müzeleri ???
Resim 4a – Kışkışhöyük, güçlü kadın; Kalkolitik dönem.
Resim 4b – Çukurkent; son Neolitik – Kalkolitik dönem, İst. Ün. Prehistorya koleksiyonu
Resim 5 – Aşağı Pınar, Son Neolitik; göğüsleri küçülmüş, kalçaları dolgunluğunu korumuş. Kırklareli Müzesi
Resim 6a, 6b – Aşağı Pınar, Kalkolitik dönem, beli incelmış zayıflamış betili. Kırklareli Müzesi
Resim 7 – Toptepe kadın biçimli kap, Kalkolitik dönem, Tekirdağ Müzesi
Resim 8a – Alacahöyük, İlk Tunç Çağı, Ankara Müzesi
Resim 8b – Hasanoğlan, İlk Tunç Çağı, Ankara Müzesi ???
Resim 9a – Demir Çağ Kibele heykeli, Bayındır Tümülüsü, Antalya Müzesi ???
Resim 9b – Demir Çağ Kibele heykeli, Elmalı Tümülüsü . Ankara Müzesi
Resim 10 – Roma Dönemi, Efes Artemisi, İzmir Müzesi

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

MEHMET ÖZDOĞAN

.....

**THE MOTHER GODDESS AS THE
CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA
TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA**

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 1.
Mezraa Teleilat, clay pregnant
woman figurine; The Pottery Neo-
lithic Period; Sanliurfa Museum

Figür 1. Mezraa Teleilat, kilden
gebe kadın heykelciği; Çanak
Çömleksiz Neolitik Dönem;
Şanlıurfa Müzesi

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 2.
Çatalhöyük, figurine of a woman sitting on
a throne accompanied
by leopards, Neolithic Period,
Ankara Museum.

Figür 2.
Çatalhöyük,
leoparların eşlik ettiği tahtta oturan
kadın heykelciği,
Neolitik Dönem, Ankara Müzesi

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 3.
Çatalhöyük; female figurines symbolizing power;
Neolithic,
Ankara/Konya Museums.

Figür 3.
Çatalhöyük; güç simgeleyen kadın heykelcikleri;
Neolitik,
Ankara/Konya Müzeleri

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

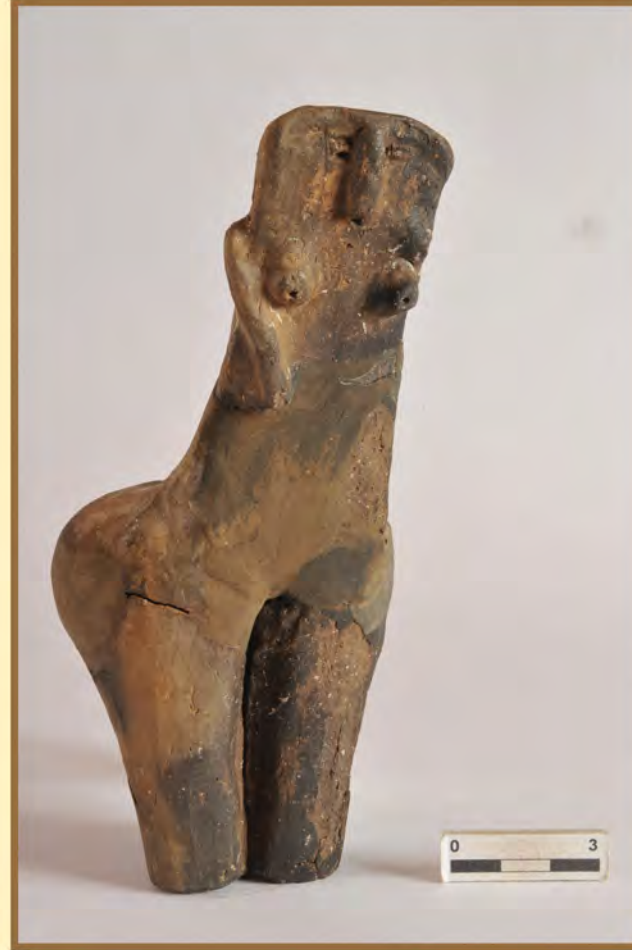

Figure 4.
Köşkhöyük, strong woman; Chalcolithic period.

Figür 4.
Köşkhöyük, güçlü kadın; Kalkolitik dönem.

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 5.
Aşağı Pınar, Late Neolithic; her breasts have shrunk,
her hips have preserved their fullness.

Figür 5.
Aşağı Pınar, Son Neolitik; göğüşeri
küçülmüş, kalçaları dolgunluğunu korumuş. Kırklareli Müzesi

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 6.
Aşağı Pınar, Chalcolithic period, with a slender waist and emaciated body. Kırklareli Museum.

Figür 6.
Aşağı Pınar, Kalkolitik dönem, beli incelmış zayıflamış betili. Kırklareli Müzesi.

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 7.
Toptepe female shaped vessel, Chalcolithic period,
Tekirdağ Museum.

Figür 7.
Toptepe kadın biçimli kap, Kalkolitik dönem, Tekirdağ Müzesi

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 8 A.
Alacahöyük, İlk Tunç Çağı, Ankara Müzesi

Figür 8 A.
Alacahöyük, Early Bronze Age, Ankara Museum

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 8 B.
Hasanoğlan, Early Bronze Age, Ankara Museum.

Figür 8 B.
Hasanoğlan, İlk Tunç Çağı, Ankara Müzesi.

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 9.
Iron Age Cybele statue, Elmalı Tumulus. Ankara Museum.

Figür 9.
Demir Çağ Kibele heykeli, Elmalı Tümülüsü. Ankara Müzesi

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA TARİH ÖNCESİ ANADOLU'DA İNANÇ VE ANA TANRIÇA

Figure 10.
Roman Period, Artemis of Ephesus, Izmir Museum.

Figür 10.
Roma Dönemi, Efes Artemisi, İzmir Müzesi.

Assoc. Prof. Dr Meltem Doğan Alparslan

HITITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA

The Hittites, who maintained their existence and state structure for 450 years, created in the Kızılırmak basin one of the most magnificent civilizations, which survived between 1650-1200 BC and broke new ground in history (Fig. 1). Since it is the first civilization that established a centralized state there (Fig. 2). The community or ruling class in the capital Hattuša (Fig. 3) (modern Boğazkale in Çorum) unified geographically unmanageable Anatolia (Fig. 4) and brought various ethnicities under its rule by adopting syncretism as a state policy. As an empire it allowed a variety of religious beliefs peacefully coexist instead of imposing a single deity in order to establish a more convenient rule over its subjects (Fig. 5). We may see this as a policy of toleration, a requisition of ruling an empire (Fig. 6a-b). Judging from the their language, the most important indicator of ethnicity, the Hittites was an Indo-European people. The Hittite language is the oldest member of this language family (Fig. 7). Hittite cuneiform archives are the primary source for their history and religion (Fig. 8).

The Hittite religion is a cultural mosaic that formed by aggregation of numerous beliefs belonging to different ethnic groups. Along with their own cultural traits, the Hittites embraced many elements from other cultures that they saw convenient. Their pantheon best demonstrates diversity in Hittite religion. The Hittites, who defined themselves as “people with a thousand gods” (Fig. 9a-b), admitted gods of the foreign peoples they conquered to their pantheon retaining their original names. This phenomenon is best illustrated by grouping Hittite gods according to their ethnic origin: Indo-European (Hittite, Palaic, Luwian), Asiatic (Hattic, Hurrian, Sumerian), Indo-Aryan (Ancient Indian), Semitic (Assyrian-Babylonian). In many societies, there are responsibilities and practices imposed on individuals by religion, which, in Hittite religion, is best demonstrated by “festival rituals.” They are celebrated according to a fixed calendar, and although they are quite different from modern festivals, their principal elements can still be observed in modern Anatolian religious practices that are performed in order to deal with favorable or unfavorable natural circumstances: New Year Festival, Sickle Festival, Festival of the Harvest, Vintage Festival, Winter Festival, Spring Festival and Fall Festival etc. There

were, in addition, Rain Prayers, Invocation Festivals and Plague Prayers that are still performed (Fig. 10). God Šiu, which is defined as “our God” by The Anitta Text, one of the earliest Hittite documents, later became a general term for “deity.” This is actually the Anatolian antecedent of “Deus” in Latin, “Theos” in Greek, hence Zeus, the chief god of the Greek pantheon. The first mythological tales recorded after the invention of writing by the Sumerians were translated to Hittite by scribes from Sumerian and Akkadian. In this way, thanks to the Hittites, these Mesopotamian tales survived in Anatolia for centuries and were transferred to Western Anatolia then to Europe via Western Anatolia. Well before the Hittites and after them, Anatolia always remained a multi-cultural bridge, even a keystone that connected the East and the West.

LIST OF FIGURES:

- Fig. 1) Hitit Dönemi'nde Anadolu/Anatolia during the Hittite Period
 Fig. 2) Hattuša – Yukarı Şehrin Havadan Genel Görünümü/Hattuša – Aerial view of the Upper City
 Fig. 3) Hattuša kenti kerpiç kent surunun yeniden inşasında yapılan 65 m'lik kısım. / The 65 m long reconstruction of the mud brick city wall of Hattuša.
 Fig. 4) Hattuša – Rekonstruksiyonu yapılan şehir surları. Hitit surlarının, dönemindeki görünümünü gerçekçi bir şekilde yansıtır. / Hattuša –Reconstruction of the city walls as they would have looked in the Hittite period.
 Fig. 5) Hattuša – Yazılıkaya Açık Hava Tapınağı'ndaki Ana Sahne. Ortada solda Fırtına Tanrısı Teşup ve sağda kendisine dönük Tanrıça Hepat. / Hattuša – The main scene of Yazılıkaya. At the left center Teşup, the Storm God and to his right the Goddess Hepat facing towards him.
 Fig. 6) a) Hattuša – Yazılıkaya Açık Hava Tapınağı, 12 Tanrı Tasviri / Hattuša – Yazılıkaya Open Air Temple, depictions of twelve Gods
 b) Hattuša – Yazılıkaya Açık Hava Tapınağı, Tanrı Şarruma'nın himayesindeki Hitit Kralı IV. Tuthaliya'nın tasviri / Hattuša – Yazılıkaya Open Air Temple, Depiction of the Hittite King Tuthaliya the IV under auspices of the God Şarruma
 Fig. 7) Hint-Avrupa Dil Ailesine Bağlı Eski Anadolu Dilleri/ The ancient Anatolian languages of the Indo-European family
 Fig. 8) Hattuša/Boğazkale'de Bulunmuş Bir Tören Tableti/A ritual text found in Hattuša/Boğazkale
 Fig. 9) a) Hitit Güneş Tanrıçası Tasvir Eden Altın Heykelcik / A Gold Figurine Representing the Hittite Sun Goddess
 b) Hattuša/Boğazkale'den Dağ Tanrısı Heykelciği / A mountain God Figurine from Hattuša/Boğazkale
 Fig. 10) Alaca Höyük orthostatlarında yer alan kabartmalı sahne. Sunağın önünde duran kral tanrıya sunuda bulunuyor. En sağda Fırtına Tanrısı'nı simgeleyen boğa./ The scene in relief on the Alaca Höyük orthostates. The king in front of an altar makes an offering to the God. At the far right is a bull symbolizing the Storm God.

HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Yaklaşık 450 sene boyunca varlıklarını ve devlet yapılarını devam ettiren Hititler, dünyanın en eski ve görkemli uygarlıklarından birini, Orta Anadolu'da Kızılırmak Kavsi içinde MÖ 1650-1200 yılları arasında oluşturmuş ve tarihte birçok ilke imza atmıştır (Fig. 1). Hititler, Anadolu'da merkezi devlet düşüncesini ilk kez uygulayan toplumdur (Fig. 2). Başkent Hattuşa'da (günümüzde Çorum-Boğazkale) ikamet eden bir toplum ya da yönetici sınıf, yönetilmesi son derece zor bir coğrafyaya sahip olan Anadolu'yu birleştirir (Fig. 3) ve farklı etnik kökenli toplumları bir arada tutmayı başarır (Fig. 4). Bunu gerçekleştirirken syncretism bir devlet politikası olarak kullanır. Bir imparatorluk olarak, tebaasına daha kolay hükmedebilmek için tek bir tanrıyı dayatma yapmadan, çeşitli inançların birlikte var olması siyasetini izler (Fig. 5). Bu durumu imparatorluk olmanın getirdiği bir tür hoşgörü olarak da kabul edebiliriz (Fig. 6a-b).

Hititler, en önemli etnisite göstergesi olan dile göre, Hint-Avrupalı bir topluluktur (Fig. 7). Diğer akrabaları, Batı Kültürleri'nin temelini oluşturan Latince ve Eski Yunancadır. Kendi tarihlerini bıraktıkları kilden çivi yazılı tabletler ile en iyi şekilde anlatmışlardır. Bu tabletlerin büyük

bir kısmı Hitit dini ile ilgilidir (Fig. 8). Hitit dini incelendiğinde, farklı etnik kökenlere ait birçok ögenin bir araya gelmesi ile oluşmuş bir kültür mozağiyle karşılaşılır. Kendilerine ait kültür öğelerinin yanı sıra, tanıştıkları yeni kültürlerden, bünyelerine uygun gördükleri pek çok unsuru kabul etmişlerdir. Hitit dinindeki çeşitliliği en iyi şekilde geniş pantheonlarında görmekteyiz. Kendilerini "bin tanrılı" olarak tanımlayan Hititlerin (Fig. 9a-b), çoğunlukla askeri girişimler sonucu tanıştıkları toplumların tanrılarını orijinal dilindeki adı ile kendi resmi pantheonlarına kabul etmeleri, dinlerinde ve mitolojilerinde bir çeşitliliğe neden olmuştur. Bu tanrılar etnik kökenlerine göre gruplamak, söz konusu çeşitliliğin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır: Hint-Avrupalı Tanrılar (Hitit-Luwi-Pala), Asyanik Tanrılar (Hatti-Hurri-Sümer), Indo-Ari Tanrılar (Eski Hint), Semitik Tanrılar (Asur-Babil). Pek çok toplumda dinin insanlara getirdiği birtakım yükümlülükler ve yapılması gereken uygulamalar vardır. Dinin pratiği olarak kabul edilen ibadetler ve uygulamalar, Hitit dininde kendini en iyi şekilde "bayram ritüelleri" ile gösterir. Bir takvime göre kutlanan bu bayramlar, günümüzdeki bayram anlayışından farklı olmakla birlikte, aslında Anadolu'da yerel olarak halen uygulanmakta olan ve doğanın olumlu/olumsuz koşulları için yapılan çeşitli uygulamalarda

görmek mümkündür: Yeni Yıl Bayramı, Orak Bayramı, Hasat Bayramı, Bağ Bozumu Bayramı, Kış Bayramı, İlkbahar Bayramı, Sonbahar Bayramı gibi. Bunların yanı sıra kıtlık yıllarında yapılan Yağmur Duaları, Yakarı Bayramları, salgın hastalıklara karşı Veba Duaları yine günümüzde devam eden uygulamalardır (Fig. 10). İlk Hitit belgelerinden biri olan Anitta metninde "bizim tanrımız" olarak bahsedilen tanrı Šiu (Işık Tanrısı), daha sonra Hititçe metinlerde genel olarak "tanrı" anlamını ifade etmeye başlamıştır. Bu kelime Latince "tanrı" anlamına gelen Deus, Eski Yunanca Theos ve yine Eski Yunan mitolojisinden bildiğimiz baş tanrı Zeus kelimelerinin Anadolu'daki öncülüdür.

Yazının Sümerler tarafından icat edilmesinin ardından Mezopotamya'da ilk defa yazılmaya başlanan mitolojik hikâyeler, Hititli kâtipler tarafından Sümerceden ve Akkadcadan Hititçeye çevrilmiştir. Böylece Mezopotamya'dan gelen mitolojik öğeler Anadolu'da yüzyıllarca yaşamış ve Hititler sayesinde bu edebi ürünler Eski Yunan Uygarlığının temellerini oluşturmak üzere Batı Anadolu'ya ve oradan da Avrupa'ya taşınmıştır. Anadolu daima çok kültürlü ve konumu gereği Doğu ile Batı arasında bir köprü, hatta bir kilit taşı görevi görmekte ve bu konumu Hitit öncesinde olduğu gibi Hitit sonrasında da devam etmektedir.

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

MELTEM DOĞAN ALPARSLAN

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE
FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA
HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK
HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 1.
Anatolia
during the
Hittite Period

Figür 1.
Hitit Dönemi'nde
Anadolu

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 2.
Hattuša, Aerial view of
the Upper City

Figür 2.
Hattuša, Yukarı Şehrin
Havadan Genel Görünümü

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 3.
The 65 m long reconstruction of
the mud brick
city wall of Hattuša.

Figür 3.
Hattuša kenti kerpiç kent surunun
yeniden inşasında yapılan
65 m'lik kısım

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 4.
Hattuşa -
Reconstruction of
the city walls as they
would have looked in
the Hittite period.

Figür 4.
Hattuşa -
Rekonstruksiyonu
yapılan şehir surları.
Hitit surlarının,
dönemindeki
görünümünü gerçekçi
bir şekilde yansıtır.

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 5.
Hattuša - The main scene of
Yazılıkaya. At the left center
Tešup, the Storm God and to his
right the Goddess Hepat facing
towards him.

Figür 5.
Hattuša - Yazılıkaya Açık Hava
Tapınağı'ndaki Ana Sahne.
Ortada solda Fırtına Tanrısı
Tešup ve sağda kendisine dönük
Tanrıça Hepat.

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure Figür 6 A.

Yazılıkaya Open Air Temple, depictions of twelve Gods. Hattuša - Yazılıkaya Açık Hava Tapınağı, 12 Tanrı Tasviri, Hattuša.

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 6 B.
Hattuša - Yazılıkaya Open Air Temple, Depiction of the Hittite King Tuthaliya the IV under auspices of the God Šarruma.

Figür 6 B.
Hattuša - Yazılıkaya Açık Hava Tapınağı, Tanrı Šarruma'nın himayesindeki Hitit Kralı IV. Tuthaliya'nın tasviri.

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

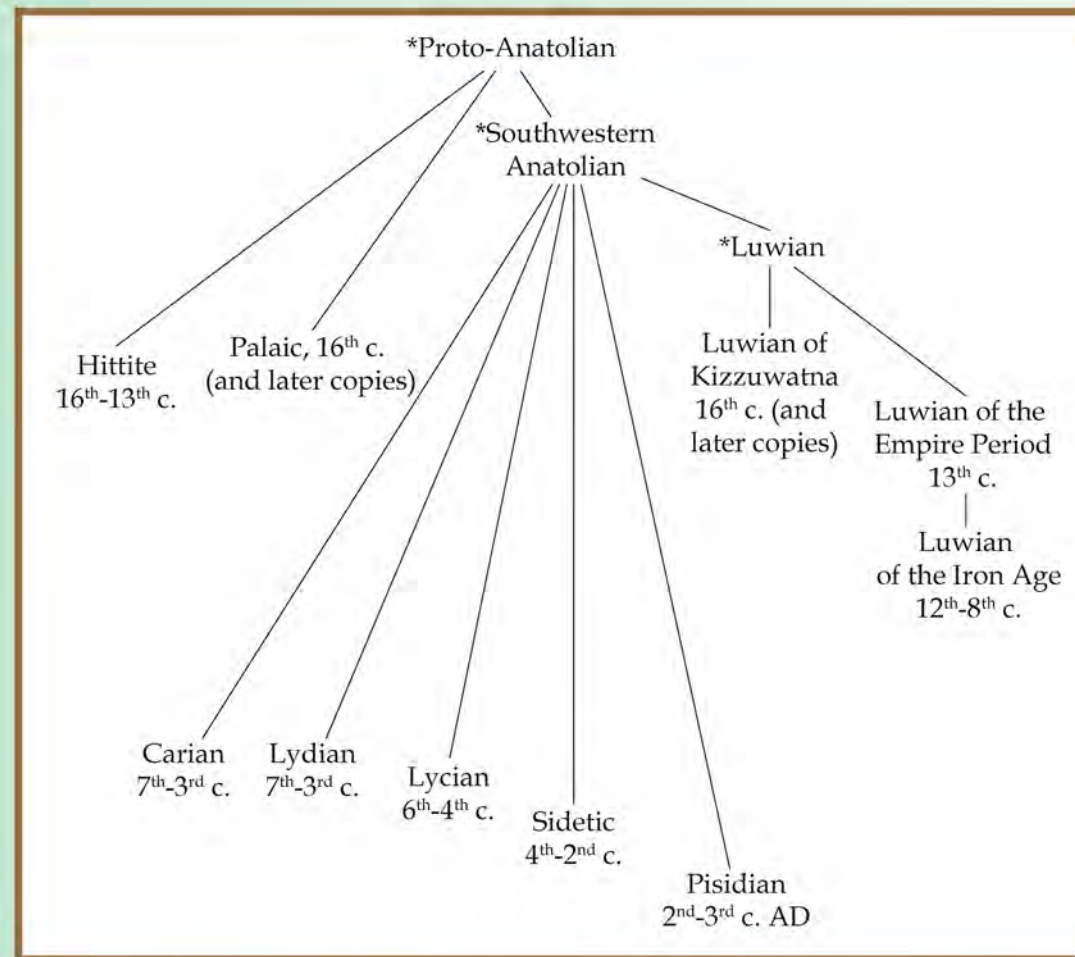

Figure 7.
The ancient Anatolian languages of
the Indo-European family

Figür 7.
Hint-Avrupa Dil Ailesine Bağlı Eski
Anadolu Dilleri

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 8.
A ritual text found in
Hattuša/Boğazkale

Figür 8.
Hattuša/Boğazkale'de
Bulunmuş Bir
Tören Tabletleri

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 9 A.
A Gold Figurine Representing the Hittite Sun Goddess

Figür 9 A.
Hitit Güneş Tanrıçası Tasvir Eden Altın Heykelcik

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 9 B.
A mountain God Figurine from Hattuša/Boğazkale

Figür 9 B.
Hattuša/Boğazkale'den Dağ Tanrısı Heykelciği

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA HİTİTLER: ANADOLU'DAKİ İLK HİNT-AVRUPALILARIN İNANÇ SİSTEMİ

Figure 10.
The scene in relief on the Alaca Höyük orthostates. The king in front of an altar makes an offering to the God. At the far right is a bull symbolizing the Storm God.

Figür 10.
Alaca Höyük orthostatlarında yer alan kabartmalı sahne. Sunağın önünde duran kral tanrıya sunuda bulunuyor. En sağda Fırtına Tanrısı'nı simgeleyen boğa.

Asso. Prof. Dr. Aytaç Coşkun

ZERZEVAN CASTLE (882 BC-639 AD) AND SANCTUARY OF MITHRAS - MITHRAEUM (2nd-3th century AD)

Zerzevan Castle is in Diyarbakır province, Çınar district, on the Diyarbakır-Mardin highway. The history of Zerzevan Castle, which is the border garrison of Rome, dates back 3 thousand years to the Assyrian Period (882-611 BC). It is also likely that residential area located on the King's Road during the Persian period (550-331 BC) has been used with an eye to provide road safety. At Roman Period, in the 3rd century AD the main military settlement was built during the Severus Period (198-235 AD). It can be said that the city walls and buildings of the settlement were restored in the periods of Anastasios I (491-518 AD) and Justinian I (527-565 AD), and some of the constructions were reconstructed and thus the present Şnal state was obtained (Figure 1,2,3). The settlement was used until 639 which is the conquest year of the region by the Islamic armies (Figure 7-10).

Mithraeum was carved into the main rock, nearly in the north of the Zerzevan Castle (Figure 4). On the eastern wall of the structure, there are columns carved into the main rock, a large niches in the middle and

two small niches on both sides. On the belts seen on the niches there were traces of symbols belonging to Mithras religion. The plaque on which Mithras' sacriŞcing the bull scene was carved, was also placed in the big niche in the middle. The crown beam motif as one of the symbols of Mithras is carved on the eastern wall. In one of the small niches there is a rather smoothly carved water or blood bowl and a pool on the ground right in front of it. In addition there are four symmetrical points on the ceiling for hanging during the ceremonies. The bull sacriŞce was performed in the sacred building outside the temple. At the entrance gate of the structure, the inscriptions and symbols are clearly visible. The structure is the Şrst Mithras temple to be found on the eastern border of the Roman Empire. It is also one of the best preserved Mithras temples in the world (Figure 5-6).

The god Mithras, of Indian-Persian origin, is the god of concepts of "agreement and friendship", which means "mediating". Mithras is the god of the sun and the cult is based on worshipping the sun. It is also the symbol of light, war, justice and faith. In the 2nd and 3rd centuries AD, it became rather common in the Roman Empire. In the 4th century AD, it was banned with the spread of Christianity. The teaching of Mithraism, the mystery

religion, is about the creation of the world and is also known as the god who controls the universe. The religious ceremonies were secret and closed to the outside.

Zerzevan Castle has both an aboveground and a large underground city. Zerzevan Castle and Mithraeum was inscribed on the UNESCO World Heritage tentative list.

The excavation and restoration studies at Zerzevan Castle, which began in 2014, are still being carried out with cooperation of Ministry of Culture and Tourism and Dicle University, under the chairmanship of Doç. Dr. Aytaç COŞKUN.

LIST OF FIGURES:

- 1- 3D Reconstruction of Zerzevan Castle
- 2- Zerzevan Castle, View From Aerial
- 3- View From Aerial
- 4- Mithraeum / Sanctuary of Mithras - Mithraeum
- 5- Temple of Mithras, View From Inside
- 6- 3D Reconstruction of Mithras Temple
- 7- Grand Church
- 8- Southern Tower
- 9- Vaulted Cisterns
- 10- Rock-Cut Tombs

ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI - MITHRAEUM (MS. 2. VE 3. YÜZYIL)

Zerzevan Kalesi Diyarbakır ili, Çınar ilçesi, Diyarbakır-Mardin karayolu üzerinde yer almaktadır. Roma'nın sınır garnizonu olan Zerzevan Kalesi'nin tarihi 3 bin yıl öncesine, Asur Dönemi'ne (MÖ 882-611) kadar gitmektedir. Pers Dönemi'nde de (MÖ 550-331) Kral Yolu üzerinde bulunan yerleşim alanı yol güvenliğinin sağlanması amacıyla kullanılmıştır. Roma Dönemi'nde MS 3. yüzyılda Severuslar Dönemi'nde (MS 198-235) asıl askeri yerleşim inşa edilmiştir (Şekil 1-3). Yerleşimin surları ve yapıları Anastasios I (MS 491-518) ve Justinianos I (MS 527-565) dönemlerinde onarılarak, bazı yapılar ise yeniden inşa edilerek mevcut son haline getirilmiştir. 639 yılında İslam ordularının fethine kadar da kesintisiz kullanılmıştır (Şekil 7-10).

Zerzevan Kalesi'nin kuzeyinde yer alan Mithraeum yeraltına ana kaya oyularak inşa edilmiştir (Şekil 4). Yapının doğu duvarında ana kayaya oyulmuş sütunlar ve ortada büyük, yanlarda iki küçük niş bulunmaktadır. Nişler üzerindeki kuşaklarda Mithras'a ait sembollerin kalıntıları bulunmaktadır. Mithras'ın boğayı kurban ettiği sahnenin yer aldığı plaka da yine bu ortadaki büyük nişe konulmaktaydı. Doğü duvara Mithras'ın sembollerinden

olan ışın tacı motiŞ de kazınmıştır. Küçük nişlerden birisinde oldukça düzgün oyulmuş su veya kan çanağı ve hemen önünde zeminde havuz bulunmaktadır. Ayrıca tavan kısmında simetrik olarak yapılmış dört adet bağlama yeri de bulunmaktadır. Boğa kurbanı tapınağın dışında yer alan kutsal yapıda gerçekleştirilmektedir. Yapının giriş kapısında ise yazıt ve semboller açık bir şekilde görülmektedir. Yapı, Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırında tespit edilen ilk Mithras tapınağıdır. Ayrıca yapı dünyadaki en iyi korunmuş Mithras tapınaklarından birisidir (Şekil 5-6).

Hint-Pers kökenli olan tanrı Mithras "anlaşma ve dostluk" kavramlarının tanrısıdır, "aracılık eden" anlamına gelir. Mithras güneş tanrısıdır ve kültü güneş tapınımına dayanır. Ayrıca ışığın, savaşın, adaletin ve inancın da simgesidir. MS 2. ve 3. yüzyılda Roma İmparatorluğunda oldukça yaygınlaşmıştır. MS 4. yüzyılda Hristiyanlığın yayılmasıyla birlikte ise yasaklanmıştır. Gizem dini Mithraizmin öğretisi dünyanın yaratılışı üzerinedir ve evreni kontrol eden tanrı olarak da bilinir. Dinsel törenleri gizlidir ve dışarıya tamamen kapalıdır.

Zerzevan Kalesi'nde hem yer üstü, hem de büyük bir yer altı şehri bulunmaktadır. Zerzevan Kalesi

ve Mithras Tapınağı UNESCO Dünya Mirası geçici listesinde yer almaktadır.

Zerzevan Kalesi kazı ve restorasyon çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Dicle Üniversitesi'nin işbirliği ile Doç.Dr. Aytaç COŞKUN'un başkanlığında 2014 yılında başlatılmıştır ve halen devam etmektedir.

FİGÜR LİSTESİ:

- 1- Zerzevan Kalesi 3D Rekonstrüksiyon
- 2- Zerzevan Kalesi, Havadan Görünüm
- 3- Havadan Görünüm
- 4- Mithras Kutsal Alanı
- 5- Mithras Tapınağı, İçeriden Görünüm
- 6- Mithras Tapınağı, 3D Rekonstrüksiyon
- 7- Büyük Kilise
- 8- Güney Kule
- 9- Tonozlu Sarnıçlar
- 10- Kaya Mezarları

GÜNÜMÜZ
UYGARLIĞINDA
ANADOLU
İZLERİ

ANATOLIAN
ROOTS OF
PRESENT
DAY
CIVILIZATION

10 ~ 16 MAY 2022

AYTAÇ COŞKUN

.....

**ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS
MITHRAEUM
ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI
MITHRAEUM**

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure Figür 1.
3D Reconstruction of Zerzevan Castle
Zerzevan Kalesi 3D Rekonstrüksiyon

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure Figür 2.
Zerzevan Castle, View From Aerial
Zerzevan Kalesi, Havadan Görünüm

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure Figür 3.
View From Aerial
Havadan Görünüm

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure Figür 4.
Sanctuary of Mithras - Mithraeum
Mithras Kutsal Alanı - Mithraeum

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure Figür 5.
Temple of Mithras, View
From Inside

Figür 5.
Mithras Tapınağı,
İçeriden Görünüm

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure Figür 6.
3D Reconstruction of Mithras Temple
Mithras Tapınağı 3D Rekonstrüksiyon

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure 7.
Grand Church

Figür 7.
Büyük Kilise

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure 8.
Southern Tower

Figür 8.
Güney Kule

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure 9.
Vaulted Cisterns

Figür 9.
Tonozlu Sarnıçlar

ZERZEVAN CASTLE AND SANCTUARY OF MITHRAS MITHRAEUM ZERZEVAN KALESİ VE MİTHRAS KUTSAL ALANI MITHRAEUM

Figure 10.
Rock-Cut Tombs

Figür 10.
Kaya Mezarları

Prof. Dr. Havva İşkan Işık

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS

The region on the south west of Türkiye, today called the Teke Peninsula, is the Lycia of antiquity. These lands belonged to the Lycians, who were recorded as Lukka in the oldest written sources and a cognate of the Luvi people, one of the oldest nations in Anatolia. The Lycians spoke an un-deciphered language which was very close to Luvian but with its own alphabet.

The excavations in the Girmeler Cave near Tlos, one of the most important ancient sites of Lycia, showed that the history of the region and of the Lycians dates as far back as the 11th -10th millennium B.C. and these excavations produced the earliest artefact probably related to the religious system of Lycians, a Late Neolithic figurine (Fig. 1). The existence of the Mother Goddess cult, which lasted for millennia throughout Anatolia, in Lycia is understood from a Late Chalcolithic-Early Bronze Age figurine.(Fig 2)

The figures at the head of the Lycian Pantheon are Leto, Apollo and Artemis (Fig 3). Leto, a continuation of the Mother Goddess, takes her name from Lycian Lata, meaning woman. Apollo (Fig. 4) is Apaluinas who is recorded in Hittite texts and

Artemis is Artamu recorded in the Luvi texts. This trio of gods were worshipped in the Sacred Precinct of the Letoon (Fig. 5) and in the Oracle Center of Apollo at Patara.

Another contribution of Patara to the religious history is the birthplace of Santa Claus of world, St Nicholas (Fig..6). The grave of this great saint, who were born and raised in Patara, is at Myra/Demre (Fig. 7). The Saints Pregorios and Leo (mid third century) and Saint Methodios (June 20th 312) were martyred in Patara for of their beliefs. It is know that there was also a Jewish community in Patara in this period. The most important person in the Turkish-Muslim culture of Lycia is without doubt Abdal Musa, whose dergah was at Elmalı.

Lycia is known as “Land of Necropoleis” with its various types of burial monuments, especially its sarcophagi and its distinctive rock cut burial chambers (Fig. 8) which imitate the ancient timber construction techniques of the region. Royal temple tombs like the Nereid Monument (Fig.9), which was removed from Anatolia, gives Lycia in a special place in Anatolian civilisations.

Lycia in antiquity is not only important for its rich cultural heritage and its place within religious history but also for its role in political history. Montesquieu, one of the leading figures of the Enlightenment stated

that “If one had to propose a model of an excellent federal republic, I would chose the republic of Lycia” (“S’il fallout donner un modèle d’une belle république federative, je prendrais la république de Lycie”). One of the places where the Lycian League was convened, which was also taken as an inspiration for the founding constitution of United States of America, is the Council House in Patara, the capital of Lycia, which has been restored by the Turkish Grand National Assembly (Figure10) .

FIGURE LIST:

- fig.1 Tlos,Girmeler Cave,Prehistoric figurine
- Fig.2 Figurine, Patara Excavation Finds
- Fig.3 Elmalı Ivory figurine, Leto with his children Apollo and Artemis
- Fig.4 Patara Apollonu
- Fig.5 Temples of Letoon-Apollo, Artemis and Leto
- Fig.6 St. Nicholas, Antalya Museum
- Fig.7 Church of St. Nicholas in Demre, Naos, looking east
- Fig.8 Myra rock tombs
- Fig.9 Xanthos Nereid Monument, British Museum
- Pic.10 Patara Parliament Building

APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Türkiye'nin güneybatısında bugün Teke Yarımadası olarak bilinen coğrafya, antik çağların Lykia'sıdır. Bu topraklar, erken yazılı kaynaklarda Lukka olarak tanımlanan ve Anadolu'nun en eski halklarından Luvilerin soydaşı Lykialılara aitti. Lykialılar, Luviceye çok yakın ve henüz tam olarak çözümlenemeyen bir dil konuşturlardı; kendilerine özgü bir alfabeleri vardı. Bölgenin en önemli kentlerinden biri olan Tlos yakınlarındaki Girmeler Mağarası'nda yapılan kazılarla dip tarihi MÖ 11.-10. binyıllara kadar inen Lykialıların büyük olasılıkla inanç sistemleriyle ilgili en erken bulgu, bu mağarada ele geçen Geç Neolitik Döneme ait bir Şgürindir (Res.1). Anadolu'nun tamamında gözlemlenen ve binyıllarca devam eden "Ana Tanrıça" inancının, yine bir yerli Anadolu halkı olan Lykialılardaki varlığı ise, Patara'da ele geçen Geç Kalkolitik-Erken Tunç Dönemi bir Şgürinden anlaşılmaktadır (Res.2). Lykia tanrılar sisteminin başat isimleri Leto, Apollon ve Artemis'tir (Res.3). Anadolu Ana Tanrıçası'nın bir devamı olan Leto, adını Likçe Lata'dan (kadın) alır. Apollon (Res.4), Hitit metinlerinde adı geçen Apaluinas; Artemis ise Luvi metinlerindeki Artamu'dur. Bu tanrı üçlüsü hem Letoon kutsal alanında

(Res.5), hem de Patara'daki ünlü Apollon kehanet merkezinde birlikte tapınım görmüşlerdir. Lykia Birliği'nin başkenti Patara'nın dinler tarihine armağan ettiği bir diğer isim ise, Dünya'nın Noel Babası Aziz Nikolaos'tur (Res.6). Patara'da doğup büyüyen bu büyük azizin mezar kilisesi Myra/Demre'dedir (Res.7). MS 3.yüzyılın ortalarında Aziz Paregorios ve Aziz Leo; MS 20 Haziran 312'de Aziz Methodios, inançları nedeniyle Patara'da öldürülmüşlerdir. Bu dönemlerde Patara'da bir Yahudi cemaati olduğu da bilinmektedir. Lykia Bölgesi'nin Türk-İslam kültüründeki en önemli ismi, hiç kuşkusuz dergâhı Elmalı'da bulunan Abdal Musa'dır. Lykia, son derece görkemli ve birbirinden farklı mezar tipleriyle bir "Nekropoller Ülkesi" olarak anılır. Özellikle ahşap mimariye öykünen kaya mezarları (Res.8) ve lahitleri ile başta Anadolu dışına kaçırılmış "Nereidler Anıtı" (Res.9) gibi beyler için yapılan tapınak mezarları, Lykia'yı Anadolu Uygarlıkları içinde farklı bir konuma taşır. Antik Lykia, sadece halen barındırdığı yoğun kültürel miras ve dinler tarihi açısından değil, aynı zamanda siyaset tarihi açısından da büyük bir öneme sahiptir: Aydınlanma Çağı'nın en önemli isimlerinden Montesquieu, "Kanunların Ruhü" adlı eserinin IX. bölümünde, kendi dönemindeki ve antik çağlardaki

yönetim biçimlerini irdeledikten sonra şu sonuca varır: "Eğer biri mükemmel bir federal cumhuriyet modeli önermek zorunda olsaydı, ben Lykia cumhuriyetini seçerdim". ("S'il falloit donner un modèle d'une belle république fédérative, je prendrais la république de Lycie." "If one had to propose a model of an excellent federal republic, I would choose the republic of Lycia.") Amerika Birleşik Devletleri'nin kurucu anayasa çalışmalarında da önemi vurgulanan yönetim biçimiyle Lykia Birliği'nin toplantılarını yaptığı mekânların başında, restorasyonu Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılan Lykia Birliği'nin ve Lycia Eyaleti'nin başkenti Patara'daki Meclis Binası gelmektedir (Res.10).

Res.8 kaynağı:
Saffron Blaze - Yükleyenin kendi çalışması, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=17687296>
Şekil listesi
Res.1 Tlos,Girmeler Mağarası,Prehistorik Şgürin
Res.2 Figürin, Patara Kazısı Buluntusu
Res.3 Elmalı Şldişi heykelciği,Leto çocukları Apollon ve Artemis ile
Res.4 Patara Apollonu
Res.5 Letoon-Apollon,Artemis ve Leto Tapınakları
Res.6 Aziz Nikolaos,Antalya Müzesi
Res.7 Demre Aziz Nikolaos Kilisesi, Naos, doğuya bakış
Res.8 Myra kaya mezarları
Res.9 Ksanthos Nereidler Anıtı, British Museum
Res.10 Patara Meclis Binası

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

HAVVA İŞKAN IŞIK

PATARA - LYCIA FROM APOLLON
TO ST. NICHOLAS
APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A
LYKIA-PATARA

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 1.
Tlos, Girmeler Cave, Prehistoric figurine

Figür 1.
Tlos, Girmeler Mağarası, Prehistoric figürin

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 2.
Figurine, Patara Excavation Finds

Figür 2.
Figürin, Patara Kazısı Buluntusu

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 3.
Elmalı Ivory figurine, Leto with his children
Apollo and Artemis

Figür 3.
Elmalı fildişi heykelciği, Leto çocukları Apollon ve
Artemis ile

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 4.
Patara Apollon

Figür 4.
Patara Apollonu

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 5.
Temples of
Letoon-Apollo,
Artemis and Leto

Figür 5.
Letoon-
Apollon,Artemis ve
Leto Tapınakları

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 6.
St. Nicholas, Antalya Museum

Figür 6.
Aziz Nikolaos, Antalya Müzesi

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 7.
Church of St.
Nicholas in
Demre, Naos,
looking east

Figür 7.
Demre Aziz Nikolaos
Kilisesi, Naos,
doğuya bakış

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 8.
Myra rock tombs

Figür 8.
Myra kaya mezarları

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure 9.
Ksanthos Nereidler Anıtı,
British Museum

Figür 9.
Ksanthos Nereidler Anıtı,
British Museum

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS APOLLON'DAN SAINT NICHOLAS'A LYKIA- PATARA

Figure Figür 10.
Patara Parliament Building Patara Meclis Binası

Prof. Dr. Nicholas Cahill

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDİS

The City of Sardis: Sardis was one of the great cities of Anatolia, the home of the Lydians, an indigenous Anatolian people with their own pantheon, distantly related to Hittite, Greek, and other pagan deities of the region. The local Lydian goddesses Cybele and Artemis were worshipped in their own sanctuaries, including the temple of Artemis outside the city, and a sanctuary of Cybele, not yet discovered but probably near the later Bath-Gymnasium complex in the foreground of the photo (Figure 1).
Cybele and Artemis: This relief shows worshippers approaching two Lydian goddesses: Artemis on the left, holding a deer, and Cybele on the right, holding a lion. The relief was found reused in the Roman Synagogue, where many dedications and architectural elements from the sanctuary of Cybele were discovered (Figure 2).

The Synagogue at Sardis: In the Hellenistic period, king Antiochus III transported Jewish settlers from Babylonia to Anatolia, very probably to Sardis, and granted them the right to use their own laws and other privileges. By the Late Roman period, the Jews of Sardis had acquired a portion of the public Bath-

Gymnasium Complex and converted it into a Synagogue, the largest in the ancient world. The design is unusual: a colonnaded Forecourt led into a spacious Main Hall, which could have held 1,000 worshippers. In the photo, the building is being prepared for a protective roof (Figure 3).
Shrines of the Torah in the Synagogue: At one end of the Main Hall were two small buildings, perhaps serving as shrines for the Torah scrolls. The floors of the building were paved with mosaics, and the walls covered with colored marble. Inscriptions recorded the individuals and families who donated the decoration (Figure 4).
Menorah from the Synagogue: Near the shrines were found fragments of a monumental marble menorah, dedicated by Socrates. It is typical for these Jewish worshippers to have Greek names (Figure 5).
Apse and Table in the Synagogue: At the other end of the Main Hall was an apsidal seating area, probably for the elders of the Synagogue, and a marble table flanked by lions. The table legs are decorated with eagles from a previous use of these Stones (Figure 6)
Basin with Crosses, from "Byzantine Shops" : Just outside the Synagogue was a row of shops, in one of which was a marble basin built from two Roman inscriptions. The large crosses later inscribed into these slabs perhaps expressed the strong

Christian identity of the shop owner, and acted to dispel any lingering pagan connections of these texts (Figure 7).

Churches EA and E at Sardis: Sardis was a center of early Christianity, one of the Seven Churches of Asia in the Book of Revelations. The earliest known church building at Sardis is the two-aisled Church EA outside the city walls, dating to the middle of the fourth century. This was later rebuilt as a small Byzantine church (Figure 8).
Church M in the Sanctuary of Artemis: In late antiquity the grandest pagan cult at Sardis, the cult of Artemis, was closed, and a small Christian chapel built at its east end of the temple. Part of the surrounding colonnade was also enclosed in the church, and it is possible that the main cella was converted as well. Nearby and within the church were dozens of Christian burials and a possible martyrrium (Figure 9).
Door of the Temple of Artemis: Part of the evidence that the ancient temple was converted to a church are these crosses and words with Christian connotations, such as "Light" and "Life," that cover the door into the temple. This suggests that the doorway was still in use, and the Christian symbols meant to expel any remaining pagan connections in the space (Figure 10).

FIGURE LIST:

1. Overview of Sardis
2. Cybele and Artemis
3. Synagogue Overview
4. Synagogue Shrines
5. Synagogue Menorah
6. Synagogue Apse and Table
7. Basin with Crosses
8. Churches E and EA
9. Church M in Temple of Artemis
10. Temple of Artemis Graffiti on Door

SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK

Sardis Şehri: Sardis, Anadolu'nun en büyük şehirlerinden biriydi, kendi panteonlarına sahip yerli bir Anadolu halkı olan Lidyalıların yurdu, Hitit, Yunan ve bölgenin diğer pagan tanrılarıyla uzaktan akrabaydı. Yerel Lidya tanrıçaları Kibele ve Artemis, kentin dışındaki Artemis tapınağı ve Kibele kutsal alanı da dahil olmak üzere kendi kutsal alanlarında tapılıyordu, henüz keşfedilmemiş ancak muhtemelen fotoğrafın ön planında daha sonraki Hamam-Gymnasium kompleksinin yakınındaydı (Şekil 1).

Kybele ve Artemis: Bu kabartma tapanların iki Lidya tanrıçasına yaklaştığını göstermektedir: Solda Artemis, elinde geyik, sağda Kybele, aslan tutmaktadır. Kabartma, Kibele kutsal alanından birçok adak ve mimari unsurun keşfedildiği Roma Sinagogu'nda yeniden kullanılmış olarak bulunmuştur (Şekil 2).

Sardis'teki Sinagog: Helenistik dönemde kral III. Antiochus, Yahudi yerleşimcileri Babil'den Anadolu'ya, büyük ihtimalle Sardis'e taşımış ve onlara kendi kanunlarını ve diğer imtiyazları kullanma hakkı vermiştir. Geç Roma döneminde, Sardis Yahudileri, halka açık Hamam-Gymnasium Kompleksi'nin bir

bölümünü satın almışlar ve onu antik dünyanın en büyüğü olan bir Sinagog'a dönüştürmüşlerdir. Tasarım olağandışıdır: sütunlu bir Ön Avlu, 1000 ibadetçiyi barındırabilecek geniş bir Ana Salon'a açılır. Fotoğrafta bina koruyucu bir çatı için hazırlanıyor (Şekil 3). Sinagog'daki Tevrat Mabetleri: Ana Salonun bir ucunda, belki de Tevrat parşömenleri için mabet görevi gören iki küçük bina vardı. Binanın zeminleri mozaik döşeli, duvarları renkli mermerle kaplanmıştır. Yazıtlar, dekorasyonu başlatan kişi ve aileleri kaydetmiştir (Şekil 4). Sinagog'dan Menora: Türbelerin yakınında Sokrates tarafından adanan anıtsal bir mermer menoranın parçaları bulunmuştur. Tapınan bu Yahudilerin Yunanca adlarına sahip olmaları tipiktir (Şekil 5). Sinagogda Apsis ve Masa: Ana Salonun diğer ucunda, muhtemelen Sinagog'un yaşlıları için apsisli bir oturma alanı ve iki yanında aslanlarla çevrili mermer bir masa vardı. Masa ayakları, bu Taşların daha önceki kullanımlarından kartallarla süslenmiştir (Şekil 6)

"Bizans Dükkânları"ndan Haçlı Yalak: Sinagogun hemen dışında bir dizi dükkân bulunmaktaydı, bunlardan birinde iki Roma kitabesinden yapılmış mermer bir yalak vardı. Daha sonra bu levhalara yazılan büyük haçlar, belki de dükkân sahibinin güçlü Hristiyan kimliğini ifade ediyor

ve bu metinlerin kalıcı putperest bağlantılarını ortadan kaldırmaya yarıyordu (Şekil 7).

Sardis'teki EA ve E Kiliseleri: Sardis, Vahiy Kitabında Asya'nın Yedi Kilisesinden biri olan erken Hristiyanlığın merkeziydi. Sardis'te bilinen en eski kilise yapısı, surların dışında, dördüncü yüzyılın ortalarına tarihlenen iki neşi EA Kilisesi'dir. Bu daha sonra küçük bir Bizans kilisesi olarak yeniden inşa edilmiştir (Şekil 8). Artemis Kutsal Alanı'ndaki M Kilisesi: Geç antik dönemde Sardis'teki en büyük pagan kültü olan Artemis kültü kapatılmış ve tapınağın doğu ucuna küçük bir Hristiyan şapeli inşa edilmiştir. Çevredeki revakların bir kısmı da kilisenin içine kapatılmıştı ve ana cellanın da dönüştürülmüş olması muhtemel. Yakınlarda ve kilisenin içinde düzinelerce Hristiyan mezarı ve olası bir şehitlik vardı (Şekil 9). Artemis Tapınağı'nın Kapısı: Antik tapınağın kiliseye dönüştürüldüğünün kanıtlarından biri, tapınağa açılan kapıyı kaplayan bu haçlar ve "Işık" ve "Yaşam" gibi Hristiyan çağrışımlarına sahip kelimelerdir. Bu, kapının hala kullanımda olduğunu ve Hristiyan sembollerinin mekanda kalan pagan bağlantılarını kovmak anlamına geldiğini gösteriyor (Şekil 10).

Figüre Listesi

1. Sardis'e Genel Bakış
2. Kybele ve Artemis
3. Sinagoga Genel Bakış

4. Sinagog Mabetleri
5. Sinagog Menora
6. Sinagog Apsis ve Masası
7. Haçlı Yalak
8. Kiliseler E ve EA
9. Artemis Tapınağı'ndaki M Kilisesi
10. Artemis Tapınağı Kapısındaki GraŞti

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

NICHOLAS CAHILL

.....

**JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY
IN SARDIS
SARDİS'TE
YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK**

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK

Figure 1.
Overview
of Sardis

Figür 1.
Sardes'e
Genel Bakış

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK

Figure 2.
Synagogue Overview

Figür 2.
Sinagoga Genel Bakış

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS **SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK**

Figure 3.
Cybele and Artemis

Figür 3.
Kibele ve Artemis

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK

Figure 4.
Synagogue Shrines

Figür 4.
Sinagog Tapınakları

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS **SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK**

Figure 5.
Synagogue Menorah

Figür 5.
Menora Sinagogu

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK

Figure 6.
Synagogue Apse
and Table

Figür 6.
Sinagog Apsis ve Masası

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK

Figure 7.
Basin with Crosses.

Figür 7.
Haçlı Basen

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS **SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK**

Figure 8 A
Churches E and EA.

Figür 8 A.
Kiliseler E ve EA.

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK

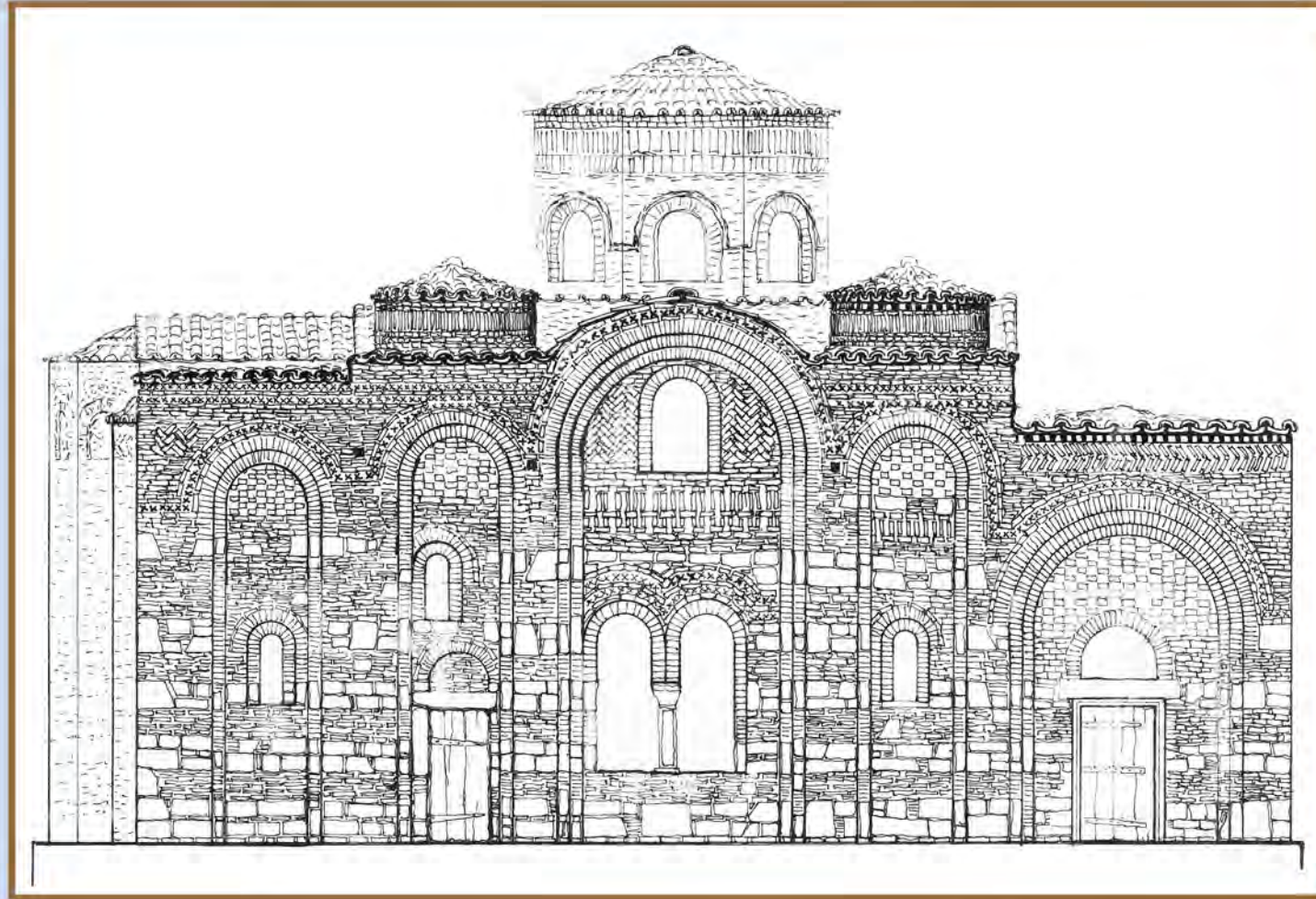

Figure 88.
Churches E and EA.

Figür 88.
Kiliseler E ve EA.

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS **SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK**

Figure 9.
Church M in
Temple of Artemis.

Figür 9.
Artemis Tapınağı'ndaki
M Kilisesi.

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS **SARDİS'TE YAHUDİ İNANCI VE HRİSTİYANLIK**

Figure 10.
Temple of Artemis Graffiti on Door.

Figür 10.
Artemis Tapınağı Kapısındaki Graffiti.

Assoc. Prof. Dr. Güler Ateş

BERGAMA RED HALL: A SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS

Since Pergamon was continuously inhabited after ancient times, it continues to exist as today's Bergama, without falling into oblivion. Among the old quarters of Bergama still rise the remains of a monumental building, named by the population as Red Hall (Figure 1). The Red Hall, the most monumental building of the lower city from the Roman period, is a temple built in the 2nd century AD during the reign of Emperor Hadrian for a variety of gods, including the Egyptian ones (Figure 2). In order for the temple to be built at this location in the city, it was necessary to obtain an area about 270 meters long and 100 meters wide. For this purpose, two 280-meter-long tunnels were first built in the Selinus River, to channel the water under the sanctuary. The temple complex built on the obtained place consisted of a central structure with a basilical plan flanked by round buildings and a large colonnaded courtyard (Figure 3). Archaeological research and restoration in the Red Hall have been carried out with interruptions since 1934. The uncovering of sculptural fragments of colossal Egyptian supporting figures during the

excavations was the starting point for the interpretation of the Red Hall as a sanctuary dedicated to the Egyptian gods (Figure 4-5). However, with the inscriptions found later, it became clear that this place was a temple dedicated not only to the Egyptian gods, but also to the mother goddess Cybele and other Hellenic gods. In summary, the Red Hall was conceived as a religious center where different cultures and gods were brought together. The Red Hall has preserved this feature throughout the centuries, hosting different faiths. Constructed as a polytheistic temple, the building was converted into a three-nave church no later than the 5th century AD, with the Christianization of the population (Figure 6). We first learn of the existence of a Christian community in Pergamon from the Revelation of John, the last book of the New Testament, generally held to have been written about 95 AD in the reign of Emperor Domitian. The unknown author, who refers to himself as "servant John", sends a message in seven letters to "the seven churches of [the province of] Asia" (Revelation 1, 4; cf. 1, 11). The long existence of a Jewish community in Pergamum at that time must have facilitated the spread of Christianity there. Such a spiritual environment provided very favorable conditions for the cultivation of Christianity. By the 4th and 5th

centuries AD, Christianity had now become permanently established in Pergamon. Undoubtedly, the Red Hall was the main church of Pergamon during the early Byzantine period. Katip Çelebi, who visited here in 1650 during the Ottoman period, told that this place was called "neither on earth nor in sky" among the people because the place where the Red Hall is located is above the stream. Written sources report that one of the round towers of the Red Hall was still used as a church at the end of the 18th century. A traveler who visited this place in 1816 tells that the northern tower is used now as a mosque (Figure 7). It is understood that renovations were made in the 1930s to permanently convert the tower into a mosque, and in today's Bergama the northern tower of the Red Hall is still open for worship as Kurtuluş Mosque (Figure 9).

FIGURE LIST

- Figure 1. The ruins of the Red Hall rising in the old city of Bergama (Photo: DAI Pergamonarchiv)
 Figure 2. View from the Red Hall to the ancient city of Pergamon and the Acropolis (Photo: DAI Pergamonarchiv)
 Figure 3. Floor plan of the Red Hall (Photo: DAI Pergamonarchiv)
 Figure 4. Reconstruction of the supporting figures, each representing an Egyptian deity, in the southern stoa of the Red Hall (Photo: DAI Pergamonarchiv)
 Figure 5. God Sekhmet, one of the support figures in the south stoa of the Red Hall, after restoration in 2012 (Photo: DAI Pergamonarchiv)
 Figure 6: The view of the central room of the Red Hall from the west. The naves and the apse are from the time when it was rebuilt into a church in Byzantine times (Photo: DAI Pergamonarchiv)
 Figure 7: The Red Hall at the beginning of the 19th century as seen by European travelers. The engraving shows the north tower already converted into a mosque and next to it the collapsed minaret. We know that the minaret has been in ruins since 1826. Another important point in the engraving is the visible traces of colored marble facing on the brick walls (Photo: DAI Pergamonarchiv)
 Figure 8: A historical photograph taken by the brothers Sébah and Joaillier in 1890 showing the Red Hall from the east with houses inside (Photo: DAI Pergamonarchiv)
 Figure 9. Inside of the north tower of the Red Hall, the Kurtuluş Mosque, was restored and reopened as a mosque in 2018. (Photo: From the website of the architectural firm ETM, which carried out the restoration)

BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Pergamon kenti, antik dönemden sonra da kesintisiz olarak yerleşim gördüğünden, hiçbir zaman tarihin karanlığına gömülmeden, bugünkü Bergama olarak varlığını sürdürmüştür. Bergama'nın eski mahalleleri arasında halkın Kızıl Avlu ismini verdiği anıtsal bir yapının kalıntıları yükselir (Resim 1). Roma Dönemi aşağı kentinin en anıtsal yapısı olan Kızıl Avlu, MS 2. Yüzyılda, İmparator Hadrian döneminde, Mısır tanrıları için yapılmış bir tapınaktır (Resim 2). Tapınağın, kent bu noktasında inşa edilebilmesi için yaklaşık 270 metre uzunluğunda ve 100 metre genişliğinde bir alan açmak gerekiyordu; bunun için öncelikle Selinos Deresi'nin (Bergama Çayı) üzerine 280 m uzunluğunda iki tane tünel yapılarak suyun bu tünellerin içinden akması sağlandı. Elde edilen alana inşa edilen tapınak kompleksi, bazilika planlı bir merkezi yapı ve iki yanında iki yuvarlak kulenin bulunduğu büyük bir sütunlu avludan oluşmaktaydı (Resim 3). Kızıl Avlu'daki arkeolojik araştırmalar ve restorasyonlar 1934 yılından beri aralıklarla sürdürülmektedir. Kazılarda kolossal Mısırlı destek Şgürlerine ait heykel parçalarının gün ışığına çıkarılması, Kızıl Avlu'nun Mısır tanrılarına adanmış bir kutsal alan olarak yorumlanmasının çıkış

noktası oldu (Resim 4 ve 5). Ancak daha sonra ele geçirilen yazıtlarla burasının yalnız Mısır Tanrılarına değil Anatanrıça Kybele ve diğer Helen Tanrılarına adanmış bir tapınak olduğu anlaşıldı. Özetle Kızıl Avlu'nun farklı kültürlerin ve tanrıların bir araya getirildiği bir dini merkez olarak tasarlandığını söyleyebiliriz. Kızıl Avlu bu özelliğini çağlar boyu koruyarak farklı inançlara ev sahipliği yapmıştır. Çok tanrılı dine mensup bir tapınak olarak inşa edilen yapı, halkın Hristiyan olmasıyla en geç MS 5. Yüzyılda üç nefli bir kiliseye dönüştürüldü (Resim 6). Pergamon'da Hristiyan bir cemaatin varlığını, yaklaşık MS 95 yılında İncil'in son ayetini yazan, İsa'nın havarilerinden Aziz Yuhanna'nın aktardığı vahiylerin anlatıldığı bir kitaptan bilmekteyiz. Kendisini 'Yuhanna'nın Bir Hizmetkari' olarak tanıtan, ismi bilinmeyen yazar, kitabında Asya Eyaleti'ndeki (Anadolu) yedi Hristiyan cemaatine hitaben verilen yedi kutsal mesajı aktarmaktadır. O dönemde Pergamon'da öteden beri bir Musevi cemaatinin bulunması, Hristiyanlığın burada yayılmasını kolaylaştırmış olmalıdır. Nitekim Museviler'in Pergamon'da kalıcı olarak yaşadıklarına (olasılıkla Kızıl Avlu'nun doğusundaki mahallede) dair ilk veriler MÖ 1. yüzyılın ortalarına aittir. Böyle bir ruhani ortam, Hristiyanlığın beslenmesi için oldukça

elverişli koşulları barındırıyordu. MS 4. ve 5. yüzyıllarda, Hristiyanlık artık Pergamon'da kalıcı bir şekilde yayılmıştı. Kuşkusuz Kızıl Avlu, Erken Bizans Dönemi'nde Pergamon'un ana kilisesi idi. Osmanlı Döneminde, 1650 yılında burayı ziyaret eden Katip Çelebi, Kızıl Avlu'nun bulunduğu alan derenin üzerinde yer aldığı için, halk arasında burasının "ne yerde, ne gökte" olarak adlandırıldığını anlatmaktadır. Yazılı kaynaklar, 18. yüzyılın sonunda Kızıl Avlu'ya ait yuvarlak kulelerden birinin hala kilise olarak kullanıldığını bildirmektedir. 1816 yılında burayı gören bir seyyah ise kuzey kulenin camii olarak kullanıldığını anlatmaktadır (Resim 7). 1930'larda kulenin kalıcı olarak camiiye çevrilmesi için tadilatların yapıldığını ve 1950'lerden sonra artık tamamıyla camii olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır Kızıl Avlu kuzey kulesi bugün de Kurtuluş Camii olarak Bergama'da ibadete açıktır (Resim 9).

FİĞÜR LİSTESİ:

Resim 1. Bergama eski mahalleleri arasında yükselen Kızıl Avlu harabeleri (Foto: DAI Pergamon Arşivi)
Resim 2. Kızıl Avlu'dan antik Pergamon kentine ve Akropole bakış (Foto: DAI Pergamon Arşivi)
Resim 3. Kızıl Avlu'nun planı (Foto: DAI Pergamon Arşivi)

Resim 4. Kızıl Avlu'nun güney stoasında yer alan ve her biri ayrı bir Mısır tanrısını betimleyen taşıyıcı figürlerin rekonstrüksiyonu (Foto: DAI Pergamon Arşivi)

Resim 5. Kızıl Avlu'nun güney stoasındaki Taşıyıcı figürlerden Tanrı Sekhmet'in 2012 yılındaki restorasyondan sonraki hali (Foto: DAI Pergamon Arşivi)
Resim 6. Batıdan Kızıl Avlu merkezi mekanının görünüşü. Bazilika planlı ana mekanda Bizans Döneminde kiliseye çevrilirken eklenen nefler ve karşıda apsis görülmektedir (Foto: DAI Pergamon Arşivi)
Resim 7. Avrupalı seyyahların gözüyle 19. yüzyılın başında Kızıl Avlu. Gravürde çoktan camiiye çevrilmiş olan kuzey kule ve yanında yıkılmış minaresi görülmekte. Minarenin 1826 yılından itibaren artık yıkık olduğunu bilmekteyiz. Gravürde dikkati çeken bir diğer nokta da tuğla duvarlar üzerinde yer yer renkli mermer kalıntılarının görünüyor oluşudur (Foto: DAI Pergamon Arşivi)
Resim 8. 1890 yılında Sébah ve Joaillier kardeşler tarafından çekilmiş, Kızıl Avlu'yu doğudan ve içindeki evlerle gösteren tarihi bir fotoğraf (Foto: DAI Pergamon Arşivi)
Resim 9. Kızıl Avlu'nun bugün cami olan kuzey kulesinin içi. Kule 2018 yılında restore edilerek tekrar camii olarak ibadete açılmıştır. (Foto: Restorasyonu üstlenen ETM Mimarlık firmasının web sayfasından)

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

GÜLER ATEŞ

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR
PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS
BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ
DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure 1.
The ruins of the
Red Hall rising
in the old city of
Bergama (Photo: DAI
Pergamonarchiv).

Figür 1.
Bergama eski mahalleleri
arasında yükselen Kızıl
Avlu harabeleri (Foto: DAI
Pergamon Arşivi)

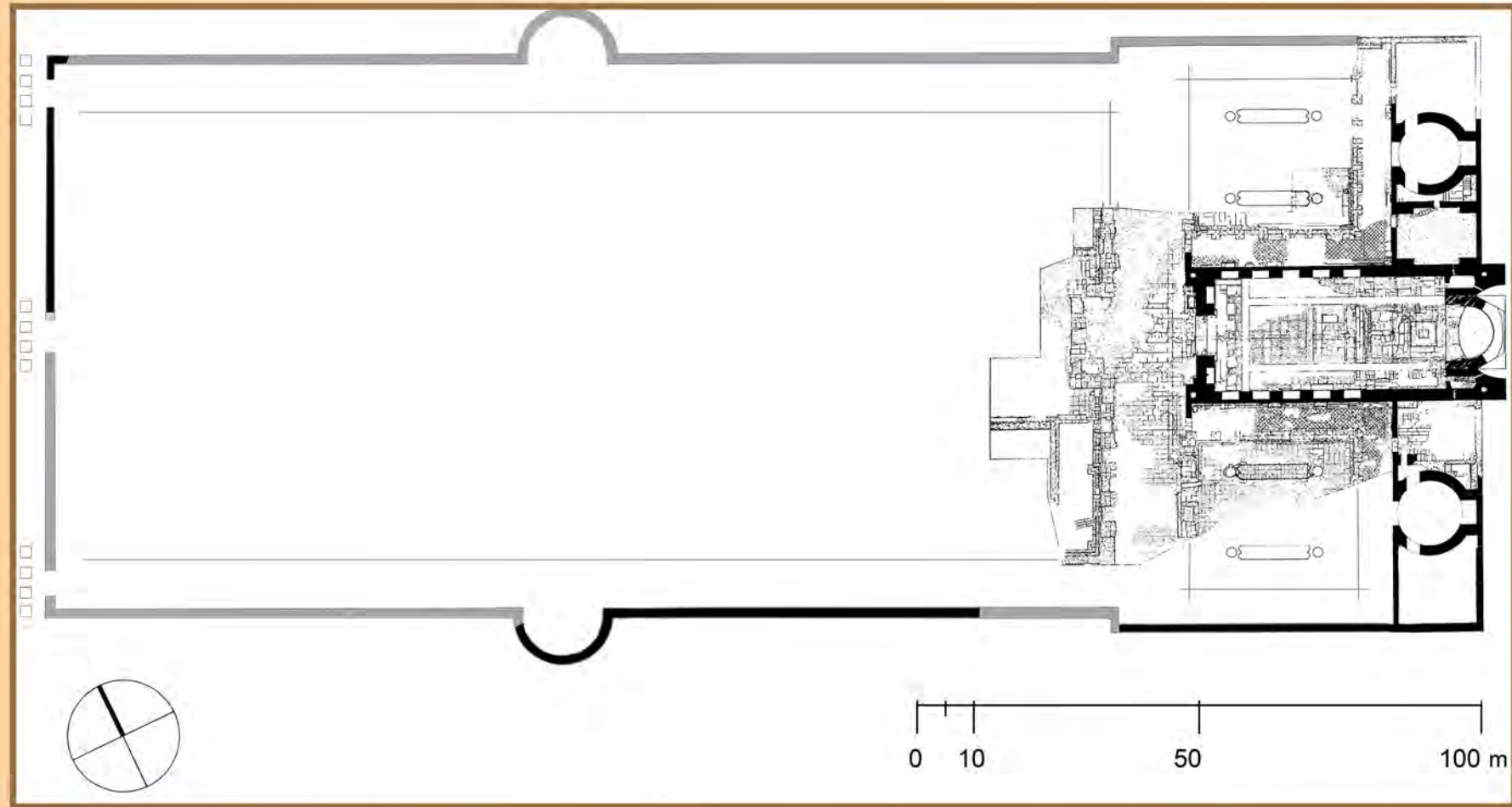
BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure 2.
View from the Red
Hall to the ancient city
of Pergamon and the
Acropolis (Photo: DAI
Pergamonarchiv).

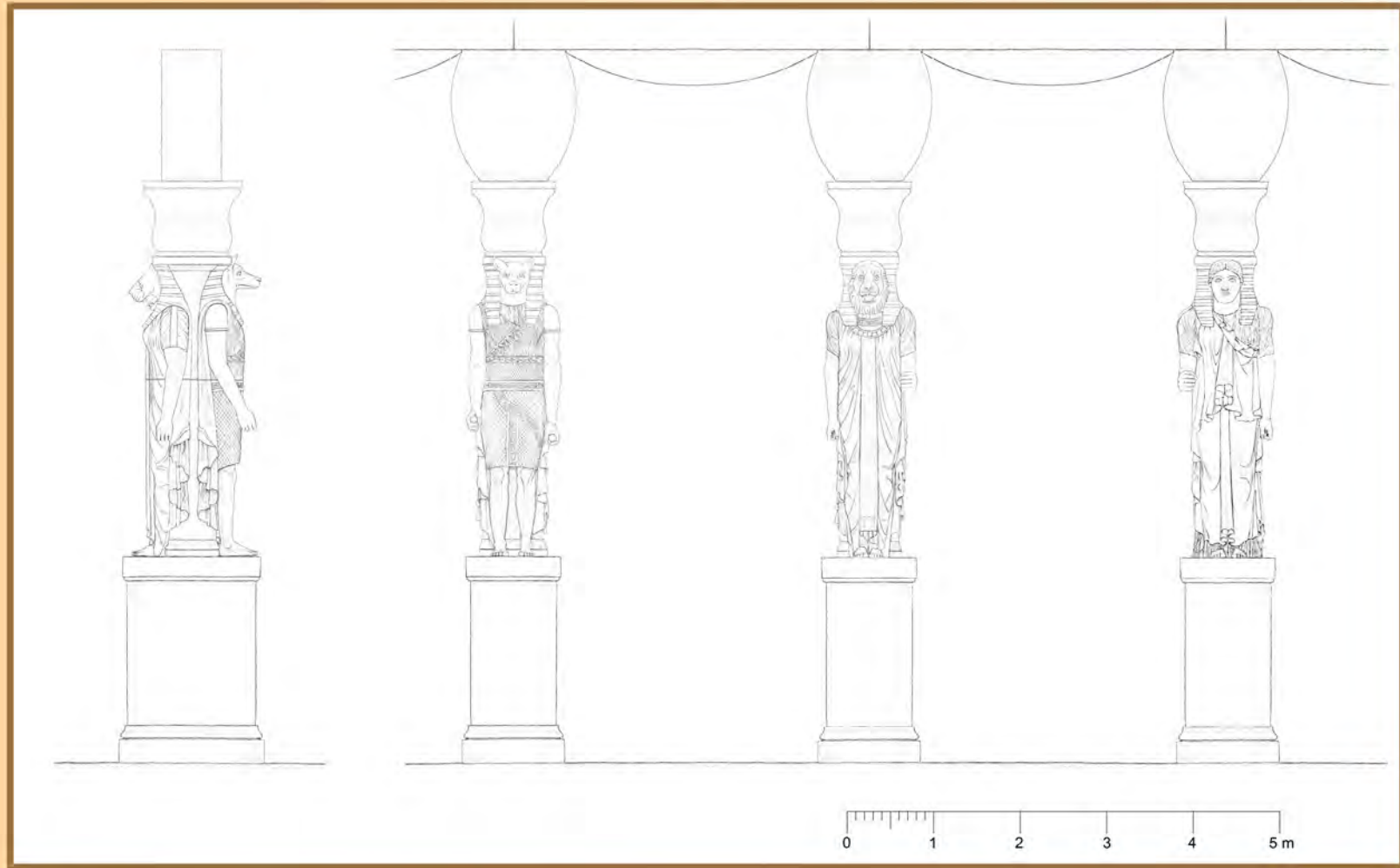
Figür 2.
Kızıl Avlu'dan antik
Pergamon kentine ve
Akropole bakış
(Foto: DAI Pergamon Arşivi)

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure Figür 3.
Floor plan of the Red Hall [Photo: DAI Pergamonarchiv].
 Kızıl Avlu'nun planı [Foto: DAI Pergamon Arşivi].

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure Figür 4.

Reconstruction of the supporting figures, each representing an Egyptian deity, in the southern stoa of the Red Hall (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Kızıl Avlu'nun güney stoasında yer alan ve her biri ayrı bir Mısır tanrısını betimleyen taşıyıcı figürlerin rekonstrüksiyonu (Foto: DAI Pergamon Arşivi)

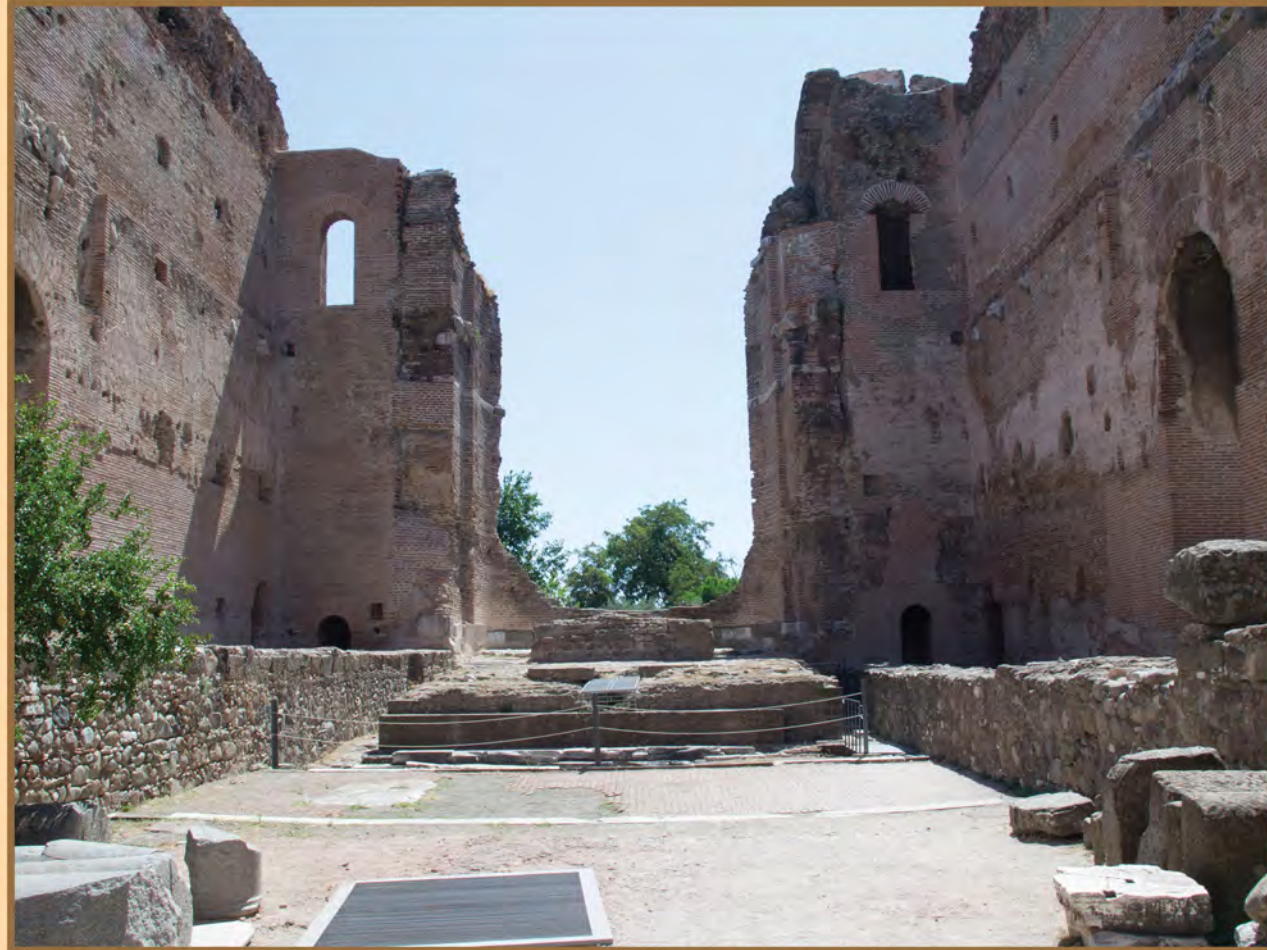

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure 5. God Sekhmet, one of the support figures in the south stoa of the Red Hall, after restoration in 2012 (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figür 5. Kızıl Avlu'nun güney stoasındaki Taşıyıcı figürlerden Tanrı Sekhmet'in 2012 yılındaki restorasyondan sonraki hali (Foto: DAI Pergamon Arşivi)

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure 6.
The view of the central room
of the Red Hall from the west.
The naves and the apse are
from the time when it was rebuilt
into a church in Byzantine times
(Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figür 6.
Batıdan Kızıl Avlu merkezi
mekanının görünüşü.
Bazilika planlı ana mekanda
Bizans Döneminde
kiliseye çevrilirken eklenen nefler
ve karşıda apsis görülmektedir
(Foto: DAI Pergamon Arşivi)

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure 7. The Red Hall at the beginning of the 19th century as seen by European travelers. The engraving shows the north tower already converted into a mosque and next to it the collapsed minaret. We know that the minaret has been in ruins since 1826. Another important point in the engraving is the visible traces of colored marble facing on the brick walls (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figür 7. Avrupalı seyyahların gözüyle 19. yüzyılın başında Kızıl Avlu. Gravürde çoktan camiye çevrilmiş olan kuzey kule ve yanında yıkılmış minaresi görülmekte. Minarenin 1826 yılından itibaren artık yıkık olduğunu bilmekteyiz. Gravürde dikkati çeken bir diğer nokta da tuğla duvarlar üzerinde yer yer renkli mermer kalıntılarının görünüyor oluşudur. (Foto: DAI Pergamon Arşivi)

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure 8.
A historical photograph taken by the brothers Sébah and Joaillier in 1890 showing the Red Hall from the east with houses inside (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figür 8
1890 yılında Sébah ve Joaillier kardeşler tarafından çekilmiş, Kızıl Avlu'yu doğudan ve içindeki evlerle gösteren tarihi bir fotoğraf (Foto: DAI Pergamon Arşivi)

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS BERGAMA KIZILAVLU: ÇOK TANRILI VE İLAHİ DİNLERİN KUTSAL MEKÂNI

Figure 9.
Inside of the north tower
of the Red Hall, the Kurtuluş Mosque,
was restored and reopened as
a mosque in 2018.
(Photo: From the website
of the architectural firm ETM,
which carried out the restoration).

Figür 9.
Kızıl Avlu'nun bugün cami olan kuzey
kulesinin içi. Kule 2018 yılında restore
edilerek tekrar camii olarak ibadete açılmıştır.
(Foto: Restorasyonu üstlenen ETM Mimarlık
firmasının web sayfasından)

Esra Bideci Türk

FAITH AT EPHEBUS : FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY

In Greek mythology, Artemis was the daughter of Zeus and Leto as well as the sister of Apollo. In Roman mythology, her name was Diana. She was the goddess of the wilderness, the forest, the hunting, and the Moon. She was born on the island of Delos, the day before her twin brother Apollo, and midwife her mother along with childbirth. So that, she was worshipped as one of the primary goddesses of childbirth. Her brother Apollo is the representative of the Sun and Artemis is the representative of the Moon.

The Temple of Artemis in Ephesus was recognised as one of the Seven Wonders of the Ancient World. The Temple started to be constructed as a cult place from the 8th century BC and was built in the middle of the 6th century BC with the help of King Kroisos. The temple was renovated and repaired several times and it measures 115x 55 m of 127 columns in Ionic order. Each columns used in the construction of the temple is 18 meters high and was made entirely of marble (Photo 1)

Roman Imperial Period copies of the cult statue found in the Temple of Artemis were found in the Prytaneion excavations at the Ephesus Ruins.

The sculptures of “Great Artemis” and “Beautiful Artemis”, known as Ephesus Artemis, are exhibited in the Ephesus Museum. The egg-shaped tubers lined up on the chest of the statue are quite striking. It is interpreted as the symbol of the goddess's characteristic feature that symbolizes fertility, prosperity and wealth (Photo 2-3).

Cybele, known as the goddess of mountains and fertility and the pioneer of Artemis of Ephesus, is of Anatolian origin. The Mother Goddess is defined as “the symbol of motherhood, representing the cycle of development in terms of creativity, fertility, sexuality, birth and child nurturing”. The sanctuaries of Kybele are generally rocky (Photo 4-5-6) The cult of Cybele was first transferred to the Aegean Greek World from the end of the 7th century BC, and then to Rome at the end of the 3rd century BC. During this expansion, the cult of the Mother Goddess first turns into Artemis of Ephesus and then into Magna Mater, and in the period when Christianity spread, the Virgin Mary appears.

In 431, the third consul meeting in Ephesus was held in the Church of Mary (Photo 7) The pilgrimage refers mostly to the tomb of St John, who wrote the Bible. Before the reign of Constantine, a Tetrapylon planned monument was built on the burial chamber of St John. An apse was

added to the east in the first half of the 4th century. In the 6th century, it was demolished by virtue of intense visits and a new one was built (Photo 8-9)

According to belief, before Jesus was crucified on Golgotha Hill in Palestine, he commended her mother Mary to St John. They are believed to come to Ephesus together. The small church, recognised as the House of the Virgin Mary, was discovered by a group under the guidance of the priest Yung in 1891 to which assigned by the Lazarist priest Eugène Poulin. Pope John XXIII declared it as a place of pilgrimage definitively. Pope Paul VI in 1967, Pope John Paul II in 1979 and Pope Benedict XVI in 2006, visited the House of Virgin Mary, blessed it and registered it as a place of pilgrimage (Photo 10)

FIGURE LIST:

1. Temple of Artemis
2. Great Artemis Stature
3. Beautiful Artemis Stature
4. The Sanctuary of Kybele on Mount Panayır
5. Kybele Votive Steles Exhibited in the Ephesus Museum
6. Kybele Votive Stele
7. Church of the Virgin Mary of Ephesus
8. Basilica of St John
9. Tomb of the St John
10. Virgin Mary House

EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Artemis, Yunan mitolojisinde Zeus ile Leto'nun kızı, Apollon'un kızkardeşidir. Roma mitolojisindeki adı Diana'dır. Vahşi doğanın, ormanın, avcılığın ve ayın tanrıçasıdır. Delos adasında, kardeşi Apollon'dan bir gün önce doğmuş ve annesine doğum sırasında yardım etmiştir. Bundan dolayı doğumları desteklediğine inanılmıştır. Kardeşi Apollon güneşin, Artemis ise ayın temsilcisidir. Efes Artemis Tapınağı, Antik Dünya'nın yedi harikasından biri olarak kabul edilmiştir. Tapınak MÖ 8. yüzyıldan itibaren kült yeri olarak yapılaşmaya başlamış ve MÖ 6.yüzyılın ortalarında Kral Kroisos'un yardımıyla inşa edilmiştir. Birkaç kez yenilenen ve onarım gören Tapınak, 115x 55 m ölçülerindedir. Tamamen mermerden yapılmış olan tapınağın inşasında her biri 18 metre yüksekliğinde, İon düzeninde 127 sütun kullanılmıştır (Fotoğraf 1). Artemis Tapınağı'nda bulunan kült heykelinin Roma İmparatorluk Dönemi kopyaları, Efes Ören Yeri'nde Prytaneion kazılarında ele geçmiştir. Efes Artemisi olarak bilinen "Büyük Artemis" ve "Güzel Artemis" heykelleri Efes Müzesinde sergilenmektedir Heykelin göğsünde sıralanmış yumurta biçimindeki yumrular oldukça dikkat çekicidir.

Tanrıçanın bereketi, bolluğu ve doğurganlığı simgeleyen karakteristik özelliğinin sembolü olarak yorumlanmaktadır (Fotoğraf 2-3). Efes Artemisi'nin öncüsü niteliğini taşıyan, dağ ve bereket tanrıçası olarak bilinen Kybele, Anadolu kökenlidir. Ana Tanrıça, "yaratıcılığı, bereketi, cinselliği, doğumu, çocuk büyütme ve gelişme döngüsünü temsil eden analık simgesi" olarak tanımlanır. Kybele'nin kutsal alanları genellikle kayalıklardır (Fotoğraf 4-5-6). Kybele kültü MÖ 7. yy'ın sonlarından itibaren önce Ege Yunan dünyasına, daha sonra da MÖ 3. yy sonlarında Roma'ya aktarılmıştır. Ana Tanrıça kültü bu yayılım sırasında önce Efes Artemisi'ne, daha sonra Magna Mater'e dönüşür ve Hristiyanlığın yayıldığı dönemde ise Meryem Ana karşımıza çıkmaktadır. 431 yılında Efes'te 3. konsil toplantısı Meryem Kilisesi'nde yapılmıştır (Fotoğraf 7). Hac ziyareti İncil'i yazan dört havariden biri olan St Jean'ın mezarına işaret etmektedir. Konstantin döneminden önce St Jean'ın mezar odası üzerine Tetrasyon planlı bir anıt inşa edilmiştir. 4. yy'ın ilk yarısında doğuya doğru bir apsis eklenmiştir. 6. yy'da yoğun hac ziyaretleri nedeniyle yıkılarak yenisi yapılmıştır (Fotoğraf 8-9). İnanışa göre Hz. İsa, Filistin'de Golgotha Tepesi'nde çarmıha gerilmeden önce annesi Meryem'i St.

Jean'a emanet ettiği, birlikte Efes'e geldikleri kabul edilir. Meryem Ana Evi olarak kabul edilen küçük kilise, 1891 yılında Lazarist rahip Eugène Poulin'nin görevlendirdiği rahip Yung başkanlığında bir grup tarafından keşfedilmiştir. Papa 23. Jean, 1961 yılında burasını kesin olarak hac yeri ilan eder. 1967'de Papa VI. Paul, 1979 yılında Papa II. Jean Paul ve 2006 Papa Benedict XVI Meryem Ana Evi'ni ziyaret ederek kutsamış ve hac yeri olarak tescil etmiştir (Fotoğraf 10).

FIGÜR LİSTESİ:

- 1- Artemis Tapınağı
- 2- Büyük Artemis Heykeli
- 3- Güzel Artemis Heykeli
- 4- Panayır Dağı'nda Yer Alan Kybele Kutsal Alanı
- 5- Efes Müzesi'nde Sergilenen Kybele Adak Stelleri
- 6- Kybele Adak Steli
- 7- Efes Meryem Kilisesi
- 8- St Jean Bazilikası
- 9- St Jean'nın Mezarı
- 10- Meryem Ana Evi

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

ESRA BİDECİ TÜRK

.....

**FAITH AT EPHESUS:
FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY
EFES'TE İNANÇ:
ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA**

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 1.
Temple of Artemis

Figür 1.
Artemis Tapınağı

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 2.
Great Artemis Statue

Figür 2.
Büyük Artemis Heykeli

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 3.
Beautiful Artemis Statue

Figür 3.
Güzel Artemis Heykeli

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 4.
The Sanctuary of Kybele
on Mount Panayır

Figür 4.
Panayır Dağı'nda Yer Alan
Kybele Kutsal Alanı

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 5.
Kybele
Votive Steles
Exhibited in
the Ephesus
Museum

Figür 5.
Efes Müzesi'nde
Sergilenen Kybele
Adak Stelleri

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 6.
Kybele Votive Stele

Figür 6.
Kybele Adak Steli

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 7.
Church of the Virgin
Mary of Ephesus

Figür 7.
Efes Meryem Kilisesi

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 8.
Basilica of St John

Figür 8.
St Jean Bazilikası

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

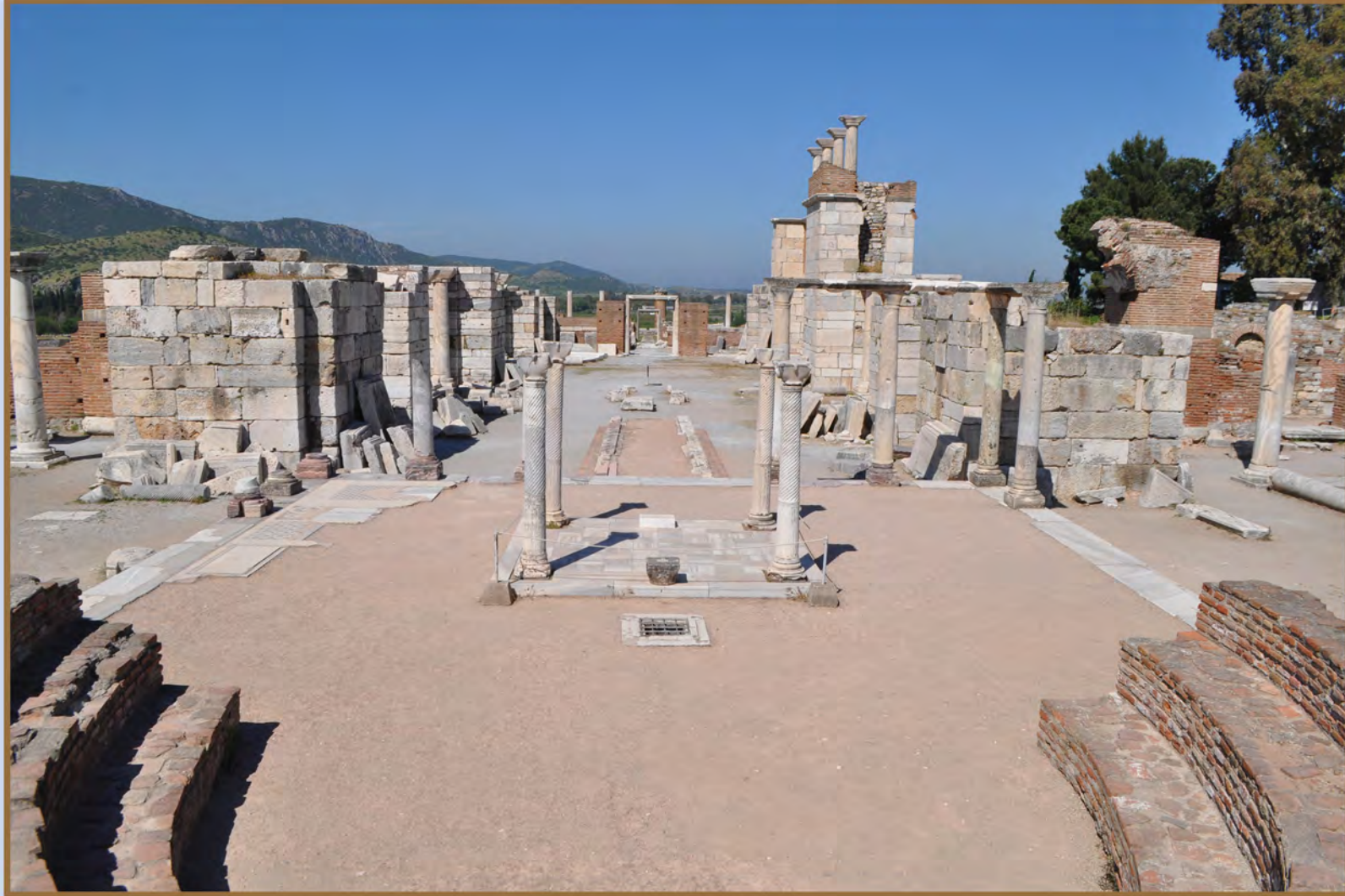

Figure 9.
Tomb of the St John

Figür 9.
St Jean'nın Mezarı

FAITH AT EPHESUS: FROM ARTEMİS TO VIRGIN MARY EFES'TE İNANÇ: ARTEMİS'TEN MERYEM ANA'YA

Figure 10.
Virgin Mary House

Figür 10.
Meryem Ana Evi

Dr. Peter Talloen

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA

When the ancient region of Pisidia was incorporated into the Roman Empire by the emperor Augustus in 25 BCE, as manifested by the foundation of several Roman colonies in the region and the construction of the Via Sebaste or Imperial Highway that encircled it (see Figure 1), the city of Sagalassos was quick to realize the potential of this historic development. From the very beginning of Roman rule, the people of Sagalassos displayed their commitment to the Empire. Roman power and its personification, the emperor, were most noticeably absorbed into civic life through the imperial cult. This worship of the emperor was manifested through several imperial sanctuaries, monuments such as the triumphal arches that were built in honour of the emperor Claudius (41-54 CE) at the entrances to the Upper Agora (Figure 2), colossal images of the emperors like those of Hadrian (117-138 CE) and Marcus Aurelius (161-180 CE) found in the Roman Baths (Figures 3 and 4), and religious festivals that included popular spectacles such as gladiator fights and wild animal hunts. The success

of Sagalassos in its communication strategy with Rome is reflected by the acquisition of honorific titles. Much vaunted on its monuments, they are proclaimed, for instance, on the base for the effigy of the emperor Caracalla erected on the Upper Agora by “the city of the Sagalassians, first of Pisidia, friend and ally of the Romans”, in 212 CE (Figure 5). Such privileges awarded by Rome allowed Sagalassos to assert its primacy over the other cities of the region and become the centre of Pisidia. Like elsewhere, the globalization of the ancient world brought about by Roman rule resulted in the introduction of foreign cults. In Sagalassos the latter comprised the cults of the Egyptian deities Isis, Harpocrates and Sarapis. The adoption of those deities was due to close commercial and social contacts of the city with the land of the Nile. One of the eastern religions introduced during the Roman imperial period was Christianity. Making use of the connectivity made possible by Rome, Saint Paul travelled on the Via Sebaste on his way to visit the long-established communities of Jews (Figure 6) and God-fearers in the region. His first missionary journey (46-49 CE) would lay the foundations for the establishment of Christianity as the dominant religion of Late Antiquity. This rise of Christianity caused major reorganizations in

the religious life of Sagalassos. The religious transformation became especially visible in the 6th century AD when the urban landscape became dominated by numerous early Christian churches, such as the large transept basilica built in the former stadium (Figure 7). Additionally, pieces of jewelry as well as utilitarian objects, such as oil lamps, started to display Christian symbols like crosses and fishes, or Biblical Scenes like the Sacrifice of Isaac (Figure 8). Furthermore, terracotta figurines representing military saints on horseback were produced in the tradition of the local rider-gods (Figure 9) to ensure divine protection, making the link with indigenous polytheism as part of the conversion process. Practice of the Christian faith at Sagalassos also included pilgrimages to important shrines of Christianity, such as the tomb of Saint John the Theologian at Ephesos, where typical ampullae or pilgrims’ flasks holding sanctified earth, oil or water, were sold (Figure 10).

CAPTIONS:

Figure 1: Inscription erected during the reign of Tiberius (14-15 CE) in the territory of Sagalassos along the Via Sebaste, establishing the regulations for the use of the *cursus publicum* or public transport system (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 2: View of the arches of emperor Claudius (41-54 CE) at the southern entrances to the Upper Agora at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 3: Marble head of a colossal acrolithic statue of emperor Hadrian (117-138 CE) erected in the Roman Baths at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 4: Marble head of a colossal acrolithic statue of emperor Marcus Aurelius (161-180 CE) erected in the Roman Baths at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 5: Inscribed limestone statue base of emperor Caracalla erected in 212 CE on the Upper Agora of Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 6: 6th century CE mould-made oil lamp produced at Sagalassos and depicting a Jewish menorah (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 7: View of the remains of the Early Byzantine transept basilica built inside the former stadium of Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 8: 5th - 6th century CE mould-made oil lamp produced at Sagalassos and depicting the Sacrifice of Isaac (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 9: 6th century CE terracotta figurine of a warrior on horseback produced at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 10: 6th century CE mould-made ampulla or pilgrim’s flask from Ephesos found at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Murat Kaleağasıoğlu - Burdur Müze Müdürü

SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Pisidia, burada kurulan birkaç koloni kenti ile birlikte, bölgeyi çevreleyen Via Sebaste veya "İmparatorluk Anayolu'nun" inşasının da (bkz. Şekil 1) gösterdiği üzere, MÖ 25 yılında Augustus tarafından Roma İmparatorluğu'na dahil edildi. Sagalassos şehri bu tarihi gelişimin potansiyelini çabucak fark etti ve bu doğrultuda Sagalassos halkı da, Roma İmparatorluğu'na bağlılıklarını gösterdiler. Roma'nın gücü ve kişileştirilmesi - Roma imparatoru - en belirgin şekliyle imparatorluk kültü aracılığıyla sivil hayata aktarıldı. Bu yansıma kentte bulunan birkaç imparatorluk kutsal alanı, Yukarı Agora veya meydanın girişlerinde İmparator Claudius (MS 41-54) onuruna inşa edilen zafer takları (Şekil 2) gibi anıtların yanısıra, Roma Hamamı'nda bulunan Hadrianus (MS 117-138) ve Marcus Aurelius (MS 161-180) gibi bazı imparatorların devasa heykelleri (Şekil 3-4) ile gladyatör dövüşleri ve yaban hayvanı avları gibi popüler gösterileri içeren dini bayramlarda kendini gösterdi. Sagalassos'un Roma ile kurulan iletişim stratejisindeki bu başarı sonucunda, onursal ünvanlar elde edildi. Anıtlarda övünülerek yer verilen bu ünvanlara bir örnek olarak, MS 212 yılında Yukarı Agora'ya

dikilen İmparator Caracalla'nın heykel kaidesi verilebilir. Bu kaide de "Sagalassosluların kenti, Pisidia'nın ilk şehri, Romalıların dostu ve mütteşki" ifadesi yer almaktadır (Şekil 5). Roma'nı veridiği bu ayrıcalıklar, Sagalassos'un bölgedeki diğer kentler üzerindeki üstünlüğünü ortaya koymasını ve Pisidia'nın merkezi olması sağladı. Başka bölgelerde de gözlemlendiği üzere, Roma egemenliğinin getirdiği antik dünyanın küreselleşmesi, yabancı kültürlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu değişim Sagalassos'ta, Mısır tanrıları İsis, Harpokrates ve Serapis'in kültürlerinin kurulması şeklinde gözlemlendi. Kentin "Nil Ülkesi'yle" kurulan yakın ticari ve sosyal ilişkileri bu tanrıların benimsenmesine neden oldu. Roma İmparatorluk sürecinde tanınan doğu kökenli dinlerden biri ise Hristiyanlıktı. Roma'nın sağlamış olduğu bağlantılardan yararlanan Aziz Paulos, bölgede bulunan köklü Yahudi topluluklarını (Şekil 6) ve "Tanrı'dan Korkanları" ziyaret etmek için Via Sebaste üzerinden seyahat etti. İlk misyonerlik yolculuğu (MS 46-69), Geç Antik Çağ'ın egemen dini olarak Hristiyanlığın kurulmasının temelini atacaktı. Hristiyanlığın bu yükselişi, Sagalassos'un dini hayatında büyük bir yeniden yapılanmaya neden oldu. Dini dönüşüm, özellikle MS 6. yüzyılda, eski stadyumda inşa edilen büyük transeptli bazilika gibi,

kentsel peyzaja çok sayıda erken dönem Hristiyan kilisesinin egemen olduğu zaman görünür hale geldi (Şekil 7). Ayrıca mücevher parçaları ve kandil gibi günlük kullanıma dönük eşyalar üzerinde de, haçlar ve balıklar gibi Hristiyan sembolleri veya İshak'ın Kurban Edilmesi gibi İncil'den sahneler sergilenmeye başladı (Şekil 8). Aynı şekilde ilahi korumayı sağlamak adına yerel atlı tanrıların geleneğine uygun biçimde at sırtında askeri azizleri temsil eden pişmiş toprak heykelcikler (Şekil 9) üretildi ve dönüşüm sürecinin bir parçası olarak yerli çoktanrıçılıkla bağlantı da kurulmuş oldu. Sagalassos'ta Hristiyan inancının uygulanması, ampullaların veya hacılara yönelik kutsal toprak, yağ veya su içeren şişelerin/mataraların satıldığı Ephesos'taki İlahiyatçı Aziz Johnannes gibi Hristiyanlığın önemli önderlerinin türbelerine yapılan hac ziyaretlerini de içeriyordu (Şekil 10).

ALTYAZILAR:

- Şekil 1: Tiberius Dönemi'nde (MS 14-15) Sagalassos topraklarında Via Sebaste boyunca dikilmiş, cursus publicum veya toplu taşıma sisteminin kullanımına ilişkin yönetmelikleri belirleyen yazıt (Sagalassos Arkeoloji Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 2: Sagalassos Yukarı Agorası'nın güney girişlerindeki İmparator Claudius'un (MS 41-54) kemerlerinin görünümü (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 3: İmparator Hadrianus'un (MS 117-138) Sagalassos Roma Hamamı'na dikilmiş devasa akrolitik heykelinin mermer başı (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 4: İmparator Marcus Aurelius'un (MS 161-180) Sagalassos Roma Hamamı'na dikilmiş devasa akrolitik heykelinin mermer başı (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 5: İmparator Caracalla'nın MS 212'de Sagalassos Yukarı Agora'da dikilmiş kireçtaşından yapılmış yazılı heykel kaidesi (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 6: Sagalassos'ta üretilmiş ve bir Yahudi menorasını betimleyen MS 6. yüzyıla ait kalıp yapımı kandil (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 7: Sagalassos'un eski stadyumunun içine inşa edilmiş Erken Bizans transeptli bazilika kalıntılarının görünümü (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 8: Sagalassos'ta üretilmiş ve İshak'ın Kurban edilmesini betimleyen MS 5 - 6. yüzyıla ait kalıp yapımı kandil (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 9: Sagalassos'ta üretilmiş, at sırtında bir savaşçının MS 6. yüzyıla ait pişmiş toprak heykelciği (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Şekil 10: Sagalassos'ta bulunan Ephesos'ta yapılmış MS 6. yüzyıla ait kalıp yapımı ampulla veya hacı matarası (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).
- Murat Kaleağasıoğlu - Burdur Müze Müdürü

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

PETER TALLOEN

**FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL
CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA**
**SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA
İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK**

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 1.
Inscription erected during the reign of Tiberius (14-15 CE) in the territory of Sagalassos along the Via Sebaste, establishing the regulations for the use of the cursus publicum or public transport system (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figür 1.
Tiberius Dönemi'nde (MS 14-15) Sagalassos topraklarında Via Sebaste boyunca dikilmiş, cursus publicum veya toplu taşıma sisteminin kullanımına ilişkin yönetmelikleri belirleyen yazıt (Sagalassos Arkeoloji Araştırma Projesi'nin izniyle).

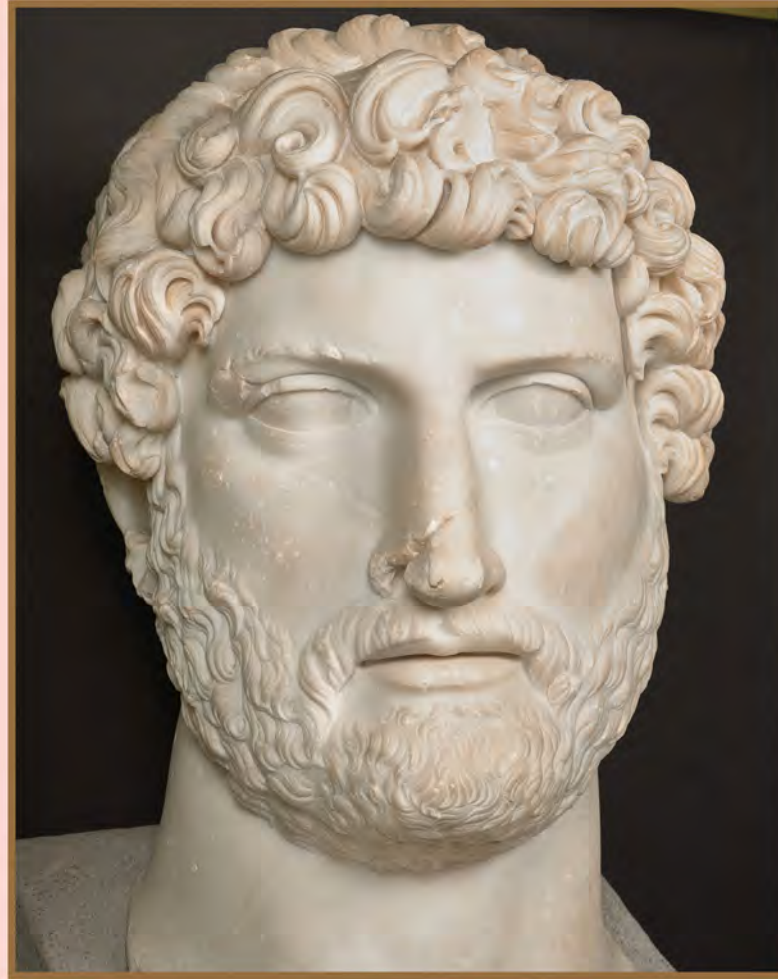

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 2.
View of the arches of emperor
Claudius (41-54 CE) at the southern
entrances to the Upper Agora at
Sagalassos (courtesy of Sagalassos
Archaeological Research Project).

Figür 2.
Sagalassos Yukarı Agorası'nın
güney girişlerindeki
İmparator Claudius'un (MS
41-54) kemerlerinin görünümü
(Sagalassos Arkeolojik
Araştırma Projesi'nin izniyle).

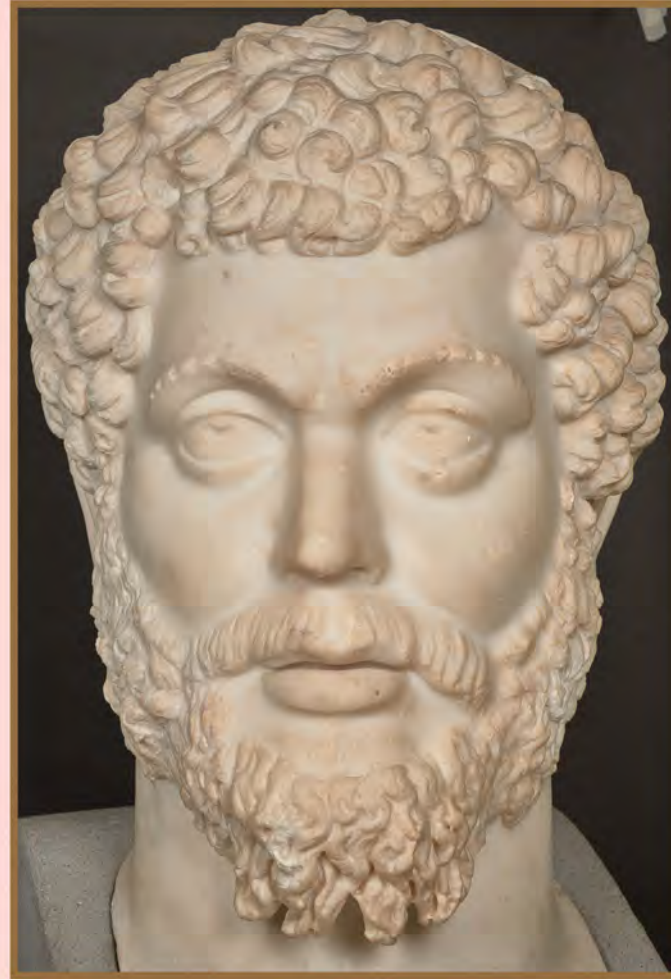
FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 3. Marble head of a colossal acrolithic statue of emperor Hadrian (117-138 CE) erected in the Roman Baths at Sagalassos [courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project].

Figür 3. İmparator Hadrianus'un (MS 117-138) Sagalassos Roma Hamamı'na dikilmiş devasa akrolitik heykelinin mermer başı [Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle].

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 4. Marble head of a colossal acrolithic statue of emperor Marcus Aurelius (161-180 CE) erected in the Roman Baths at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figür 4. İmparator Marcus Aurelius'un (MS 161-180) Sagalassos Roma Hamamı'na dikilmiş devasa akrolitik heykelinin mermer başı (Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi'nin izniyle).

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 5.
Inscribed limestone statue base
of emperor Caracalla erected
in 212 CE on the Upper Agora of
Sagalassos (courtesy of Sagalassos
Archaeological Research Project).

Figür 5.
İmparator Caracalla'nın MS
212'de Sagalassos Yukarı
Agora'da dikilmiş kireçtaşıdan
yapılmış yazılı heykel kaidesi
(Sagalassos Arkeolojik
Araştırma Projesi'nin izniyle).

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 6.
6th century CE mould-made oil
lamp produced at Sagalassos
and depicting a Jewish menorah
(courtesy of Sagalassos
Archaeological Research Project).

Figür 6.
Sagalassos'ta üretilmiş ve bir
Yahudi menorasını betimleyen
MS 6. yüzyıla ait kalıp yapımı
kandil (Sagalassos Arkeolojik
Araştırma Projesi'nin izniyle).

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 7.
View of the remains
of the Early Byzantine
transept basilica built
inside the former
stadium of Sagalassos
(courtesy of Sagalassos
Archaeological
Research Project).

Figür 7
Sagalassos'un eski
stadyumunun içine inşa
edilmiş Erken Bizans
transeptli bazilika
kalıntılarının görünümü
(Sagalassos Arkeolojik
Araştırma Projesi'nin
izniyle).

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 8.
5th - 6th century CE mould-made
oil lamp produced at Sagalassos
and depicting the Sacrifice of
Isaac (courtesy of Sagalassos
Archaeological Research Project).

Figür 8.
Sagalassos'ta üretilmiş ve İshak'ın
Kurban edilmesini betimleyen MS
5 - 6. yüzyıla ait kalıp yapımı kandil
(Sagalassos Arkeolojik Araştırma
Projesi'nin izniyle).

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 9
6th century CE terracotta
figurine of a warrior on
horseback produced at
Sagalassos (courtesy of
Sagalassos Archaeological
Research Project).

Figür 9.
Sagalassos'ta üretilmiş,
at sırtında bir savaşçının
MS 6. yüzyıla ait pişmiş
toprak heykelciği
(Sagalassos Arkeolojik
Araştırma Projesi'nin
izniyle).

FAITH AT SAGALASSOS: THE ROMAN IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA SAGALASSOS'TA İNANÇ: ANADOLU'DA ROMA İMPARATORLUK KÜLTÜ VE HRİSTİYANLIK

Figure 10
6th century CE
mould-made ampulla or
pilgrim's flask from
Ephesos found at
Sagalassos (courtesy of
Sagalassos Archaeological
Research Project).

Figür 10.
Sagalassos'ta bulunan
Ephesos'ta yapılmış MS
6. yüzyıla ait kalıp yapımı
ampulla veya hacı matarası
(Sagalassos Arkeolojik
Araştırma Projesi'nin izniyle).

Prof. Dr. Mustafa Şahin

NIKAIA (İZNIK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE

The ancient city of Nikaia is well known in Christian circles as the place from which an early and important statement of faith was issued: The Nicene Doctrine. In Iznik, where the Councils that shaped the institutionalization of Christianity were held, continue uninterrupted archaeological underwater excavations in the remains of the multi-levels basilica church which the oldest phase from 1st century BC and was discovered in 2014.

Remains of a basilica church is depth of 2 meters and approximately 50 meters off the shore of Lake Iznik (Figure 1). Temenos wall whose function is not fully understood turns its north to the southwest corner of the church (Figure 2).

The dimensions of the three-nave church are 40 x 20 meters. There is an open U-shaped ruin in the atrium (Figure 3). Excavations in this area have been continuing since 2019. This section was filled with broken stones before it was abandoned in the middle of the 13th century AD. The coin of the 1st century BC found in the lower levels indicates that

there was an earlier architecture here (Figure 4).

In the sector excavated for approximately 1.50 m, a row of wooden beams measuring 20 x 20 cm was exposed at the bottom row of the walls built with large block stones (Figure 5). The underwater excavations are transported as a heavy finds such as stone artifacts with the help of airbags (Figure 6).

The coins of the Eastern Roman Emperors Valens (364-378 A.D.) and Valentinianus (378-383 A.D.) found in two tombs under the bema wall of the Basilica Church. It shows that it was built after 390 A.D. During the 2019-2021 excavations, numerous scyhate coins were found that dates back to 11-13 A.D. Among them, the latest one is III. Ioannes Doukas Vatatzes coin that is dated between 1221 and 1254. This coin is important because it shows that the well was filled in the middle of the 13th century B.C. (Figure 7).

Liturgical finds: terracotta seal with the image of Christ the Pantocrator, relic cross, pendentive cross in the form of a Greek, bronze rings with the image of a cross on them, terracotta katzion, lead seal of St Barruc of Wales (Figure 8). Daily life finds: bronze buttons, coloured glass bracelet, bronze belt buckles, terracotta jug from 13th Century

AD, glass bracelet and container fragments (Figure 9).

Pre-church finds: C. Papirius Carbo coin (62-59 BC.) from Prusa a.O., Roman Emperor Antoninos Pius coin (138-161 A.D.), erotic oil lamp, terracotta oil lamps from 1st – 2nd century A.D. (Figure 10).

FIGURE LIST:

- Figure 1 -Remains of a Basilica Church discovered in 2014, depth of 2 meters and approximately 50 meters off the shore of Lake Iznik.
- Figure 2-The basilica church faces east. There is a Temenos wall that turns its north to the southwest corner of the church.
- Figure 3-The dimensions of the three-nave church are 40 x 20 meters.
- Figure 4-Excavations, which started in 2019, continue in the U-shaped well, which is descended from the west by stairs.
- Figure 5-In the sector excavated for approximately 1.50 m, a row of wooden beams measuring 20 x 20 cm was exposed at the bottom row of the walls built with large block stones.
- Figure 6-An image from the underwater excavations. Heavy finds such as stone artifacts are transported with the help of airbags.
- Figure 7
The coins of the Eastern Roman Emperors Valens (364-378 A.D.) and Valentinianus (378-383 A.D.) found in two tombs under the bema wall of the Basilica Church. numerous pit coins(scyhate) that dates back to 11-13 A.D (three rows one below in the middle). III. Ioannes Doukas Vatatzes coin that is dated between 1221 and 1254 (bottom).
- Figure 8-Liturgical objects among the Basilica Finds
- Figure 9-Daily Life Finds from the Basilica Church:13th Century terracotta jug (middle), glass bracelet and container fragments (lower and right).
- Figure 10 Some finds that belongs to the period that is considered to be belonging to the temple phase, before the Basilica Church. The earliest finds found to date is the Prusa a.O. by C. Papirius Carbo, dated back to 62-59 BC. imprinted bronze coin (top).

HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Nikaia antik kenti, Hristiyan çevrelerinde, İznik Doktrini olarak bilinen erken ve önemli inanç bildirisinin yayınlandığı yer olarak ünlüdür. Hristiyanlığın kurumsallaşmasına yön veren Konsillerin yapıldığı İznik'te, 2014 yılında keşfedilen ve en eski katmanı MÖ 1. yüzyıla tarihlenen çok katmanlı bazilikal kilise kalıntısında arkeolojik sualtı kazıları aralıksız devam etmektedir.

Bazilikal kilise kalıntısı kıyıda yaklaşık 50 m açıkta ve 2 m derinliktedir. (Şekil 1) Kilise kalıntısını kuzeyinde güney batı köşeye kadar çeviren ve işlevi tam anlaşılamayan bir temenos duvarı çevirmektedir (Şekil 2).

Üç neşi kilisenin ölçüleri 40 x 20 metredir. Atriumun'da üzeri açık U şeklinde bir kalıntı bulunmaktadır (Şekil 3). Bu alanda kazılar 2019 yılında beri devam etmektedir. Bu bölüm 13. yüzyılın ortalarında terk edilmeden önce parçalanmış taşlarla doldurulmuştur. Alt seviyelerde bulunan MÖ. 1. yüzyılın ortalarına tarihlenen sikke, burada daha önce bir mimarinin olduğuna işaret etmektedir (Şekil 4).

Yaklaşık 1,50 m derinliğe inilen sektörde, büyük blok taşlarla örülen duvarların en alt sırasında 20 x 20 cm ölçülerinde ahşap hatıllardan oluşan bir seviye bulunmaktadır (Şekil 5). Sualtı kazılarında taş eser gibi ağır buluntular airbag yardımıyla taşınmaktadır (Şekil 6).

Bazilikal kilisenin ilk inşasının, bema duvarının altında yer alan iki mezarda bulunan Doğu Roma İmparatorları Valens (MS. 364-378) ve Valentianus (MS. 378-383) sikkelerine göre, MS. 390'dan sonra bir tarihte olduğu düşünülmektedir. 2019-2021 kazılarında MS. 11-13. yüzyıllara tarihlenen çok sayıda çukur sikke (scyphate) bulunmuştur. En geç tarihli sikke III. İoannes Doukas Vatatzes'e (MS. 1221 - 1254) aittir. Bu sikke alanın MÖ. 13. yüzyılın ortalarında doldurularak terk edildiğini göstermektedir (Şekil 7).

Liturjik objeler: Pantokrator İsa betiminin yer aldığı pişmiş toprak mühür, rölik haç, Yunan haçı formunda pandantif haç, üstünde haç betimi bulunan bronz yüzükler, pişmiş toprak katzion, Gallerli Aziz Barruc'un kurşun mührü (Şekil 8). Günlük hayat objeleri: bronz düğmeler, renkli cam bilezik, bronz kemer tokaları, MS. 13. yüzyıldan pişmiş toprak testi, cam bilezik ve kap parçaları (Şekil 9).

Kilise öncesi evre buluntular: MÖ 62-59 yılına tarihlenen C. Papius Carbo'ya ait Prusa a.O. baskısı bronz sikke, Roma İmparatoru Antoninos Pius (MS. 138-161) sikkesi, erotik kandil, MS. 1. yüzyıla tarihlenen pişmiş toprak kandiller (Şekil 10).

FİĞÜR LİSTESİ:

Resim 1 - İznik Gölünde 2014 yılında keşfedilen kıyıda yaklaşık 50 m açıkta ve 2 m derinlikte bazilikal kilise kalıntısı.
Resim 2 - Bazilikal kilise doğuya bakmaktadır. Kuzeyini kilisenin güney batı köşesine kadar çeviren bir temenos duvarı yer almaktadır.
Resim 3 - Üç nefli kilisenin ölçüleri 40 x 20 metredir.
Resim 4- Batıdan merdivenlerle inilen U şeklindeki kuyuda 2019 yılında başlayan kazılar devam etmektedir..
Resim 5- Yaklaşık 1,50 m kazılan sektörde, büyük blok taşlarla örülen duvarların en alt sırasında 20 x 20 cm ölçülerinde ahşap hatıl sırası açığa çıkmıştır..
Resim 6- Sualtı kazılarından bir kesit. Kazılarda taş eser gibi ağır buluntular airbag yardımıyla taşınmaktadır.
Resim 7 -Bazilikal kilise, bema duvarının altında yer alan iki mezarda bulunan Doğu Roma İmparatorları Valens (MS. 364-378) ve Valentianus (MS. 378-383) sikkeleri MS. 11-13. Yüzyıllara tarihlenen çok sayıda çukur sikke (scyphate) (Ortada alt alta üç sıra).
1221 - 1254 yılları arasında tarihlenen III. İoannes Doukas Vatatzes sikkesidir (en alt).
Resim 8- Bazilika Buluntuları arasında liturjik objeler.
Resim 9 - Bazilikal Kilise'den Günlük Hayat Buluntuları: 13. Yüzyıl pişmiş toprak testi (orta), cam bilezik ve kap parçaları (alt ve sağ).
Resim 10 - Bazilikal kilise öncesi, tapınak evresine ait olduğu değerlendirilen döneme ait bazı buluntular. Bugüne kadar bulunan en erken tarihli eser, MÖ 62-59 yılına tarihlenen C. Papius Carbo'ya ait Prusa a.O. baskısı bronz sikke (üst).

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

MUSTAFA ŞAHİN

.....

**NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF
CHRISTIANITY DOCTRINE
HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN
KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)**

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Figure 1.
Remains of a Basilica Church
discovered in 2014, depth of
2 meters and approximately
50 meters off the shore of
Lake Iznik.

Figür 1.
İznik Gölünde 2014 yılında
keşfedilen kıydan yaklaşık
50 m açıktta ve 2 m derinlikte
bazilikal kilise kalıntısı.

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

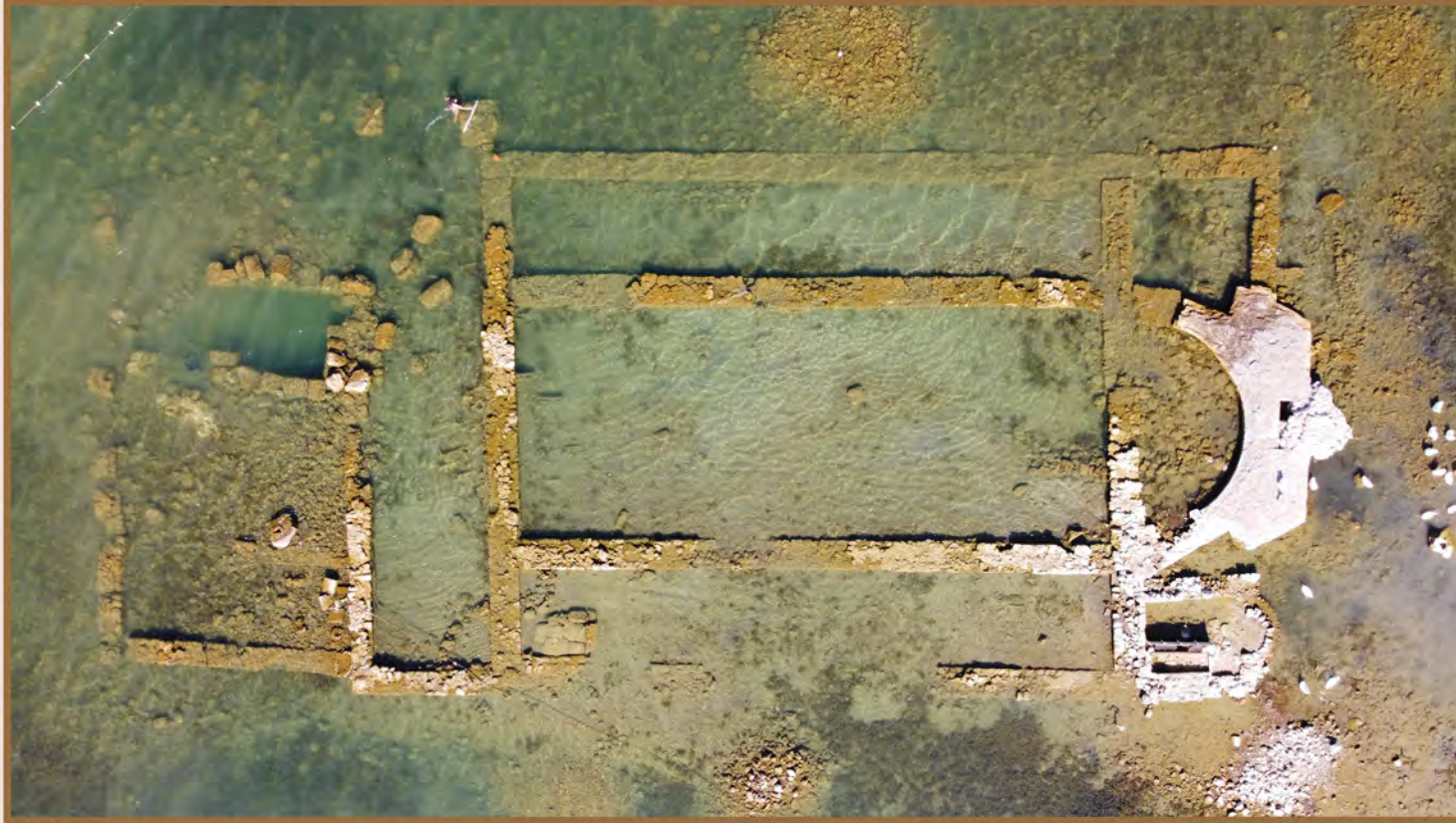

Figure 2.
The basilica church faces east. There is a Temenos wall that turns its north to the southwest corner of the church.

Figür 2.
Bazilikal kilise doğuya bakmaktadır. Kuzeyini kilisenin güney batı köşesine kadar çeviren bir temenos duvarı yer almaktadır.

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Figure 3.
The dimensions
of the three-nave
church are 40 x 20
meters.

Figür 3.
Üç nefli kilisenin
ölçüleri 40 x 20
metredir.

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE **HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)**

Figure 4. Excavations, which started in 2019, continue in the U-shaped well, which is descended from the west by stairs.

Figür 4. Batıdan merdivenlerle inilen U şeklindeki kuyuda 2019 yılında başlayan kazılar devam etmektedir.

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Figure 5.
In the sector excavated for approximately 1.50 m, a row of wooden beams measuring 20 x 20 cm was exposed at the bottom row of the walls built with large block stones.

Figür 5.
Yaklaşık 1,50 m kazılan sektörde, büyük blok taşlarla örülen duvarların en alt sırasında 20 x 20 cm ölçülerinde ahşap hatıl sırası açığa çıkmıştır.

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Figure 6.
An image from the underwater excavations.
Heavy finds such as stone artifacts are
transported with the help of airbags.

Figür 6.
Sualtı kazılarında bir kesit. Kazılarda taş
eser gibi ağır buluntular airbag yardımıyla
taşınmaktadır.

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Figure 7.

The coins of the Eastern Roman Emperors Valens (364-378 A.D.) and Valentinian (378-383 A.D.) found in two tombs under the bema wall of the Basilica Church. numerous pit coins (scyphate) that dates back to 11-13 A.D (three rows one below in the middle). III. Ioannes Doukas Vatatzes coin that is dated between 1221 and 1254 (bottom).

Figür 7.

Bazilikal kilise, bema duvarının altında yer alan iki mezarda bulunan Doğu Roma İmparatorları Valens (MS. 364-378) ve Valentinian (MS. 378-383) sikkeleri MS. 11-13. Yüzyıllara tarihlenen çok sayıda çukur sikke (scyphate (Ortada alt alta üç sıra).

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Figure 8.
Liturgical objects among the Basilica Finds

Figür 8.
Bazilika Buluntuları arasında liturjik objeler.

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Figure 9.
Daily Life Finds from the Basilica Church:13th
Century terracotta jug (middle), glass bracelet
and container fragments (lower and right).

Figür 9.
Bazilikal Kilise'den Günlük Hayat Buluntuları: 13.
Yüzyıl pişmiş toprak testi (orta), cam bilezik ve kap
parçaları (alt ve sağ).

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE HRİSTİYANLIK ÖĞRETİSİNİN KURUMSALLAŞMASINDA NİKAİA (İZNİK)

Figure 10. Some finds that belongs to the period that is considered to be belonging to the temple phase, before the Basilica Church. The earliest finds found to date is the Prusa a.D. by C. Papirius Carbo, dated back to 62-59 BC. imprinted bronze coin (top).

Figür 10. Bazilikal kilise öncesi, tapınak evresine ait olduğu değerlendirilen döneme ait bazı buluntular. Bugüne kadar bulunan en erken tarihli eser, MÖ 62-59 yılına tarihlenen C. Papirius Carbo'ya ait Prusa a.D. baskısı bronz sikke (üst).

Prof. Dr. Engin Akyürek

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA

The painting art of the Byzantine empire, which was the existence of the Roman Empire in Eastern lands, in its early phase continued the naturalistic style of the Roman painting. Religious painting, which was in search of the new Christian iconography, mostly used the iconographic patterns of Roman painting by adding Christian content. It was only after the Iconoclast period that Christian painting found its original character. The Iconoclast period, in which figurative paintings in churches were banned, was effective in Anatolia and the capital between 726-843, and examples of religious painting from the early Byzantine period before Iconoclasm have not survived in Anatolia. The few examples that have survived are generally floor mosaics (Picture 1) or tomb decorations (Picture 2). In the iconoclast period, instead of the figurative decorations removed from the church walls, cross motifs, vegetal and geometric decorations were used (Pictures 3 and 4). Byzantine painting reached its maturity in the Middle Byzantine period (9th-13th centuries). The figures have been detached from the worldly reality to a large extent, and naturalism has evolved into

a transcendent, spiritual reality. In iconic religious figures, the representation of a supernatural spiritual entity has come to the fore instead of imitating nature. On the other hand, how religious subjects and persons should be depicted were standardized. These stylistic and iconographic features were maintained until the last phase of Byzantium (Pictures 5, 6, 7, 8). The last period of Byzantium (1261-1453) witnessed a cultural revival similar to the Renaissance in the West. In painting, elegant figures in action, the architecture and a piece of nature were arranged to create a perception of a real space. Examples are from Istanbul, as Byzantium was largely confined to its capital and its immediate surroundings in its last period (Picture 9-10).

LIST OF THE IMAGES:

- Figure 1. Hunting, Great Palace mosaics, Istanbul Mosaic Museum
- Figure 2. Peacocks, Elbeyli hypogeum, İznik (Nicea)
- Figure 3. Cross on the ceiling, Kokar Church, Cappadocia
- Figure 4. Cross on the apse, St. Irene Church, Istanbul
- Figure 5. Birth of Christ (Nativity), Karanlık Church, Cappadocia
- Figure 6. Communion of the Apostles, Church of St. Nikola, Demre (Myra)
- Figure 7. Deesis, Alakent Church, Demre (Myra)
- Figure 8. Crucifixion of Christ, Karanlık Church, Cappadocia
- Figure 9: Enrollment of the holy family for taxation, Kariye Church, Istanbul
- Figure 10. Harrowing of the Hell (Anastasis), Kariye Church, Istanbul

ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Roma İmparatorluğu'nun doğu topraklarında devamı olan Bizans döneminin resim sanatı, erken evresinde üslup olarak Roma resim sanatının doğaya öykünen özelliklerini sürdürürken, ikonografik olarak bir arayış içerisinde olan dini resim sanatı çoğunlukla Roma resminin ikonografik kalıplarına Hristiyan içerikler yüklemiştir. Bizans resim sanatının özgün kimliğini bulması ancak İkonoklast dönem sonrasında olmuştur. Kiliselerdeki figürlü resimlerin yasaklandığı İkonoklast dönem, 726-843 yılları arasında Anadolu ve başkentte etkili olmuş, İkonoklazma öncesi erken Bizans dönemi dini resim sanatı örnekleri Anadolu'da günümüze ulaşmamıştır. Günümüze ulaşan az sayıdaki örnekler genellikle zemin mozaikleri (Resim 1) ya da mezar yapılarındaki bezemedir (Resim 2). İkonoklast dönemde kilise duvarlarından kaldırılan figürlü bezeme yerine haç motifleri, bitkisel ve geometrik bezeme kullanılmıştır (Resim 3 ve 4). Orta Bizans döneminde (9.-13. Yüzyıllar) üslup ve ikonografi açısından olgunluğa erişen Bizans resminde figürler dünyevi gerçeklikten büyük ölçüde koparılmış, natüralizm yerini doğayı aşkın, ruhani bir gerçekliğe bırakmıştır. İkonik pozdaki dini figürlerde doğaya öykünmenin yerine,

doğa üstü ruhani varlığın temsil edilmesi ön plana çıkmıştır. Öte yandan dini konuların ve kişilerin nasıl betimlenmesi gerektiği de kurallara bağlanmıştır. Bu üslup ve ikonografi özellikleri Bizans'ın son evresine kadar sürdürülmüştür (Resim 5, 6, 7, 8). Bizans'ın son dönemi (1261-1453) kültürel olarak Batı'daki Rönesans'a benzer bir canlanışa sahne olmuştur. Resim sanatında zarif, oylumlu ve hareket halindeki figürlerin mimari ve bir doğa parçası ile bir zemin üzerinde derinlik oluşturacak biçimde dizildikleri, gerçek bir mekân algısı yarattıkları görülür. Son döneminde Bizans büyük ölçüde başkenti ve yakın çevresine sıkıştığı için örnekler Anadolu'dan değil İstanbul'dandır (Resim 9-10).

RESİM LİSTESİ:

- Resim 1. Av sahnesi, Büyük Saray Mozaikleri, İstanbul Mozaik Müzesi
- Resim 2. Tavus kuşları, Elbeyli Hipojesi, İznik
- Resim 3. Tavanda haç motifi, Kokar Kilise, Kapadokya
- Resim 4. Apsiste haç motifi, Aya İrini Kilisesi, İstanbul
- Resim 5. İsa'nın doğumu, Karanlık Kilise, Kapadokya
- Resim 6. Havarilerin Komünyonu, Aziz Nikolaos Kilisesi, Demre
- Resim 7. Yakarış, Alakent Kilisesi, Demre
- Resim 8. İsa'nın çarmıha gerilmesi, Karanlık Kilise, Kapadokya
- Resim 9. Kutsal Ailenin vergi için kaydolması, Kariye, İstanbul
- Resim 10. Anastasis, Kariye, İstanbul

GÜNÜMÜZ
UYGARLIĞINDA
ANADOLU
İZLERİ

ANATOLIAN
ROOTS OF
PRESENT
DAY
CIVILIZATION

10 ~ 16 MAY 2022

ENGİN AKYÜREK

.....

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA
ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 1.
Hunting, Great Palace
mosaics,
Istanbul Mosaic Museum.

Figür 1.
Av sahnesi, Büyük Saray
Mozaikleri,
İstanbul Mozaik Müzesi

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 2.
Peacocks, Elbeyli
hypogeum, İznik (Nicea)

Figür 2.
Tavus kuşları, Elbeyli
Hipojesi, İznik

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 3.
Cross on the ceiling,
Kokar Church, Cappadocia

Figür 3.
Tavanda haç motifi,
Kokar Kilise, Kapadokya

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 4.
Cross on the apse, St. Irene
Church, Istanbul

Figür 4.
Apsiste haç motifi,
Aya İrini Kilisesi, İstanbul

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 5.
Birth of Christ (Nativity),
Karanlık Church,
Cappadocia

Figür 5.
İsa'nın doğumu,
Karanlık Kilise, Kapadokya

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 6.
Communion of the
Apostles, Church of St.
Nikola, Demre (Myra)

Figür 6.
Havarilerin Komünyonu,
Aziz Nikolaos Kilisesi, Demre

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 7.
Deesis, Alakent Church, Demre (Myra)

Figür 7.
Yakarış, Alakent Kilisesi, Demre

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 8.
Crucifixion of Christ,
Karanlık Church,
Cappadocia

Figür 8.
İsa'nın çarmıha gerilmesi,
Karanlık Kilise, Kapadokya

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 9.
Enrollment of the holy
family for taxation, Kariye
Church, Istanbul

Figür 9.
Kutsal Ailenin vergi için kaydolması,
Kariye, İstanbul

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA ANADOLU'DA BİZANS RESİM SANATI

Figure 10.
Harrowing of the Hell
(Anastasis), Kariye Church,
Istanbul

Figür 10.
Anastasis, Kariye, İstanbul

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY
CIVILIZATION
10 - 16 MAY 2022

SERGI PANO GÖRSELLERİ
EXHIBITION BOARD IMAGES

Mehmet Özdoğan

THE MOTHER GODDESS AS THE CULTIC SYMBOL OF PREHISTORIC ANATOLIA

Figurative representations of the mother goddess signifying fertility and plenitude was prevalent in prehistoric Anatolia. Actually, the concept of the mother goddess, mirrored by the so-called "venus" figures, dates back to the early stages of Late Palaeolithic era, when abstractions such as spell, magic and telematic began to conjure up. In this respect, it is of interest that the earliest sedentary communities of Anatolia, conveniently addressed as the "Göbeklitepe Culture" have surfaced male symbolism over female figures. In spite of the dominance of male, phallic symbolism in the cult buildings of this Early Neolithic communities of the Upper Euphrates-Tigris basin, female figures also occur, but mainly in the domestic quarters. The distinction between masculine and feminine depictions is not just on their distribution pattern, masculine figures are occasionally of stone, monumental, skillfully shaped, while those of the females are exclusively small, simply clay figurines mostly depicting pregnancy, being reminiscent of fertility symbolism of later periods (Figure 1). The disparity between the masculine, phallic symbolism in communal areas and feminine figures in residential quarters, evidently signify marked diversity between the commons and the domineering social groups.

These sedentary communities, gradually developing the modalities of farming, remained in the same region until a system collapse took place some 9000 years ago stirring up endemic movements; simple farmers taking with them seeds of cultivated plants, domesticated animals dispersed to other regions, in particular towards west into Anatolia and from there to Europe via Balkans. Migrating farmers had the concept of female symbolism, masculine being left behind.

The female figure, originally featuring fertility, as farming economy consolidated came to stand as the goddess of plenitude. In Central Anatolia, where farming is crucial for subsistence, at Neolithic sites such as Catalhöyük, the mother goddess depictions feature authority and power (Figure 2).

The domineering figure of the mother goddess moved with the emigrant farmers to Mediterranean basin, Aegean, Thrace and from there to Eastern Europe.

However, as the Neolithic way of living became dispersed to regions beyond the area of its origin, it encountered different ecological settings, thus necessitating to develop new adaptive strategies; the changing modalities of life eventually reflecting depictions of the mother goddess (Figure 3).

Figure 1

Figure 2

Figure 3

Figure 1.
Mecius Teşin, clay pregnant woman figurine.
The Pottery Neolithic Period, Sandlarlı Museum

Figure 2.
Catalhöyük, figurine of a woman
sitting on a throne accompanied
by scapulas, Neolithic Period,
Ankara Museum

Figure 3.
Kizilirmak, strong woman; Chalcolithic period.

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ANADOLU
İZLERİ ROOTS OF
PRESENT DAY CIVILIZATION
10 ~ 15 MAY 2022

Mehmet Özdoğan

In this respect, moving into rain rich forest zone of the Balkans, farmers became less dependent on agriculture, developing a mixed subsistence pattern combining hunting, fishing, collecting fruits and nuts along with low-level agriculture. The imagery of the mother goddess modified accordingly, smaller breasts though still having large buttocks (Figure 4) eventually becoming less domineering imagery of a tall, slim deity (Figure 5). Nevertheless, in spite of apparent changes, the mother goddess imagers sustained to be the symbol of Anatolian communities through Chalcolithic to Early Bronze Ages.

The 2nd Millennium in Anatolia is the time of changes, the emergence of centralized power, state formation, laying the fundamentals of empires to emerge. Authoritative structuring of state reevoked masculine representations, now as imposing statues or bas-reliefs. Still, the social memory of the mother goddess was so deeply rooted to perpetuate occasionally as the accompanying goddess or queen, in places a powerful deity, Kubaba of Phrygia (Figure 6) or the Artemis of Ephesus (Figure 7) eventually to rise Virgin Mary.

Figure 7

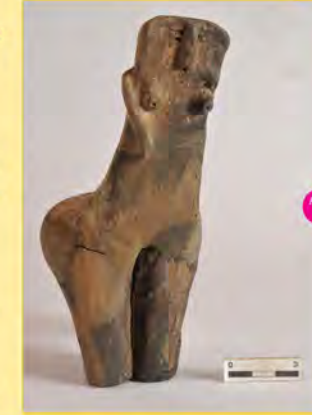

Figure 4

Figure 5

Figure 6

Figure 4.
Asagi Piraz, Late Neolithic; her breasts have shrunk,
her hips have preserved their fullness.
Korhanlı Museum

Figure 5.
Topraktepe female shaped vessel, Chalcolithic period,
Dikizdag Museum

Figure 6.
Iron Age Cybele statue; Esmalî Tamulcu,
Ankara Museum

Figure 7.
Roman Period, Artemis of Ephesus,
Izmir Museum

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ANADOLU
İZLERİ ROOTS OF
PRESENT DAY CIVILIZATION
10 ~ 15 MAY 2022

Meltem Doğan Alparslan

HITTITES: THE BELIEF SYSTEM OF THE FIRST INDO-EUROPEANS IN ANATOLIA

The Hittites, who maintained their existence and state structure for 450 years, created in the Kızılırmak basin one of the most magnificent civilizations, which survived between 1650-1200 BC and broke new ground in history (Figure 1). Since it is the first civilization that established a centralized state there. The community or ruling class in the capital Hattuša (modern Boğazkale in Çorum) unified geographically unmanageable Anatolia (Figure 4) and brought various ethnicities under its rule by adopting syncretism as a state policy. As an empire it allowed a variety of religious beliefs peacefully coexist instead of imposing a single deity in order to establish a more convenient rule over its subjects (Figure 2). We may see this as a policy of toleration, a requisition of ruling an empire (Figure 3 a-b).

Judging from their language, the most important indicator of ethnicity, the Hittites was an Indo-European people. The Hittite language is the oldest member of this language family. Hittite cuneiform archives are the primary source for their history and religion (Figure 4).

The Hittite religion is a cultural mosaic that formed by aggregation of numerous beliefs belonging to different ethnic groups. Along with their own cultural traits, the Hittites embraced many elements from other cultures that they saw convenient. Their pantheon best demonstrates diversity in Hittite religion. The Hittites, who defined themselves as "people with a thousand gods" (Figure 5 a-b), admitted gods of the foreign peoples they conquered to their pantheon retaining their original names.

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ANADOLU
İZLERİ ROOTS OF
PRESENT DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

Figure 1

Figure 1.
Anatolia during the Hittite Period.

Figure 2

Figure 2.
Hattusa - The main scene of Yazılıkaya. At the left center Telip, the Storm God and to his right the Goddess Hebat facing towards him.

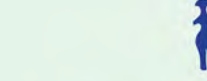

Figure 3 a.
Hattusa - Yazılıkaya Open Air Temple, depiction of twelve Gods.

Figure 3 b.
Hattusa - Yazılıkaya Open Air Temple. Depiction of the Hittite King Tubbalsiya the IV under auspices of the God Sarruma.

Figure 3 a

Meltem Doğan Alparslan

This phenomenon is best illustrated by grouping Hittite gods according to their ethnic origin: Indo-European (Hittite, Palaic, Luwian), Asiatic (Hattic, Hurrian, Sumerian), Indo-Aryan (Ancient Indian), Semitic (Assyrian-Babylonian).

In many societies, there are responsibilities and practices imposed on individuals by religion, which, in Hittite religion, is best demonstrated by "festival rituals." They are celebrated according to a fixed calendar, and although they are quite different from modern festivals, their principal elements can still be observed in modern Anatolian religious practices that are performed in order to deal with favorable or unfavorable natural circumstances: New Year Festival, Sickle Festival, Festival of the Harvest, Vintage Festival, Winter Festival, Spring Festival and Fall Festival etc. There were, in addition, Rain Prayers, Invocation Festivals and Plague Prayers that are still performed (Figure 6).

God Šiu, which is defined as "our God" by The Anitta Text, one of the earliest Hittite documents, later became a general term for "deity." This is actually the Anatolian antecedent of "Deus" in Latin, "Theos" in Greek, hence Zeus, the chief god of the Greek pantheon.

The first mythological tales recorded after the invention of writing by the Sumerians were translated to Hittite by scribes from Sumerian and Akkadian. In this way, thanks to the Hittites, these Mesopotamian tales survived in Anatolia for centuries and were transferred to Western Anatolia then to Europe via Western Anatolia.

Well before the Hittites and after them, Anatolia always remained a multi-cultural bridge, even a keystone that connected the East and the West.

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ANADOLU
İZLERİ ROOTS OF
PRESENT DAY
CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

Figure 4

Figure 4.
A small text found in Hattusa/Boğazkale.

Figure 5 a

Figure 5 a.
A Gold Figurine Representing the Hittite Sun Goddess.

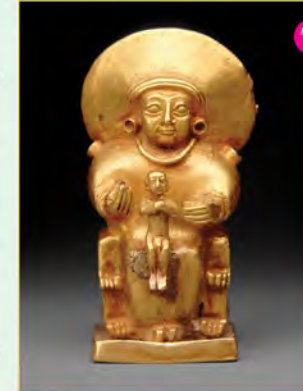

Figure 5 b

Figure 5 b.
A Mountain God Figurine from Hattusa/Boğazkale.

Figure 6.
The scene in relief on the Alaca Höyük orthostat. The king in front of an altar makes an offering to the God. At the far right is a bull symbolizing the Storm God.

Figure 6

Figure 5 b

Aytaç Coşkun

ZERZEVAN CASTLE (882 BC-639 AD) AND SANCTUARY OF MITHRAS - MITHRAEUM (2nd-3th century AD)

Zerzevan Castle is in Diyarbakır province, Çınar district, on the Diyarbakır-Mardin highway. The history of Zerzevan Castle, which is the border garrison of Rome, dates back 3 thousand years to the Assyrian Period (882-611 BC). It is also likely that residential area located on the King's Road during the Persian period (550-331 BC) has been used with an eye to provide road safety. At Roman Period, in the 3rd century AD the main military settlement was built during the Severus Period (198-235 AD).

It can be said that the city walls and buildings of the settlement were restored in the periods of Anastasios I (491-518 AD) and Justinian I (527-565 AD), and some of the constructions were reconstructed and thus the present final state was obtained (Figure 1, 2). The settlement was used until 639 which is the conquest year of the region by the Islamic armies (Figure 3).

Mithraeum was carved into the main rock, nearly in the north of the Zerzevan Castle (Figure 4). On the eastern wall of the structure, there are columns carved into the main rock, a large niches in the middle and two small niches on both sides. On the belts seen on the niches there were traces of symbols belonging to Mithras religion. The plaque on which Mithras' sacrificing the bull scene was carved, was also placed in the big niche in the middle. The crown beam motif as one of the symbols of Mithras is carved on the eastern wall. In one of the small niches there is a rather smoothly carved water or blood bowl and a pool on the ground right in front of it. In addition there are four symmetrical points on the ceiling for hanging during the ceremonies.

Figure 1

Figure 2

Figure 3

Figure 4

Figure 1.
3D Reconstruction of Zerzevan Castle

Figure 2.
Zerzevan Castle, View From Aerial

Figure 3.
Grand Church

Figure 4.
Mithraeum / Sanctuary of Mithras-Mithraeum

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

Aytaç Coşkun

The bull sacrifice was performed in the sacred building outside the temple. At the entrance gate of the structure, the inscriptions and symbols are clearly visible.

The structure is the first Mithras temple to be found on the eastern border of the Roman Empire. It is also one of the best preserved Mithras temples in the world (Figure 5, 6).

The god Mithras, of Indian-Persian origin, is the god of concepts of "agreement and friendship", which means "mediating". Mithras is the god of the sun and the cult is based on worshipping the sun. It is also the symbol of light, war, justice and faith. In the 2nd and 3rd centuries AD, it became rather common in the Roman Empire. In the 4th century AD, it was banned with the spread of Christianity. The teaching of Mithraism, the mystery religion, is about the creation of the world and is also known as the god who controls the universe. The religious ceremonies were secret and closed to the outside.

Zerzevan Castle has both an aboveground and a large underground city. Zerzevan Castle and Mithraeum was inscribed on the UNESCO World Heritage tentative list.

The excavation and restoration studies at Zerzevan Castle, which began in 2014, are still being carried out with cooperation of Ministry of Culture and Tourism and Dicle University, under the chairmanship of Assoc. Prof. Dr. Aytaç Coşkun.

Figure 5

Figure 5.
Temple of Mithras,
View From Inside

Figure 6.
3D Reconstruction
of Mithras Temple

Figure 6

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

Havva İşkan Işık

PATARA - LYCIA FROM APOLLON TO ST. NICHOLAS

The region on the south west of Turkey, today called the Teke Peninsula, is the Lycia of antiquity. These lands belonged to the Lycians, who were recorded as Lukka in the oldest written sources and a cognate of the Luvi people, one of the oldest nations in Anatolia. The Lycians spoke an un-deciphered language which was very close to Luvian but with its own alphabet.

The excavations in the Girmeler Cave near Tlos, one of the most important ancient sites of Lycia, showed that the history of the region and of the Lycians dates as far back as the 11th -10th millennium B.C. and these excavations produced the earliest artefact probably related to the religious system of Lycians, a Late Neolithic figurine (Figure 1). The existence of the Mother Goddess cult, which lasted for millennia throughout Anatolia, in Lycia is understood from a Late Chalcolithic-Early Bronze Age figurine.

The figures at the head of the Lycian Pantheon are Leto, Apollo and Artemis (Figure 2). Leto, a continuation of the Mother Goddess, takes her name from Lycian Lata, meaning woman. Apollo (Figure 3) is Apaluinas who is recorded in Hittite texts and Artemis is Artamu recorded in the Luvi texts. This trio of gods were worshipped in the Sacred Precinct of the Letoon and in the Oracle Center of Apollo at Patara.

Another contribution of Patara to the religious history is the birthplace of Santa Claus of world, St Nicholas. The grave of this great saint, who were born and raised in Patara, is at Myra/Demre (Figure 4).

Figure 1

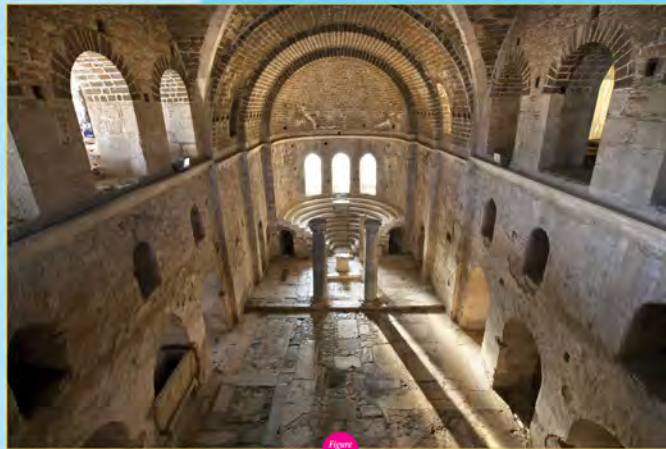

Figure 3

Figure 1

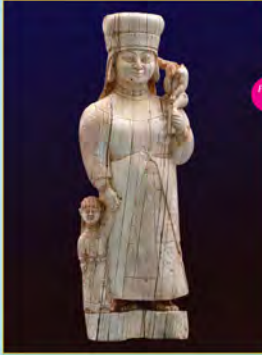

Figure 2

Figure 1
Tlos Girmeler Cave, Prehistoric
Figurine.

Figure 2
Hermis Freyfigurine, Leto with his
children Apollo and Artemis.

Figure 3
Fanois Apaluinas

Figure 4
Church of St. Nicholas in Demre,
Nave, looking east

GÜNÜMÜZ
UYGARLIĞINDA
ANADOLU
İZLERİ

ANATOLIAN
ROOTS OF
PRESENT
DAY
CIVILIZATION

10 ~ 16 MAY 2022

Havva İşkan Işık

The Saints Pregorios and Leo (mid third century) and Saint Methodios (June 20th 312) were martyred in Patara for of their beliefs. It is know that there was also a Jewish community in Patara in this period. The most important person in the Turkish-Muslim culture of Lycia is without doubt Abdal Musa, whose dergah was at Elmalı.

Lycia is known as "Land of Necropoleis" with its various types of burial monuments, especially its sarcophagi and its distinctive rock cut burial chambers which imitate the ancient timber construction techniques of the region. Royal temple tombs like the Nereid Monument (Figure 5), which was removed from Anatolia, gives Lycia in a special place in Anatolian civilisations.

Lycia in antiquity is not only important for its rich cultural heritage and its place within religious history but also for its role in political history.

Montesquieu, one of the leading figures of the Enlightenment stated that "If one had to propose a model of an excellent federal republic, I would chose the republic of Lycia" ("S'il fallait donner un modèle d'une belle république federative, je prendrais la république de Lycie"). One of the places where the Lycian League was convened, which was also taken as an inspiration for the founding constitution of United States of America, is the Council House in Patara, the capital of Lycia, which has been restored by the Turkish Grand National Assembly (Figure 6).

Figure 5
Nereid Monument,
British Museum

Figure 6
Patara Parliament Building

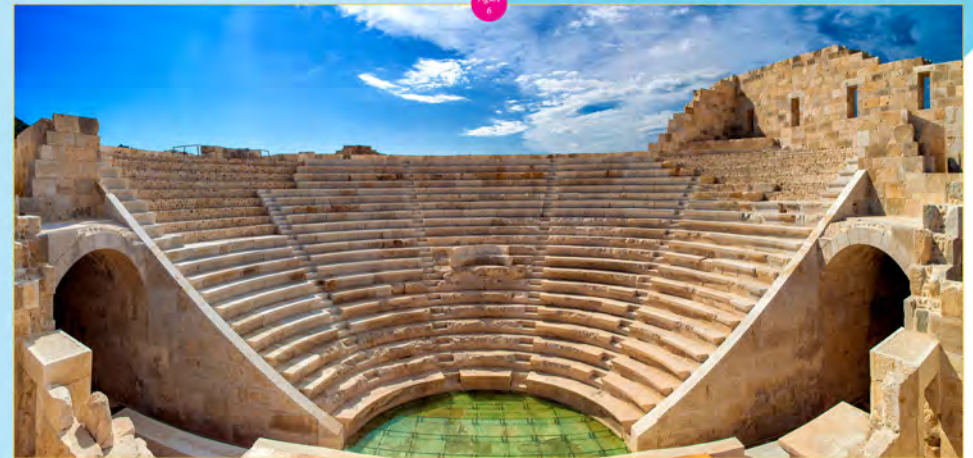

Figure 6

Nicholas Cahill

JEWISH FAITH AND CHRISTIANITY IN SARDIS

The City of Sardis: Sardis was one of the great cities of Anatolia, the home of the Lydians, an indigenous Anatolian people with their own pantheon, distantly related to Hittite, Greek, and other pagan deities of the region. The local Lydian goddesses Cybele and Artemis were worshipped in their own sanctuaries, including the temple of Artemis outside the city, and a sanctuary of Cybele, not yet discovered but probably near the later Bath-Gymnasium complex.

Cybele and Artemis: This relief shows worshippers approaching two Lydian goddesses: Artemis on the left, holding a deer, and Cybele on the right, holding a lion. The relief was found reused in the Roman Synagogue, where many dedications and architectural elements from the sanctuary of Cybele were discovered (Figure 1).

The Synagogue at Sardis: In the Hellenistic period, king Antiochus III transported Jewish settlers from Babylonia to Anatolia, very probably to Sardis, and granted them the right to use their own laws and other privileges. By the Late Roman period, the Jews of Sardis had acquired a portion of the public Bath-Gymnasium Complex and converted it into a Synagogue, the largest in the ancient world. The design is unusual: a colonnaded Forecourt led into a spacious Main Hall, which could have held 1,000 worshippers. In the photo, the building is being prepared for a protective roof (Figure 2). Shrines of the Torah in the Synagogue: At one end of the Main Hall were two small buildings, perhaps serving as shrines for the Torah scrolls. The floors of the building were paved with mosaics, and the walls covered with colored marble. Inscriptions recorded the individuals and families who donated the decoration (Figure 3).

Figure 1

Figure 1.
Cybele and Artemis

Figure 2

Figure 2.
Synagogue Overview

Figure 3.
Synagogue Shrines

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA PRESENT
ANADOLU ROOTS OF
İZLERİ DAY CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

Nicholas Cahill

Menorah from the Synagogue: Near the shrines were found fragments of a monumental marble menorah, dedicated by Socrates. It is typical for these Jewish worshippers to have Greek names (Figure 4).

Apse and Table in the Synagogue: At the other end of the Main Hall was an apsidal seating area, probably for the elders of the Synagogue, and a marble table flanked by lions. The table legs are decorated with eagles from a previous use of these Stones (Figure 5).

Basin with Crosses, from "Byzantine Shops": Just outside the Synagogue was a row of shops, in one of which was a marble basin built from two Roman inscriptions. The large crosses later inscribed into these slabs perhaps expressed the strong Christian identity of the shop owner, and acted to dispel any lingering pagan connections of these texts.

Churches EA and E at Sardis: Sardis was a center of early Christianity, one of the Seven Churches of Asia in the Book of Revelations. The earliest known church building at Sardis is the two-aisled Church EA outside the city walls, dating to the middle of the fourth century. This was later rebuilt as a small Byzantine church. Church M in the Sanctuary of Artemis: In late antiquity the grandest pagan cult at Sardis, the cult of Artemis, was closed, and a small Christian chapel built at its east end of the temple. Part of the surrounding colonnade was also enclosed in the church, and it is possible that the main cella was converted as well. Nearby and within the church were dozens of Christian burials and a possible martyrrium (Figure 6).

Door of the Temple of Artemis: Part of the evidence that the ancient temple was converted to a church are these crosses and words with Christian connotations, such as "Light" and "Life," that cover the door into the temple.

Figure 4

Figure 4.
Synagogue Menorah

Figure 5.
Synagogue Apsse and Table

Figure 6.
Church M in Temple of Artemis.

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA PRESENT
ANADOLU ROOTS OF
İZLERİ DAY CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

Güler Ateş

BERGAMA RED HALL: SACRED BUILDING FOR PAGAN AND MONOTEIST RELIGIONS

Since Pergamon was continuously inhabited after ancient times, it continues to exist as today's Bergama, without falling into oblivion. Among the old quarters of Bergama still rise the remains of a monumental building, named by the population as Red Hall (Figure 1).

The Red Hall, the most monumental building of the lower city from the Roman period, is a temple built in the 2nd century AD during the reign of Emperor Hadrian for a variety of gods, including the Egyptian ones. In order for the temple to be built at this location in the city, it was necessary to obtain an area about 270 meters long and 100 meters wide. For this purpose, two 280-meter-long tunnels were first built in the Selinus River, to channel the water under the sanctuary. The temple complex built on the obtained place consisted of a central structure with a basilical plan flanked by round buildings and a large colonnaded courtyard (Figure 2).

Archaeological research and restoration in the Red Hall have been carried out with interruptions since 1934. The uncovering of sculptural fragments of colossal Egyptian supporting figures during the excavations was the starting point for the interpretation of the Red Hall as a sanctuary dedicated to the Egyptian gods (Figure 3-4). However, with the inscriptions found later, it became clear that this place was a temple dedicated not only to the Egyptian gods, but also to the mother goddess Cybele and other Hellenic gods. In summary, the Red Hall was conceived as a religious center where different cultures and gods were brought together.

Figure 1

Figure 1

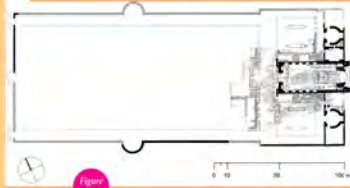

Figure 1

Figure 2

Figure 1.
The ruins of the Red Hall among the old quarters of Bergama (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figure 2.
Floor plan of the Red Hall (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figure 3.
Reconstruction of the supporting figures, each representing an Egyptian deity, in the southern area of the Red Hall (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figure 4.
God Sokhmet, one of the support figures in the south area of the Red Hall, after restoration in 2012 (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Güler Ateş

The Red Hall has preserved this feature throughout the centuries, hosting different faiths. Constructed as a polytheistic temple, the building was converted into a three-nave church no later than the 5th century AD, with the Christianization of the population (Figure 5).

We first learn of the existence of a Christian community in Pergamon from the Revelation of John, the last book of the New Testament, generally held to have been written about 95 AD in the reign of Emperor Domitian. The unknown author, who refers to himself as "servant John", sends a message in seven letters to "the seven churches of [the province of] Asia" (Revelation 1, 4; cf. 1, 11). The long existence of a Jewish community in Pergamum at that time must have facilitated the spread of Christianity there. Such a spiritual environment provided very favorable conditions for the cultivation of Christianity. By the 4th and 5th centuries AD, Christianity had now become permanently established in Pergamon. Undoubtedly, the Red Hall was the main church of Pergamon during the early Byzantine period.

Katip Çelebi, who visited here in 1650 during the Ottoman period, told that this place was called "neither on earth nor in sky" among the people because the place where the Red Hall is located is above the stream. Written sources report that one of the round towers of the Red Hall was still used as a church at the end of the 18th century.

A traveler who visited this place in 1816 tells that the northern tower is used now as a mosque (Figure 6). It is understood that renovations were made in the 1930s to permanently convert the tower into a mosque, and in today's Bergama the northern tower of the Red Hall is still open for worship as Kurtuluş Mosque (Figure 7).

Figure 5

Figure 5.
The view of the central room of the Red Hall from the west. The mosaic and the apse are from the time when it was rebuilt into a church in Byzantine times (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figure 6.
The Red Hall at the beginning of the 18th century as seen by European travelers. The engraving shows the north tower already converted into a mosque and next to it the collapsed minaret. We know that the minaret has been in ruins since

1826. Another important point in the engraving is the visible traces of colored marble lying on the brick walls (Photo: DAI Pergamonarchiv).

Figure 7.
Inside of the north tower of the Red Hall, the Kurtuluş Mosque, was restored and reopened as a mosque in 2018. (Photo: From the website of the architectural firm ETK, which carried out the restoration).

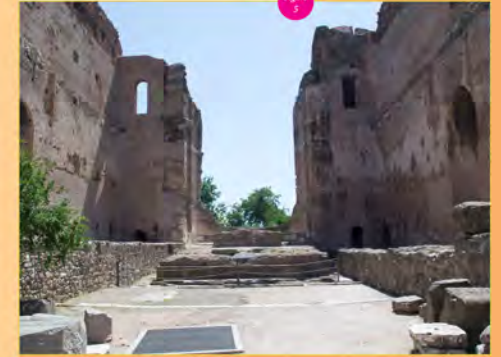

Figure 5

Figure 7

Esra Bideci Türk

FAITH AT EPHESUS : FROM ARTEMIS TO VIRGIN MARY

In Greek mythology, Artemis was the daughter of Zeus and Leto as well as the sister of Apollo. In Roman mythology, her name was Diana. She was the goddess of the wilderness, the forest, the hunting, and the Moon. She was born on the island of Delos, the day before her twin brother Apollo, and midwife her mother along with childbirth. So that, she was worshipped as one of the primary goddesses of childbirth. Her brother Apollo is the representative of the Sun and Artemis is the representative of the Moon.

The Temple of Artemis in Ephesus was recognised as one of the Seven Wonders of the Ancient World. The Temple started to be constructed as a cult place from the 8th century BC and was built in the middle of the 6th century BC with the help of King Kroisos. The temple was renovated and repaired several times and it measures 115x 55 m of 127 columns in Ionic order. Each columns used in the construction of the temple is 18 meters high and was made entirely of marble (Figure 1).

Roman Imperial Period copies of the cult statue found in the Temple of Artemis were found in the Prytaneion excavations at the Ephesus Ruins. The sculptures of "Great Artemis" and "Beautiful Artemis", known as Ephesus Artemis, are exhibited in the Ephesus Museum. The egg-shaped tubers lined up on the chest of the statue are quite striking. It is interpreted as the symbol of the goddess's characteristic feature that symbolizes fertility, prosperity and wealth (Figure 2).

Cybele, known as the goddess of mountains and fertility and the pioneer of Artemis of Ephesus, is of Anatolian origin. The Mother Goddess is defined as "the symbol of motherhood, representing the cycle of development in terms of creativity, fertility, sexuality, birth and child nurturing". The sanctuaries of Kybele are generally rocky (Figure 3).

Figure 1.
Temple of Artemis

Figure 2.
Great Artemis Statue

Figure 3.
Aphêk's Native Side

Figure 4

Figure 2

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

Esra Bideci Türk

The cult of Cybele was first transferred to the Aegean Greek World from the end of the 7th century BC, and then to Rome at the end of the 3rd century BC. During this expansion, the cult of the Mother Goddess first turns into Artemis of Ephesus and then into Magna Mater, and in the period when Christianity spread, the Virgin Mary appears.

In 431, the third consul meeting in Ephesus was held in the Church of Mary (Figure 4). The pilgrimage refers mostly to the tomb of St John, who wrote the Bible. Before the reign of Constantine, a Tetrapylon planned monument was built on the burial chamber of St John. An apse was added to the east in the first half of the 4th century. In the 6th century, it was demolished by virtue of intense visits and a new one was built (Figure 5).

According to belief, before Jesus was crucified on Golgotha Hill in Palestine, he commended her mother Mary to St John. They are believed to come to Ephesus together. The small church, recognised as the House of the Virgin Mary, was discovered by a group under the guidance of the priest Yung in 1891 to which assigned by the Lazarist priest Eugène Poulin.

Pope John XXIII declared it as a place of pilgrimage definitively. Pope Paul VI in 1967, Pope John Paul II in 1979 and Pope Benedict XVI in 2006, visited the House of Virgin Mary, blessed it and registered it as a place of pilgrimage (Figure 6).

Figure 5

Figure 6

Figure 4

Figure 4.
Church of the Virgin
Mary of Ephesus

Figure 5.
Basilica of St John

Figure 6.
Virgin Mary House

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY CIVILIZATION
10 ~ 16 MAY 2022

Peter Talloen

FAITH IN SAGALASSOS: IMPERIAL CULT AND CHRISTIANITY IN ANATOLIA

When the ancient region of Pisidia was incorporated into the Roman Empire by the emperor Augustus in 25 BCE, as manifested by the foundation of several Roman colonies in the region and the construction of the Via Sebaste or Imperial Highway that encircled it (Figure 1), the city of Sagalassos was quick to realize the potential of this historic development. From the very beginning of Roman rule, the people of Sagalassos displayed their commitment to the Empire. Roman power and its personification, the emperor, were most noticeably absorbed into civic life through the imperial cult. This worship of the emperor was manifested through several imperial sanctuaries, monuments such as the triumphal arches that were built in honour of the emperor Claudius (41-54 CE) at the entrances to the Upper Agora (Figure 2), colossal images of the emperors like those of Hadrian (117-138 CE) and Marcus Aurelius (161-180 CE) found in the Roman Baths (Figure 3), and religious festivals that included popular spectacles such as gladiator fights and wild animal hunts. The success of Sagalassos in its communication strategy with Rome is reflected by the acquisition of honorific titles. Much vaunted on its monuments, they are proclaimed, for instance, on the base for the effigy of the emperor Caracalla erected on the Upper Agora by "the city of the Sagalassians, first of Pisidia, friend and ally of the Romans", in 212 CE. Such privileges awarded by Rome allowed Sagalassos to assert its primacy over the other cities of the region and become the centre of Pisidia.

Figure 3

Figure 1. Inscription erected during the reign of Tiberius (14-15 CE) in the territory of Sagalassos along the Via Sebaste, establishing the regulations for the use of the cursus publicus or public transport system (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 2. View of the arches of emperor Claudius (41-54 CE) at the southern entrance to the Upper Agora at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 3. Marble head of colossal acrolithic statue of emperor Hadrian (117-138 CE) erected in the Roman Baths at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 1

Figure 2

GÜNÜMÜZ
UYGARLIĞINDA
ANADOLU
İZLERİ

ANATOLIAN
ROOTS OF
PRESENT
DAY
CIVILIZATION

10 ~ 15 MAY 2022

Peter Talloen

Like elsewhere, the globalization of the ancient world brought about by Roman rule resulted in the introduction of foreign cults. In Sagalassos the latter comprised the cults of the Egyptian deities Isis, Harpocrates and Sarapis. The adoption of those deities was due to close commercial and social contacts of the city with the land of the Nile. One of the eastern religions introduced during the Roman imperial period was Christianity.

Making use of the connectivity made possible by Rome, Saint Paul travelled on the Via Sebaste on his way to visit the long-established communities of Jews (Figure 4) and God-fearers in the region. His first missionary journey (46-49 CE) would lay the foundations for the establishment of Christianity as the dominant religion of Late Antiquity. This rise of Christianity caused major reorganizations in the religious life of Sagalassos. The religious transformation became especially visible in the 6th century AD when the urban landscape became dominated by numerous early Christian churches, such as the large transept basilica built in the former stadium.

Additionally, pieces of jewelry as well as utilitarian objects, such as oil lamps, started to display Christian symbols like crosses and fishes, or Biblical Scenes like the Sacrifice of Isaac (Figure 5). Furthermore, terracotta figurines representing military saints on horseback were produced in the tradition of the local rider-gods (Figure 6), to ensure divine protection, making the link with indigenous polytheism as part of the conversion process. Practice of the Christian faith at Sagalassos also included pilgrimages to important shrines of Christianity, such as the tomb of Saint John the Theologian at Ephesus, where typical ampullae or pilgrims' flasks holding sanctified earth, oil or water, were sold.

Figure 4

SA-2002-DA1-134D

Figure 5

SA-1996-UA-131

Figure 6

Figure 4. 5th century CE mould-made oil lamp produced at Sagalassos and depicting a Jewish man (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 5. 5th-6th century CE mould-made oil lamp produced at Sagalassos and depicting the Sacrifice of Isaac (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Figure 6. 5th century CE terracotta figurine of a warrior on horseback produced at Sagalassos (courtesy of Sagalassos Archaeological Research Project).

Mustafa Şahin

NIKAIA (İZNİK) IN THE INSTITUTIONALIZATION OF CHRISTIANITY DOCTRINE

The ancient city of Nikaia is well known in Christian circles as the place from which an early and important statement of faith was issued: The Nicene Doctrine. In Iznik, where the Councils that shaped the institutionalization of Christianity were held, continue uninterrupted archaeological underwater excavations in the remains of the multi-levels basilica church which the oldest phase from 1st century BC and was discovered in 2014.

Remains of a basilica church is depth of 2 meters and approximately 50 meters off the shore of Lake Iznik (Figure 1). Temenos wall whose function is not fully understood turns its north to the southwest corner of the church.

The dimensions of the three-nave church are 40 x 20 meters. There is an open U-shaped ruin in the atrium (Figure 2). Excavations in this area have been continuing since 2019. This section was filled with broken stones before it was abandoned in the middle of the 13th century AD. The coin of the 1st century BC found in the lower levels indicates that there was an earlier architecture here.

In the sector excavated for approximately 1.50 m, a row of wooden beams measuring 20 x 20 cm was exposed at the bottom row of the walls built with large block stones. The underwater excavations are transported as a heavy finds such as stone artifacts with the help of airbags.

The coins of the Eastern Roman Emperors Valens (364-378 A.D.) and Valentinianus (378-383 A.D.) found in two tombs under the bema wall of the Basilica Church. It shows that it was built after 390 A.D. During the 2019-2021 excavations, numerous scyhate coins were found that dates back to 11-13 A.D. Among them, the latest one is III. Ioannes Doukas Vatatzes coin that is dated between 1221 and 1254. This coin is important because it shows that the well was filled in the middle of the 13th century B.C. (Figure 3).

Figure 1

Figure 2

Figure 3

Figure 1. Remains of a basilica church discovered in 2014, depth of 2 meters and approximately 50 meters off the shore of Lake Iznik.

Figure 2. The dimensions of the three-nave church are 40 x 20 meters.

Figure 3. The coins of the Eastern Roman Emperors Valens (364-378 A.D.) and Valentinianus (378-383 A.D.) found in two tombs under the bema wall of the Basilica Church. Numerous scyhate coins that dates back to 11-13 A.D. (blue coins) and III. Ioannes Doukas Vatatzes coin that is dated between 1221 and 1254 (orange).

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY CIVILIZATION
10 ~ 15 MAY 2022

Mustafa Şahin

Liturgical finds: terracotta seal with the image of Christ the Pantocrator, relic cross, pendentive cross in the form of a Greek, bronze rings with the image of a cross on them, terracotta katzion, lead seal of St Barruc of Wales (Figure 4). Daily life finds: bronze buttons, coloured glass bracelet, bronze belt buckles, terracotta jug from 13th Century AD, glass bracelet and container fragments (Figure 5).

Pre-church finds: C. Papirius Carbo coin (62-59 BC.) from Prusa a.O., Roman Emperor Antoninos Pius coin (138-161 A.D.), erotic oil lamp, terracotta oil lamps from 1st - 2nd century A.D. (Figure 6).

Figure 5

Figure 4. Liturgical objects among the Basilica Finds.

Figure 5. Daily life finds from the Basilica Church: 13th Century terracotta jug (middle), glass bracelet and container fragments (lower and right).

Figure 6. Some finds that belongs to the period that is considered to be belonging to the temple phase, before the Basilica Church. The earliest finds found to date is the Prusa a.O. by C. Papirius Carbo, dated back in 62-59 BC. impressed bronze coin (top).

GÜNÜMÜZ ANATOLIAN
UYGARLIĞINDA ROOTS OF
ANADOLU PRESENT
İZLERİ DAY CIVILIZATION
10 ~ 15 MAY 2022

Figure 4

Figure 6

Engin Akyürek

BYZANTINE PAINTING IN ANATOLIA

The painting art of the Byzantine empire, which was the existence of the Roman Empire in Eastern lands, in its early phase continued the naturalistic style of the Roman painting. Religious painting, which was in search of the new Christian iconography, mostly used the iconographic patterns of Roman painting by adding Christian content. It was only after the Iconoclast period that Christian painting found its original character.

The Iconoclast period, in which figurative paintings in churches were banned, was effective in Anatolia and the capital between 726-843, and examples of religious painting from the early Byzantine period before Iconoclasm have not survived in Anatolia. The few examples that have survived are generally floor mosaics (Figure 1) or tomb decorations. In the iconoclast period, instead of the figurative decorations removed from the church walls, cross motifs, vegetal and geometric decorations were used (Figure 2).

Figure 1.
Painting: Great Palace mosaic,
Istanbul Mosaic Museum

Figure 2.
Cross on the ceiling, İskender Çarşısı, Cappadocia

Figure 3.
Birth of Christ (Nativity), Karanlık Church, Cappadocia

GÜNÜMÜZ
UYGARLIĞINDA
ANADOLU
İZLERİ

ANATOLIAN
ROOTS OF
PRESENT
DAY
CIVILIZATION

10 ~ 16 MAY 2022

Figure 1

Figure 2

Engin Akyürek

Byzantine painting reached its maturity in the Middle Byzantine period (9th-13th centuries). The figures have been detached from the worldly reality to a large extent, and naturalism has evolved into a transcendent, spiritual reality. In iconic religious figures, the representation of a supernatural spiritual entity has come to the fore instead of imitating nature.

On the other hand, how religious subjects and persons should be depicted were standardized. These stylistic and iconographic features were maintained until the last phase of Byzantium (Figure 3, 4, 5).

The last period of Byzantium (1261-1453) witnessed a cultural revival similar to the Renaissance in the West. In painting, elegant figures in action, the architecture and a piece of nature were arranged to create a perception of a real space. Examples are from Istanbul, as Byzantium was largely confined to its capital and its immediate surroundings in its last period (Figure 6).

Figure 5

Figure 4

Figure 6

Figure 4.
Icons: İskender Çarşısı,
Cappadocia

Figure 5.
Crucifixion of Christ,
Karanlık Church, Cappadocia

Figure 6.
Harrowing of the Hell (Anastasis),
Kariye Church, Istanbul

EVENT ORGANIZATION COMMITTEE MEMBERS AND PARTICIPANTS' CVS
ETKİNLİK DÜZENLEME KURULU VE KATILIMCILARIN KISA ÖZGEÇMİŞLERİ

Dr. Hasan Ulusoy

Ambassador Dr. Hasan Ulusoy has served in his early diplomatic career in France (twice in the Council of Europe), Nigeria, Iran, Switzerland, and then as ambassador in Niger, Bulgaria and currently in Belgium since January 2020. He is the holder of PhD in international relations. His academic works include academic articles and a book written in his areas of expertise, as well as teaching and giving lectures in universities. Ambassador Ulusoy, in his last post at the headquarter as DG for multilateral political affairs, also carried out tasks as Vice-Chair of the Steering Committee on UNRWA on behalf of the UN Secretary General and as Chief Responsible for the organization of UN World Humanitarian Summit in Türkiye in 2016.

Büyükelçi Dr. Hasan Ulusoy diplomatik kariyerinde Fransa'da (iki kez Avrupa Konseyi'nde), ardından Nijerya, İran, İsviçre'de çeşitli kademlerde görev yapmış, ardından Bulgaristan, Nijer ve Ocak 2022'den bu yana Belçika'da büyükelçi olarak görev yapmaktadır. Uluslararası ilişkiler doktorası bulunmaktadır. Akademik çalışmaları, makaleleri ve uzmanlık alanlarında yazdığı bir kitap yanında üniversitelerde ders de vermektedir. Büyükelçi Ulusoy, çok taraflı siyasi ilişkilerden sorumlu Genel Müdür olarak merkezdeki son görevinde, BM Genel Sekreteri adına UNRWA Yönlendirme Komitesi Başkan Yardımcısı ve 2016 yılında Türkiye'de düzenlenen BM Dünya İnsani Zirvesi'nin organizasyonundan sorumlu olarak görev yapmıştır.

Prof. Dr. Demet Binan

Prof. Dr. Demet ULUSOY BİNAN received her bachelor's degree in Architecture from Istanbul State Architecture and Engineering Academy, her master's and doctorate degree in Architectural Survey and Restoration Program in Yıldız Technical University. She has been a academic member of Mimar Sinan Fine Arts University since 1985. Her specialist and works are in the conservation and management of cultural heritage. She served as a Member of the "UNESCO Istanbul World Heritage Sites Monitoring and Steering Committee" and the "Head of the Istanbul World Heritage Sites Advisory Board". She is currently the "Head of the Bergama Multi-Layered Cultural Landscape World Heritage Site Advisory Board". She is a member of ICOMOS and EAA.

Prof. Dr. Demet Ulusoy Binan Mimarlık lisans derecesini İstanbul Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nden, yüksek lisans ve doktora derecesini Yıldız Teknik Üniversitesi Mimari Rölöve ve Restorasyon Programı'nda almıştır. 1985 yılından bu yana Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. Kültürel mirasın korunması ve yönetimi konusunda uzmanlığı ve çalışmaları bulunmaktadır. UNESCO İstanbul Dünya Miras Alanları İzleme ve Yönlendirme Kurulu Üyesi ve İstanbul Dünya Miras Alanları Danışma Kurulu Başkanı olarak görev yapmıştır. Halen Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzajı Dünya Miras Alanı Danışma Kurulu Başkanı'dır. ICOMOS ve EAA üyesidir.

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan

Born İstanbul 1943; degrees in İstanbul University, Prehistory Department, under H.Çambel, specializing mainly on the Neolithic era, conducted several excavations and surface surveys among them Çayönü, Yarımburgaz and Aşağı Pınar; currently leading open-air site museum and heritage management projects in Eastern Thrace. History of archaeology, politics in archaeology and environmental archaeology are among his specializations. Academic institutions he is affiliated includes National Academy of Sciences (NAS), Academia Europea, Shanghai Archaeological Forum and panel member to European Research Commission (ERC) (2013-2021); he has received numerous awards including Turkish Academy of Sciences (2001), Vehbi Koç Foundation (2008) the "Cavaliere" medal of Italy, Chamber of Architects (2020). He has published 24 books and 343 academic papers on archaeology and heritage.

İstanbul 1943 doğumlu; akademik yaşamını İstanbul Üniversitesi Prehistoriya Anabilim Dalı'nda H. Çambel'in öğrencisi olarak sürdürerek Neolitik dönem üzerine uzmanlaşmış, aralarında Çayönü, Yarımburgaz ve Aşağı Pınar'ın olduğu 25 kazı çalışması ve yüzey araştırması yürütmüştür; halen Trakya'da Açık Hava Müzeleri ve Kültürel Miras projelerini sürdürmektedir. Diğer ilgi alanları arasında arkeoloji tarihi, arkeoloji politikaları ve çevresel arkeoloji bulunmaktadır. Üyesi olduğu önemli uluslararası bilim kurulları arasında Amerika Birleşik Devletleri Bilimler Akademisi (NAS), Academia Europa, Şanghai Arkeoloji Forumu, Avrupa Bilim Kurulu (ERC) panel üyeliği (2013 - 2021), aldığı ödüller arasında TÜBA Hizmet ödülü (2001), Vehbi Koç Vakfı (2008) ve İtalya Devlet "Cavaliere" Nişanı ve Mimarlar Odası (2020) ödülleri bulunmaktadır. Arkeoloji ve kültürel miras üzerine 24 kitap ile 343 bilimsel makalesi vardır.

Prof. Dr. Fahri Işık

Fahri Işık; He was born in 1944 in Malatya. He completed his primary and secondary education (1949-1960) there; He completed his undergraduate education in Archeology in Ankara University (1961-1965), and his doctorate in Classical Archeology at Bonn University (1967-1973) on behalf of the Ministry of National Education. In 1973, he became Dr. Assistant, in 1976 Associate Professor and Professor in 1983. He established Archeology departments at Atatürk University in 1973, Akdeniz University in 1990 and Mehmet Akif Ersoy University in 2008; also he established Lycian Civilizations Research Center in 1992 and Lakes Region Civilizations Research Centers in 2014. He started the excavations in Patara in 1988 and Kibyra in 2006. Scientific member responsible for Anatolian garland sarcophagi at the German Archaeological Institute Sarcophagus-Corpus. He has 10 books and about 100 articles, mostly in foreign languages. He is known for his writings on the Anatolian Luwian peoples, not the Hellenes, who created the Western Civilization. He speaks German. Married, with three children.

Fahri Işık; 1944 Malatya doğumlu. İlk ve Orta öğrenimini (1949-1960) orada; Arkeoloji Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi (1961-1965), doktorayı Milli Eğitim Bakanlığı adına Bonn Üniversitesi (1967-1973) Klasik Arkeoloji bölümlerinde tamamladı. 1973'te Dr. Asistan, 1976'da Doçent ve 1983'te Profesör oldu. 1973'te Atatürk, 1990'da Akdeniz ve 2008'de Mehmet Akif Ersoy üniversitelerinde Arkeoloji bölümlerini; 1992'de Lykia Uygarlıkları ve 2014'te Göller Yöresi Uygarlıkları araştırma merkezlerini kurdu. 1988'de Patara ve 2006'da Kibyra kazılarını başlattı. Alman Arkeoloji Enstitüsü Lahit-Corpus'ta Anadolu girlandlı lahitlerinden sorumlu bilimsel üye. Çoğu yabancı dilde 10 kitabı ve 100 dolayında makalesi var. Batı Uygarlığı'nı yaratanların Hellenler değil, Anadolu Luvi halkları olduğu üzerine yazdıklarıyla tanınmakta. Almanca bilir. Evli, üç çocuklu.

Prof. Dr. Mustafa Şahin

Mustafa Şahin was born in Erzurum in 1964. He was completed the PhD thesis with topic “Grave and Votive Stela origin of Miletoupolis” in 1994.

His Habilitation is “Hellenistische Kohlenbecken mit figürlich verzierten Attaschen aus Knidos”. He was appointed to professorship in 2003. He is head of department of Archeology in Bursa Uludag University since 2005. He attended Knidos Excavation between 1990-2001. He has conducted Myndos excavation between 2005-2015. He is head of underwater excavation in İznik Lake. He has conducted the archaeological Survey in Bursa and Surrounds since 2006. He is scholarship holder of British Academy and The Foundation of Alexander von Humboldt.

Mustafa Şahin 1964 yılında Erzurum’da doğdu. “Miletupolis Kökenli Figürlü Mezar Stelleri ve Adak Levhaları” isimli Doktora tezini 1994 yılında tamamladı. Habilitasyonu, “Knidos’tan Figürlü Hellenistik Dönem Mangalları”dır. 2003 yılında profesörlüğe atandı. 2005 yılından itibaren Bursa Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölüm Başkanlığı görevini yürütüyor. 1990-2001 yılları arasında Knidos Kazısına katıldı. 2005-2015 yılları arasında Myndos kazısını yürütmüştür. İznik Gölü’nde sualtı kazı başkanıdır. 2006’dan beri Bursa ve Çevresinde Arkeolojik Yüzeysel Araştırmasını yürütmektedir. British Academy ve The Foundation of Alexander von Humboldt bursiyeridir.

Dr. Koert Debeuf

Dr. Koert Debeuf (1974) holds an MA in History and a PhD in Philosophy. He is research fellow at the Institute for European Studies (BSOG) at the VUB and at the Centre for the Resolution of Intractable Conflict, Harris Manchester College, Oxford University. He lived in Cairo from 2011 to 2016 from where he travelled extensively through the MENA region. He is a former Editor in Chief of the EUobserver, a former advisor, speechwriter and spokesperson of the Belgian Prime Minister and a former Chief of Staff of the president of the liberal group in the European Parliament. Debeuf is the author of four books, some of which have been translated into Arabic and Japanese. He is also president of the Belgian Association for the Study of Religions.

Dr. Koert Debeuf (1974) yüksek lisansını tarih, doktorasını felsefe alanında tamamlamıştır. Şu anda VUB’daki Avrupa Araştırmaları Enstitüsü’nde (Institute for European Studies-BSOG) ve Oxford Üniversitesi Harris Manchester College, Süreduran Çatışmalar İçin Çözüm Merkezi’nde (Centre for the Resolution of Intractable Conflict) araştırmacı olarak çalışmaktadır. 2011 ile 2016 arasında Kahire’de geçirmiş ve bu süreçte Yakın Doğu ve Kuzey Afrika’nın hemen her tarafını gezmiştir. EUobserver’in eski Baş Editörü, Belçika Başbakanı’nın eski danışmanı, metin yazarı ve basın sözcüsü olmasının yanı sıra, Avrupa Parlamentosu’ndaki liberal grubun başkanının eski personel şefidir. Debeuf, bazıları Arapça ve Japoncaya çevrilmiş dört kitabın yazarıdır. Aynı zamanda Belçika Din Araştırmaları Derneği’nin de başkanıdır.

Assoc. Prof. Dr. Meltem Doğan Alparslan

Born in Elazığ/Türkiye, 1972; degrees in İstanbul University, Hittitology Department, under Ali Dinçol, specializing mainly on the Ancient Languages (Hittites, Luwian, and Anatolian Hieroglyphics) and Cultures, participated several excavations and surface surveys among them Boğazköy/Hattusa, Alacahöyük, Ortaköy/Sapinuwa, Oylum Höyük, Tatarlı Höyük, Çine Tepecik, Şarhöyük, Kahramanmaraş as a philologist. Her specializations are among political and cultural history of Hittite, history of ancient religions, comparative mythology and religions in ancient time, ancient languages (cuneiform and hieroglyphic writing systems). She was awarded with the Scientist with Outstanding Success of Turkish Academy of Sciences in 2009 in the (TÜBA-GEBİP). Academic institutions she is affiliated includes Societas Anatolica (Paris), Turkish Institute of Archeology (TEBE), Turkish, American Scientific Researches Institut (ARIT) and German Archaeological Institute (DAI). She has published 4 books and 58 academic papers on hititology and philology.

1972 yılında Elazığ/Türkiye'de doğdu; İstanbul Üniversitesi Hititoloji Bölümü'nde lisans eğitimi aldı. Aynı kürsüde Ali Dinçol danışmanlığında yüksek lisans ve doktora tezlerini yaptı ve projeler yürüttü. Ağırlıklı olarak Eskiçağ Dilleri olan Hititçe, Luwice ve Anadolu Hieroglifleri ve kültürler konusunda uzmanlaştı. Filolog olarak katıldığı arkeolojik kazı çalışmaları ve yüzey araştırmaları arasında Boğazköy/Hattusa, Alacahöyük, Ortaköy/Sapinuwa, Oylum Höyük, Tatarlı Höyük, Çine Tepecik, Şarhöyük, Kahramanmaraş sayılabilir. Uzmanlık alanları Hitit siyasi ve kültürel tarihi, eski dinler tarihi, karşılaştırmalı mitoloji ve eskiçağ dinleri, eskiçağ dilleri (çivi yazısı ve hiyeroglif yazı sistemleri) üzerinedir. 2009 yılında (TÜBA-GEBİP) Türkiye Bilimler Akademisi Üstün Başarı ile Bilim İnsanı ödülüne layık görüldü. Bağlı olduğu akademik kurumlar arasında Societas Anatolica (Paris), Türk Arkeoloji Enstitüsü (TEBE), Türk-Amerikan İlmi Araştırmalar Enstitüsü (ARIT) ve Alman Arkeoloji Enstitüsü (DAI) bulunmaktadır. Hititoloji ve filoloji alanında yayınlanmış 4 kitabı ve 58 akademik makalesi bulunmaktadır.

Assoc. Prof. Dr. Aytaç Coşkun

He was born in Ankara in 1980. He completed his Bachelor degree, Master's degree and PhD. at Ankara University, Archaeology Department. He made some academic studies in Greece, Austria and Germany while studying his Phd. He participated in many works at home and abroad. He received many project awards from American Research Institute-Türkiye, German Archaeology Institute-Berlin and Suna-İnan Kıraç Mediterranean Civilizations Research Institute. He has many research articles published in international and national journals, books and papers presented and published in international congresses. Aytaç Coşkun, who carries out many excavations, surface surveys, projects and still works as an Associate Professor in Archaeology Department at Dicle University, has been carrying out excavations in Zerzevan Castle, which is the Roman Empire Border Garrison in Diyarbakır since 2014.

1980 yılında Ankara'da doğdu. Lisans, Yüksek Lisans ve Doktorasını Ankara Üniversitesi, Klasik Arkeoloji Bölümü'nde tamamladı. Doktorasının bir bölümünde Yunanistan, Avusturya ve Almanya'da çalıştı. Yurtdışı ve yurtiçi birçok çalışmada görev aldı. Amerikan Araştırma Enstitüsü-Türkiye, Alman Arkeoloji Enstitüsü-Berlin, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü'nden proje ödülleri kazandı. Uluslararası ve ulusal dergilerde yayınlanmış çok sayıda araştırma makaleleri, kitapları, uluslararası kongrelerde sunulmuş ve basılmış bildirileri bulunmaktadır. Birçok kazı, yüzey araştırması, projeler yürüten ve halen Dicle Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü'nde Doçent olarak görevini sürdüren Aytaç Coşkun 2014 yılından bu yana Diyarbakır İli'ndeki Roma İmparatorluğu Sınır Garnizonu olan Zerzevan Kalesi kazılarını gerçekleştirmektedir.

Prof. Dr. Havva Işık Işkan

Prof. Dr. Havva Işık (Işkan) was born in Kütahya. After graduating from high school, she went to Istanbul to continue her education. Her passion for archaeology led her first to the Faculty of Letters of the University of Istanbul and then to the Philipps University of Marburg, where she successfully completed her PhD. In 1988, she returned to Türkiye and began working at Ataturk University in Erzurum. In 1990 she became one of the three founding members of the Archaeology Department of Akdeniz University in Antalya, where she continues her academic activities and extensive projects. She has been working since 1988 in the ancient city Patara; she has been leading the extensive excavation and restoration works there since 2009.

Kütahya'da doğdu. Liseden mezun olduktan sonra eğitimine devam etmek için İstanbul'a gitti. Arkeolojiye olan tutkusu onu önce İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne, ardından Marburg Philipp Üniversitesi'ne yönlendirdi ve burada doktorasını başarıyla tamamladı. 1988 yılında Türkiye'ye dönerek Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde çalışmaya başladı. 1990 yılında halen akademik faaliyetlerini ve kapsamlı projelerini sürdürdüğü Antalya Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nün üç kurucu üyesinden biri oldu. 1988 yılından bu yana Patara Antik Kenti'nde çalışmakta; 2009 yılından bu yana da oradaki kapsamlı kazı ve restorasyon çalışmalarını yönetmektedir.

Prof. Dr. Nicholas Cahill

Prof. Dr. Nicholas Cahill He is professor of Greek and Roman art and archaeology in Department of Art History at University of Wisconsin-Madison. After receiving his undergraduate education at the University of Michigan, and he completed his master's and doctorate at the University of California.. Since 2008, he is director of Sardis Expedition. His research interests vary from Greek and Roman art and archaeology to Near Eastern and especially Anatolian art and archaeology. He is also an expert on Greek city planning and social organization, interrelations between Greece and the Near East and also Achaemenid Persia. He is author of numerous articles and books and his books include Household and City Organization at Olynthus, Love for Lydia. A Sardis Anniversary Volume Presented to Crawford H. Greenewalt, jr and The Lydians and Their World.

Wisconsin-Madison Üniversitesi Sanat Tarihi bölümünde Hellen ve Roma sanatı ve arkeolojisi profesörü olarak çalışmaktadır. Lisans eğitimini Michigan Üniversitesi'nde aldıktan sonra, yüksek lisans ve doktorasını California Üniversitesi'nde tamamlamıştır. 2008 yılından beri Sardis kazılarının başkanlığını yapmaktadır. Araştırma konuları Hellen ve Roma sanatı ve arkeolojisi, Yakın Doğu ve özellikle Anadolu sanatı ve arkeolojisi ağırlıklıdır. Ayrıca Hellen kent planlamacılığı ve sosyal organizasyonları, Yunanistan ve Yakın Doğu ilişkileri ve Akamenid Persia konularında da uzmandır. Çok sayıda makale ve kitabın yazarıdır ve kitapları arasında Household and City Organization at Olynthus, Love for Lydia. A Sardis Anniversary Volume Presented to Crawford H. Greenewalt, jr and The Lydians and Their World (Lidyalılar ve Dünyaları) sayılabilir.

Assoc. Prof. Dr. Güler Ateş

She studied classical archaeology and Byzantine archaeology at the universities of Istanbul and Heidelberg. In 2004 she completed her PhD in Heidelberg on "The Red Fine Ceramics of Aizanoi". Between 2004 and 2013 she worked as a research assistant at the University in Heidelberg and at the German Archaeological Institute. She has participated in the various excavations of the DAI in Türkiye. Since 2006, she has been working on the excavation in Pergamon by DAI as co-director. Her research areas are ceramic materials from Hellenistic and Roman periods, as well as the cult of the Mother Goddess, outdoor sanctuaries and local cults in Anatolia. She has 1 book and 32 scientific articles.

Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi'nde; ikinci lisans ve doktora eğitimini ise Almanya'da Heidelberg Üniversitesi Klasik Arkeoloji ve Bizans Arkeolojisi bölümlerinde yaptı. 2004 yılında, "Die Rote Feinkeramik von Aizanoi" başlıklı doktora tezini tamamladı. 2004 ile 2013 yılları arasında Heidelberg Üniversitesi'nde ve Alman Arkeoloji Enstitüsü'nde araştırmacı olarak çalıştı. 2014 yılından beri Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Başta Aizanoi ve Pergamon olmak üzere, DAI'nin Anadolu'da yürüttüğü çeşitli kazılarda uzman olarak çalıştı. 2006 yılından beri çalıştığı Pergamon kazılarında halen kazı başkan yardımcılığı görevini yürütmektedir. Uzmanlık alanları Hellenistik ve Roma Dönemi seramiği; Anatanrıça kültü, açık hava kutsal alanları ve Anadolu'da yerel kültürler gibi konulardır. Bu konularda yazılmış 1 kitap ve 32 adet bilimsel makalesi bulunmaktadır.

Esra Bideci Türk

She was born on October 2, 1980 in Ankara. She graduated from Anadolu University Classical Archaeology (2003) and Hacettepe University Archaeology Master's Degree Program (2007). She is currently doing her doctorate in Ege University, Classical Archaeology. Her undergraduate education is on Hellenistic Sculpture, her graduate education is on gem and cameo, her doctoral thesis is on necropolis. She worked as a student in Çavluhisar Necropolis (2001) during her undergraduate education, as an archaeologist in Laodikeia (2003) and Panaztepe (2005, 2006) after her graduation, and as a representative of the Ministry of Culture in Klazomenai (2009), Aizanoi (2010), Limyra (2011), Smintheion (2012) and Ephesus Ancient City. After completing the formation education at Ege University and creative drama education, she carries out archeology studies with preschool and primary school children. She has been working as an archaeologist at the Ephesus Museum since 2006.

02.10.1980 yılında Ankara'da doğmuştur. Anadolu Üniversitesi, Klasik Arkeoloji (2003) ve Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Yüksek lisans (2007) mezunudur. Ege Üniversitesi Klasik Arkeoloji bölümünde doktora yapmaktadır. Lisans eğitimi Hellenistik heykel, Yüksek Lisans eğitimi gem ve cameo, Doktora tezi nekropol üzerinedir. Lisans eğitimi sırasında Çavluhisar Nekropolü'nde (2001) öğrenci olarak, mezuniyetinden sonra Laodikeia (2003) ve Panaztepe'de (2005-2006) arkeolog olarak, Klazomenai (2009), Aizanoi (2010), Limyra (2011), Smintheion (2012) ve Efes Antik Kenti'nde (2015) Kültür Bakanlığı temsilcisi olarak çalışmıştır. Ege Üniversitesi'nde formasyon eğitimi ile yaratıcı drama eğitimini tamamlayarak okul öncesi ve ilköğretim seviyesindeki çocuklarla birlikte arkeoloji çalışmaları yürütmektedir. 2006 yılından beri Efes Müzesi'nde arkeolog olarak çalışmaktadır.

Dr. Peter Talloen

(Brugge, 1974) studied Archaeology at the University of Leuven, Belgium. His doctoral research (PhD 2003) focused on the religious practices in ancient Pisidia (SW Türkiye) from the Hellenistic to the Byzantine period. During his postdoctoral study of the Christianisation of Pisidia at Leuven (2003-2006), he specialised in the Christianisation of space and material culture. After research fellowships of the British Institute of Archaeology in Ankara (2011-2012) and the Research Center for Anatolian Civilizations of Koç University in Istanbul (2012-2013) he returned to Leuven as a postdoctoral researcher (2013-2018), to study the urbanisation process at the city of Sagalassos, as well as the religious life of its inhabitants. Since 2019, he is Assistant Professor of Classical Archaeology at the Süleyman Demirel University in Isparta.

(Brugge, 1974) Belçika Leuven Üniversitesi'nde Arkeoloji okudu. Doktora araştırması (PhD 2003), Hellenistik dönemden Bizans dönemine kadar antik Pisidia'daki (GB Türkiye) dini uygulamalara odaklandı. Leuven'de (2003-2006) Pisidia'nın Hristiyanlaştırılması üzerine doktora sonrası çalışması sırasında, kentsel mekanın ve maddi kültürün Hristiyanlaştırılmasında uzmanlaştı. Ankara'daki İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nün (2011-2012) ve İstanbul'daki Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi'nin (2012-2013) araştırma burslarından sonra doktora sonrası araştırmacı olarak (2013-2018) Leuven'e döndü ve Sagalassos kentleşme süreci ve sakinlerinin dini hayatını araştırdı. 2019 yılından bu yana Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi'nde Klasik Arkeoloji Bölümü'nde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Engin Akyürek

After serving as the chair of the Byzantine Art History division at, Department of History of Art, İstanbul University. between 2012 and 2014, he has been working as founding director of "Stavros Niarchos Foundation, Center for Late Antique and Byzantine Studies at Koç University since 2015. After graduating from METU, Faculty of Administrative Sciences, Department of Public Administration and Political Sciences in 1982, he completed his master's and doctorate degrees at İstanbul University, Department of Art History. He has been continuing Archaeological surveys and excavations at Antalya since 2009.

2012-2014 yılları arasında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Bizans Sanatı Anabilim Dalı Başkanlığını yaptıktan sonra, 2015 yılından beri Koç Üniversitesinde, Geç Antik Çağ ve Bizans Araştırmaları Merkezinin kurucu direktörü olarak çalışmaktadır. 1982 yılında ODTÜ, İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimleri Bölümü'nden mezun olduktan sonra, İstanbul Üniversitesi Sanat Tarihi bölümünde yüksek lisans ve doktorasını tamamlamıştır. 1999 yılından beri Antalya'da kazı ve yüzey araştırmalarını sürdürmektedir.

Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem

Graduated from Istanbul University, Department of Prehistory and Archaeology in 1982.

Master's Degree: 1984

Doctorate: 1996

Main field study: The archaeology of the Thrace Region

Conducting archaeological surveys in Tekirdağ and Çanakkale Provinces since 2008 and a new excavation in the Perinthos (Tekirdağ Marmara Ereğlisi).

Between 2008-2020 the member of the Turkish Ministry of Culture and Tourism, General Directorate of Cultural Heritage Preservation Regional Board, TEBE, ARIT, EAA. Editorial board membering of the journals such as Propontica, Thracica Balcanica and Bulgaria South-West University Neofit Rilski Univ. Research Center.

1982'de İstanbul Üniversitesi Prehistorya ve Arkeoloji Bölümü'nden mezun oldu. Aynı bölümde 82-84 yılları arasında yüksek lisans, 1996 da doktorasını tamamladı. 1999'den beri MSGSÜ Arkeoloji Bölümü öğretim üyesidir.

Trakya arkeolojisi üzerine çalışmaları ve yayınları bulunmaktadır. 2008'den beri Tekirdağ ve Çanakkale'de arkeolojik yüzey araştırmaları yapmaktadır. 2021'de Tekirdağ Perinthos Antik Kenti Kazısı başkanlığında başlamıştır. Çeşitli mesleki derneklerin üyesi ve süreli yayınların editör kurulu üyesidir.

Assoc. Prof. Dr. Kenan Eren

Kenan Eren is an associate professor at Department of Archaeology in Mimar Sinan Fine Arts University. After graduating from Galatasaray High School, he received BA in Classical Archeology from Istanbul University, MA in History and Theory of Architecture from Yıldız Technical University, and PhD in Archaeology from Paris 1 Panthéon-Sorbonne University. His main research subject is the relation of cult activities with the geography and the urban spaces of Ionia during the Archaic Period. He has also published articles on the historiography of Turkish Archaeology and the perception of "past" in antiquity.

Kenan Eren, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Arkeoloji Bölümünde Doçent unvanıyla çalışmaktadır. Galatasaray Lisesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bölümü'nden lisans, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Tarihi ve Kuramı programından yüksek lisans diplomasını aldı ve sonrasında doktorasını Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nde tamamladı. Başlıca araştırma konuları Arkaik Dönemde, özellikle de İonia bölgesinde kült faaliyetlerinin İonia coğrafyasıyla ilişkisi ve kent uzamının şekillenmesine katkılarıdır. Ayrıca Türkiye arkeolojisinin tarih yazımı geleneği ve antik dönemde "geçmiş" algısı üzerine de yayınlanmış makaleleri bulunmaktadır.

Assoc. Prof. Dr. Selçuk Seçkin

He was born in Yalova in 1976. He completed his undergraduate studies at Mimar Sinan University, Department of Art History in 1994-1998. He completed his master's thesis titled "Istanbul Masjids in the Period of Conqueror" in the same department in 2002, and his doctoral thesis titled "Housing and Settlement in the Atatürk Era: Exchange Settlements" in the Department of Architecture of the same university in 2013. He received the title of associate professor in 2019 and has been working at Mimar Sinan Fine Arts University since 1999. After participating in the Iznik Tile Kilns, Assos and Edirne Palace excavations, it has been conducting the Yalova/Altınova Çobankale Excavation since 2017, and it also conducts surface surveys within the borders of Yalova province. His academic studies focused on Ottoman, Early Republic and Ottoman architecture outside Anatolia.

1976 Yılında Yalova'da doğdu. 1994-1998 Yıllarında Mimar Sinan Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü'nde lisans öğrenimini tamamladı. 2002 Yılında aynı bölümde "Fatih Dönemi İstanbul Mescidleri" başlıklı yüksek lisans tezini, 2013 yılında aynı üniversitenin Mimarlık Bölümünde, Atatürk Döneminde Konut ve Yerleşme: Mübadele Yerleşimleri başlıklı doktora tezini tamamladı. 2019 Yılında doçent ünvanını almış olup, 1999 yılından beri Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde görev yapmaktadır. İznik Çini Fırınları, Assos, Edirne Sarayı kazılarında katıldıktan sonra 2017 yılından beri Yalova/Altınova Çobankale Kazısını yürütmekte, ayrıca Yalova ili sınırlarında yüzey araştırması da yapmaktadır. Akademik çalışmaları, Osmanlı, Erken Cumhuriyet ve Anadolu dışındaki Osmanlı mimarisine üzerine yoğunlaşmıştır.

Prof. Ayşegül İzer

Born in İstanbul, Türkiye. Graduated from Italian High School Graduated Cum Laude from the Sarajevo Fine Arts Academy, Graphic Design Department in 1985 Master and Doctorate Degree in graphic design from University of Mimar Sinan Fine Arts University. 2000 - Established own design studio. 2005 - Professor. Between 2005 - 2017 was Head of Graphic Design Department at Mimar Sinan Fine Arts University. Co-Founder, ESTV-Design Foundation. Member, GMK-Turkish Graphic Designers Association. Her works are published in numerous publications, exhibitions, collections and museums. Held seminars, directed workshops, participated in juries. Ran articles on the issues of the profession. Won 11 international awards. Knows Italian, English, Serbian and Latin. She has a daughter.

İstanbul, Türkiye doğumlu. İtalyan Lisesi'nden mezun oldu. 1985 yılında Saraybosna Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Tasarım Bölümü'nden Cum Laude ile mezun oldu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden grafik tasarım alanında yüksek lisans ve doktora derecesi aldı. 2000 - Kendi tasarım stüdyosunu kurdu. 2005 - Profesör oldu. 2005 - 2017 yılları arasında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Grafik Tasarım Bölüm Başkanlığı yaptı. Kurucu Ortak, ESTV- Emre Senan Tasarım Vakfı Üye, GMK-Türkiye Grafik Tasarımcılar Derneği Eserleri çok sayıda yayın, sergi, koleksiyon ve müzede yayınlanmıştır. Seminerler düzenledi, atölyeler yönetti, jüriye katıldı. Meslekle ilgili konularda makaleler yayınladı. 11 uluslararası ödül kazandı. İtalyanca, İngilizce, Sırpça ve Latince biliyor. Bir kızı vardır.

Dr. Hasan Ulusoy

Event Organization Committee
Member and Panelist
Etkinlik düzenleme Kurulu Üyesi,
Panelist
hasan.ulusoy@mfa.gov.tr

Prof. Dr. Demet Binan

Event Organization Committee
Member, Moderator of Panel, Curator
of Exhibition
Etkinlik Düzenleme Kurulu Üyesi,
Panel Moderatörü, Sergi Küratörü
demetbinan@gmail.com.

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan

Panelist, Exhibition Participant
Panelist, Sergi Katılımcısı
c.mozdo@gmail.com

Prof. Dr. Fahri Işık

Panelist | Panelist
patara88@gmail.com

Prof. Dr. Mustafa Şahin

Panelist, Exhibition Participant
Panelist, Sergi Katılımcısı
mustafasahin@uludag.edu.tr

Dr. Koert Debeuf

Panelist | Panelist
kdebeuf@artisinternational.org

**Assoc. Prof. Dr. Meltem Doğan
Alparslan**

Exhibition Participant |
Sergi Katılımcısı
mdoganalparslan@gmail.com

Assoc. Prof. Dr. Aytaç Çoşkun

Exhibition Participant | Sergi
Katılımcısı
aytaccoskun@gmail.com

Prof. Dr. Havva Işık

Exhibition Participant | Sergi
Katılımcısı
patara88@gmail.com

Prof. Dr. Nicholas Cahill

Exhibition Participant | Sergi
Katılımcısı
ndcahill@wisc.edu

Doç. Dr. Güler Ateş

Exhibition Participant |
Sergi Katılımcısı
gueler.ates@gmail.com

Esra Bideci Türk

Exhibition Participant |
Sergi Katılımcısı
esrabideci@gmail.com

Dr. Peter Talloen

Exhibition Participant |
Sergi Katılımcısı
petertalloen@sdu.edu.tr

Prof. Dr. Mustafa Şahin

Exhibition Participant |
Sergi Katılımcısı
mustafasahin@uludag.edu.tr

Prof. Dr. Engin Akyürek

Exhibition Participant | Sergi
Katılımcısı
eakyurek@ku.edu.tr

Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem

Event Organization Committee
Member
Etkinlik Düzenleme Kurulu Üyesi
zerdem@gmail.com

Assoc. Prof. Dr. Kenan Eren

Event Organization Committee
Member
Etkinlik Düzenleme Kurulu Üyesi
kenaneren124@yahoo.com

Assoc. Prof. Dr. Selçuk Seçkin

Event Organization Committee
Member
Etkinlik Düzenleme Kurulu Üyesi
selcukseckin@gmail.com

Prof. Ayşegül İzer

Graphic Design | Grafik Tasarım
aysegul.izer@msgsu.edu.tr

EVENT IMAGES
ETKİNLİK GÖRSELLERİ

1.
T.C. Brüksel Büyükelçisi | Ambassador Dr. Hasan Ulusoy

6

Panellist | Panelist Dr. Koert Debeuf

Social Media and Press
Advertisements

Sosyal Medya ve Basında çıkan
Duyurular

@t.c.bruksel.buyukelciligi;
facebook T.C. Brüksel Büyükelçiliği
#EUCommunicationStrategy;

Youtube channel video:
Academic Panel “Anatolian Roots of
Present Day Civilization”
“Günümüz Uygarlığında Anadolu İzleri”

<https://www.belturkhaber.be/haber/turkiyenin-bruksel-buyukelciliginden-gunumuz-uygarliginda-anadolu-izleri-etkinligi-3821>

[https://www.arkeolojikhaber.com/haber-brukselde-gunumuz-uygarliginda-anadolu-izleri-etkinligi-33929/](https://www.arkeolojikh Haber.com/haber-brukselde-gunumuz-uygarliginda-anadolu-izleri-etkinligi-33929/)

<https://gazeteturk.be/gunumuz-uygarliginda-anadolu-izleri-panel-ve-sergisi/>

<http://www.belcikaaydinhaber.com/?act=show&code=detail&id=22843>

<https://www.belemturktv.com/turkiyenin-bruksel-buyukelciliginden-gunumuz-uygarliginda-anadolu-izleri-etkinligi.html>

<https://www.yenivatan.be/turkiyenin-bruksel-buyukelciliginden-gunumuz-uygarliginda-anadolu-izleri-etkinligi/>]

<http://www.belcikaaydinhaber.com/?act=show&code=detail&id=22843>

<https://www.belemturktv.com/turkiyenin-bruksel-buyukelciliginden-gunumuz-uygarliginda-anadolu-izleri-etkinligi.html>

<https://www.yenivatan.be/turkiyenin-bruksel-buyukelciliginden-gunumuz-uygarliginda-anadolu-izleri-etkinligi/>]

